SLOVENSKI POROČEVALEC

LETO XII., ŠTEV. 291

Ljubljana, petek 14. decembra 1951

POSAMEZNA ŠTEVILKA 5 DIN

Sekretar Osvobodilne fronte Miha Marinko

o nekaterih aktualnih gospodarskih in političnih vprašanjih

Z zasedanja Glavnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije

Včeraj ob 9. uri se je začelo v filharmonični dvorani po III. kongresu OF Slovenije prvo zasedanje Glavnega odbora OF Slovenije.

Zasedanje je odprl podpredsednik IO OF **Jože Rus** in pozdravil zbrane člane Glavnega odbora. Takoj nato je dal besedo predsedniku vlade LR Slovenije in sekretarju IO OF Slovenije tov. **Mihi Marinku.** Po daljšem referatu, ki so ga sprejeli člani Glavnega odbora in gostje z dolgotrajnim ploskanjem, se je razvila živahna razprava.

V diskusiji se je prvi oglasil k besedi član Izvrsnega odbora tov. **dr. Makso Snuderl.** Podkrepil je tisti del govora tov. Mihe Marinka, ki govori o svobodi vere pri nas in o nepomirljivem stališču Vatikana do naše države.

Nato je član Glavnega odbora tov. **Vižintin** izčrpno poročal o političnem, gospodarskem in kulturnem zapostavljanju Slovencev v Trstu in o zatiranju tistih naših ljudi, ki so ostali v Italiji in ki še danes ne uživajo niti najosnovnejših človečanskih pravic, kljub temu, da jim pripadajo te pravice ne samo po določbah mirovne pogodbe, temveč tudi po italijanski ustavi sami.

O podobnem težkem položaju Slovencev na avstrijskem Koroškem je govoril član Glavnega odbora tov. **ing. Pavle Zavcer.**

Clanica Glavnega odbora tov. **Ada Krivic** se je v zvezi z novimi gospodarskimi ukrepi ustavila pri vprašanju naše žene v novih gospodarskih pogojih. Kakor je na eni strani grajala tista naša podjetja, ki kažejo zaradi napačnega razumevanja načela o potrebi rentabilnega poslovanja željo po odpuščanju predvsem žena in (nosečih ali doječih) mater, tako je na drugi strani poudarila potrebo, da stori tudi Fronta vse, kar je v njeni moči, za pomoč zaposlenim ženam. Med drugim je omenila izdatno pomoč države družinam, v katerih se sedaj lahko matere zaradi visokih otroških dokiad mnogo bolj kakor doslej posvečajo vzgoji svojih otrok. V tej meri bodo nedvomno zelo koristila tudi Društva prijateljev mladine, ki so se že začela ustanavljati širom domovine.

O metodah dela in organizacijskih vprašanjih fronte je obširneje razpravljal organizacijski sekretar IO OF tov. **Franc Kimovec.** Opozoril je posamične negativne pojave rahljanja organizacijske trdnosti frontnih organizacij, ki je prišla do izraza posebno pri nekaterih sekcijah AFZ. V nasprotju s temi posameznimi pojavi je poudaril potrebo, da se Fronta še naprej organizacijsko krepi. To prizadevanje bo krepko podprla nova upravno-teritorialna razdelitev Slovenije, ki bo nujno vplivala tudi na organizacijske oblike Fronte oziroma na frontne odbore. S tem v zvezi je grajal tudi premajhno skrb okrajnih frontnih odborov za lokalno časopisje, čeprav so jim lahko ti časopisi kot njihova glasila v ogromno pomoč pri pojasnjevanju različnih gospodarskih in drugih ukrepov na pozitivnih pa tudi negativnih primerih z njihovega področja. Ker živi Fronta od prispevkov svojih članov, to je od članarine in raznih dobrovoljnih prispevkov, bo treba utrditi med člani tudi v tem oziru disciplino, ki je marsikje še šibka.

Clan Izvrsnega odbora tov. **Ivan Regent** je dal več koristnih pripomb za resolucijo, ki naj jo sprejme današnje zasedanje Glavnega odbora, razen tega pa je tudi on poudaril, da se mora boriti Fronta bolj odločno kakor doslej zoper klerikalno reakcijo, ki se še ni odpovedala svojim nekdanjim predpravicam in ki zlorablja versko svobodo pri nas, kjer le more v svoje protiljudske in protisocialistične namene.

Tov. Stefan Pavšič je govoril o borbi za rentabilno poslovanje v podjetjih in s tem v zvezi o potrebi, da se da delovnim kolektivom vsestransko več pomoči pri organiziranju študija vseh vprašanj, ki so v zvezi s smotrno organizacijo dela, z izpopolnjevanjem znanja o upravljanju podjetij in podobno. Preuipoldansko razpravo o referatu tov. Mihe Marinka je zaključil tov. Karel Reberšek, ki je govoril o potrebi dviganja patriotične zavesti najširših množic našega ljudstva.

GOVOR MIHE MARINKA

Vrsta problemov je, ki bi jih bilo treba na današnji seji Glavnega odbora obravnavati, ker je današnji sestanek prvi po Kongresu aprila meseca. Vendar pa bi praktično bilo nemogoče obravnavati vsa ta velika dogajanja na gospodarskem področju in na področju našega družbenega političnega življenja, zato se bom omejil samo na nekatere probleme, ki se mi zde najbolj pereči.

Brez dvoma je, da lahko z zadoščenjem konstatiramo, da se v našem gospodarstvu čutijo zelo vzpodbudni znaki in simptomi solidne konsolidacije našega gospodarstva in to kljub temu, da smo šele v vrvežu izvajanja cele vrste ukrepov, ki so usmerjeni na to, da v celoti preidemo iz sistema administrativnega planiranja in distribucije na osnovo gospodarskega računa v proizvodnji in vse gospodarske dejavnosti na uveljavljanje po zakonu ponudbe in povpraševanja v izmenjavi blaga. Ta konsolidacija se kaže zlasti v tem, da že ponehuje zaskrbljenost potrošnikov, ali se bodo mogli oskrbeti s tem ali onim artiklom vsakdanjih potrebščin za življenje, da se že čuti efekt vseh naših gospodarskih ukrepov v občutni tendenci padanja cen tako kmetijskih kakor tudi industrijskih izdelkov, da narašča vera v denar, da ni mrzličnega hlastanja po tem ali onem artiklu, češ, tega bo zmanjkalo, ali češ, mogoče se bo dalo z njim špekulirati. Ne rečem, da je lov za špekulacijo že povsem nehal, vendar je dejstvo, da so špekulanti, ki so špekulirali s tem ali onim artiklom, bili že večkrat hudo prevarjeni. Danes se očitno kaže prevladovanje ponudbe nad povpraševanjem, rezultati tega so jasni znaki padanja cen. Danes že povprečen državljan lahko na mnogih simptomih spoznava, da smo na solidni poti konsolidacije našega trga, s tem seveda tudi na solidni poti konsolidiranja našega gospodarstva na podlagi rentabilnosti proizvodnje, na podlagi ekonomskega formiranja in manj administrativnega odrejanja cen.

Naravno pa je, da smo še daleč oziroma, da je treba še mnogo storiti v izvajanju podvzetih gospodarskih ukrepov in izdati še nadaljnje ukrepe za popolnejšo stabilizacijo gospodarstva na navedenih osnovah. S temi ukrepi bomo popolnoma prešli v nov finančni in planski sistem, ki bo dal gospodarsko vsebino naši socialistični demokraciji, od katere moremo pričakovati odkrivanje mnogih do sedaj še neizkoriščenih virov gospodarske ustvarjalne iniciative.

Druga stvar, ki jo je treba z vso jasnostjo poudariti, je, da se moramo mi vsi, vsi organi, ki se bavijo z gospodarjenjem, vsi naši politični partijski in frontni vodilni organi in vse naše organizacije navaditi, da vse poedine gospodarske ukrepe kakor tudi ukrepe za poglabljanje in razvijanje naše socialistične demokracije, ter vse notranje politične pojave gledamo v logični medsebojni povezanosti kot eno samo celoto. Brez takega koncepta ni mogoče pametno gospodariti, brez takega koncepta ne moremo našim organizacijam, našemu prebivalstvu v mestnih industrijskih centrih in na vasi dovolj razumljivo pojasnjevati našo socialistično perspektivo, ki je brez dvoma vzpodbudna za delovnega človeka, črna in brezizgledna pa za špekulante in sovražnike socializma. To je posebno važna naloga naših političnih organizacij, njihovih političnih forumov, ki se ne smejo dezinteresirati za izvajanje poedinih gospodarskih ukrepov in ukrepov za demokratizacijo družbenega življenja. Zal pa se danes v marsikateri organizaciji dogaja, da puščajo vnemar vsa ta vprašanja, da se ne zanimajo, kako odgovorni gospodarski organi izvajajo poedine ukrepe in da poedinih ukrepov ne znajo objasnjevati kot sestavni del celote. Na ta način dopuščajo, da posamezni ukrepi zaradi nerazumevanja ali pikrega komentirnja nasprotnikov izpadejo nepopularno in da povzročajo hipna nezadovoljstva tudi pri tistih naših pozitivnih državljanih, ki po svojem socialnem položaju nimajo stvarnega razloga za tako nezadovoljstvo. Slabostim političnega dela je treba pripisati, če poedini gospodarski ukrepi negativno odjeknejo, izzovejo nerazpoloženje in povzročijo, da se zmanjša pripravljenost premagati težkoče. Samo slabostim političnega in splošno ekonomskega objasnjevalnega dela je treba pripisati, če politično razpoloženje naših množic niha. Tej slabosti naših političnih organizacij, da se ne potrudijo pojmiti naših ukrepov na gospodarsko-družbenem področju v vzajemni kompleksni vzročni povezanosti, moramo pripisati, da so nekatere naše organizacije večkrat nesposobne konstruktivno intervenirati s kritiko raznih nepravilnosti v izvajanju poedinih gospodarskih ukrepov.

V nekaterih naših lokalnih političnih vodstvih je zavladalo mišljenje, da se jim z gospodarstvom ni treba pečati. Ti naši kadri so popolnoma napačno razumeli, zakaj smo hotelii, da se politične in družbene organizacije razbremenijo podrobnega operativnega izvajanja naših gospodarskih ukrepov in da prekinejo s prejšnjo prakso. Ta praksa je izrazito škodovala politični aktivnosti naših organizacij, ker je onemogočala, da bi se v njih (naših političnih organizacijah) razpravljala in kompleksno obravnavala vsa naša gospodarska in družbeno-politična dejavnost. Preorientacija v drugo skrajnost pa je prav tako škodljiva. Morda bi kdo dejal, da naše organizacije niso sposobne za tako svojo nalogo kompleksnega objasnjevanja gospodarske problematike in politične vzgoje naših množic in zaradi tega padajo v te skrajnosti. Prej neposredno praticistično izvajanje gospodarskih nalog brez zadostnega ali kakršnega koli pojasnjevanja, zdaj popolno zanemarjanje gospodarskih vprašanj oziroma le defenzivno zagovarjanje naših ukrepov pred napadi nasprotnikov ali takih ljudi, ki jim ni jasen namen naših ukrepov. Ta trditev o nesposobnosti velja le v toliko, v kolikor so tega krive slabe metode delovanja naših političnih organizacij, ki ne znajo poedinih naših gospodarskih operativnih kadrov vključiti v razjasnjevalno delo v svojih množičnih organizacijah. Mi imamo danes vendarle že v glavnem po vseh okrajih toliko sposobnih kadrov, ki po njihovem delu sodeč več ali manj kompleksno gledajo na našo gospodarsko politiko oziroma se s čestimi stiki in konferencami po resornih linijah gospodarske operative usposabljajo in ponekod, četudi s težavo in zaostajanjem, le izvršujejo operativne naloge teh naših gospodarskih ukrepov. V teh stikih in na teh konferencah se stalno pojasnjuje kompleksna vzročna povezanost poedinih gospodarskih ukrepov, ki se po zakonitosti gospodarskega razvoja mora odražati v naši ekonomiki. Zato je te tovariše treba angažirati, da v političnih organizacijah referirajo in objasnjujejo našo gospodarsko politiko. Ker je te vrste dela premalo, ker se v frontne organizacije ne prenaša pojasnjevanje smotrov naše gospodarske politike, nekatere naše organizacije niso sposobne, da bi uspešno paralizirale sovražni negativni učinek pikrih komentarjev, ki jih širijo naši nasprotniki in špekulanti, niti ne paralizirajo neosnovane kritike, ki se čestokrat iz sovražnih vrst prenaša v frontovske organizacije same. Pomanjkanje preglednosti, nepojmovanje glavnega namena poedinih ukrepov onemogoča, da bi se naše organizacije uspešneje afirmirale v nujno potrebni kritiki slabega in pomanjkljivega dela posameznih naših nameščencev v aparatu. Od tod izvirajo mnoge neposredne težave v izvajanju naših gospodarskih ukrepov ali nepravilno izvajanje teh ukrepov. Nezadostna aktivnost naših organizacij v tem smislu, da naši gospodarski in politični kadri premalo pojasnjujejo naše smotre, je vzrok, da ponekod prevladuje dezorientacija, trenutno nezadovoljstvo in celo nasedanje destruktivnemu rovarjenju direktnih sovražnikov socializma.

Ce lokalna vodstva naših organizacij ne pojmujejo pravilno celovitosti naših smotrov, te ne morejo kritično spremljati gospodarskih ukrepov, ki se izvajajo in seveda tudi ne morejo uspešno intervenirati proti nepravilnim postopkom (neposrednih) administrativnih organov, ki jih zatečemo navadno tam, kjer vlada birokratska pomanjkljivost in brezdušnost. Ta se rada skriva za bombastičnimi socialističnimi krilaticami in obstoja samo še zato, ker ni na mestu samem prisotna sposobna in zrela politična organizacija, ki bi znala pravilno oceniti delo zadolženih organov.

Moral bi se spustiti v celo predavanje, če bi tukaj argumentiral logično in vzročno povezanost vseh ukrepov, ki so si zadnji čas sledili, ukrepov, ki se zdaj izvajajo in tistih ukrepov, ki so že napovedani. Mislim, da mi to ni potrebno, ker bi me to tudi preveč oddaljilo od aktualnih problemov, ki jih je treba danes postaviti in razpravljati o njih. Od naših kadrov se mora danes zahtevati vsaj elementarna ekonomska izobrazba, najelementarnejše pojmovanje zakonov ekonomike. Naj tu naštejemo samo neke elemente. Preustrojitev naše ekonomike na osnove poglobljene socialistične demokracije nujno zahteva prehod s sistema državnega administrativnega planiranja in naturalnega razdeljevanja blaga na osnove gospodarskega računa proizvodnje, na osnove razdeljevanja in menjave blaga po zakonu ponudbe in povpraševanja, na dirigiranje gospodarstva na denarni osnovi, s politiko finansiranja. Brez tega naša poglobljena socialistična demokracija ne more dobiti svoje ekonomske vsebine, ne more razviti ustvarjalne iniciative v vseh kotičkih našega gospodarstva in družbenega življenja. Naravno pa je, da je ta prehod izredno težak tudi v samem upravnotehničnem oziru. Težak je v tem smislu, ker je treba zadržati vse elemente, ki so potrebni za usmerjanje našega gospodarstva po poti socialističnega razvoja in preprečiti elemente kapitalistične izkoriščevalske in špekulantske stihije. Ta prehod je izredno težak v naših okolnostih nizke in neenakomerne razvitosti produktivnih sil, ko se nujno moramo osredotočiti na glavne gospodarske naloge, na zgraditev ključnih industrijskih objektov, ki bodo za jugoslovansko ekonomiko predstavljali močan skok iz te nerazvitosti naših produktivnih sil. Ta prehod je težak, ker moramo koncentrirati znatna sredstva za utrditev naše obrambne sposobnosti. Ker pa je ta prehod na te osnove za poglobljeno socialistično demokracijo nujno potreben, ker bo ona z njim dobila svojo materialno vsebino, ker bo razvila in sprostila vse vire ustvarjalne iniciative, ekonomičnosti oziroma racionalnega varčevanja v našem gospodarjenju, zato se ne smemo strašiti nobenih težav. Namen tega prehoda nam nudi toliko koristnosti, dal bo toliko blagodejnih rezultatov, da se je treba lotiti tudi vseh težav, ki nas trenutno obremenjujejo. Potrebna pa je gospodarska previdnost.

Ta prehod ne more biti nagel, nepremišljen, nepripravljen, marveč zahteva več etap, več notranjih etap v tem prehodu. Pred uvedbo novega finančnega sistema, ki sam po sebi v svojem začetku nitj ne more biti popoln, je nujno potrebno do največjih možnosti omejiti podlago za špekulacijo, bodisi privatnega sektorja proizvodnje, bodisi v okrilju socialističnega sektorja, ker poedini proizvajalci znajo takoj izkoristiti monopolni položaj, ki ga uživajo, bodisi zaradi velikega povpraševanja po njihovih proizvodih, bodisi zaradi nizkih stroškov proizvodnje. Za ta prehod so pogoji v davčni politiki, v politiki cen industrijskih artiklov, v politiki spremenitve strukture potrošnje plačilnega fonda, v dosegi pravilnejše razdelitve potrošnje narodnega dohodka. To mora dati vzpodbudo za čim večjo proizvodnjo kmetijskih pridelkov, ki se ni mogla razvijati, dokler so bili ugodni pogoji

(Nadaljevanje na 3. strani)

NAD 400.000 LJUDI V SLOVENIJI TEKMUJE V POČASTITEV 10-LETNICE JA

Sestmesečno tekmovanje, ki ga je razpisal Glavni odbor Zveze borcev NOV Slovenije v počastitev 10. obletnice ustanovitve Jugoslovanske armade, je doslej najmnožičnejša manifestacija pri nas. V nad 1000 delovnih kolektivih, ustanovah in skoraj v vseh množičnih organizacijah, ki tekmujejo že 6 mesecev za najboljše uspehe v izvenarmadni in predvojaški vzgoji, je zajetih nad 400.000 ljudi. Že ta množična udeležba je najprepričevalnejši dokaz ljubezni naših ljudi do svoje armade, ki praznuje letos 10. obletnico; velik polet v tekmovanju pa je dokaz pripravljenosti vseh naših ljudi — dvigniti obrambno moč naše države v najboljšem obvladanju nalog izvenarmadne vzgoje.

Uspehe, ki jih posamezni kolektivi in organizacije dosegajo v tem tekmovanju, ne zabeležujejo samo v navadnih poročilih, ampak jih v slikah in pisani besedi zbirajo kot dragocen zaklad v albumih, lepo vezanih mapah, biltenih itd. — Nekaj teh dokumentov kaže tudi naša slika, na kateri je videti več vzpodbudnih primerov omenjenih poročil.

Plenarna seja Generalne skupščine OZN

Ponovno brezuspešne volitve v Varnostni svet — Razprave o resoluciji arabskih držav o kršitvi človečanskih pravic v Maroku

Pariz, 13. dec. **Generalna skupščina OZN je dopoldne ponovno volila člana Varnostnega sveta na mesto, ki je doslej pripadalo Jugoslaviji. Bilo je 7 glasovanj, vendar pri nobenem ni bila dosežena potrebna dvetretjinska večina 40 glasov.** Pri prvem glasovanju je dobila Grčija 28, Bela Rusija pa 27 glasov, pri sedmem glasovanju pa Grčija 36, Bela Rusija pa 23 glasov. Južna Afrika, ki se je zaradi spora s skrbstvenim odborom začasno umaknila iz Generalne skupščine OZN, ni glasovala. Generalna skupščina je nato nadaljnje glasovanje za novega člana Varnostnega sveta soglasno odložila na prihodnji teden.

Generalna skupščina je nato **začela razpravo o resoluciji arabskih držav, ki dolži Francijo, da v Maroku krši človečanske pravice.** Resolucijo sta v svojih govorih podprla delegata Iraka in Sirije. Nato pa je zunanji minister Pakistana Zafrulah Kan predložil spremenjeno besedilo resolucije, ki predlaga samo razpravo o vprašanju neodvisnosti in suverenosti Maroka. Za to spremembo se je izrazil tudi egiptovski zunanji minister Salah El Din **Francoski zunanji minister Schuman pa je v svojem govoru nastopil proti temu, da Generalna skupščina o vprašanju Maroka sploh razpravlja.** Debata se nadaljuje.

Zahodne velesile so predložile političnemu odboru spremenjen razorožitveni predlog. Glavne točke prejšnjega predloga so ostale, spremembe pa se nanašajo na nekatera manjša vprašanja, glede katerih je bil v pododboru dosežen sporazum s Sovjetsko zvezo. Politični odbor je imel danes samo kratko sejo, na kateri je sklenil, da prične z razpravo o spremenjenem predlogu zahodnih velesil jutri.

Resolucija o pospešeni mednarodni pomoči nerazvitim državam sprejeta

Danes so v *odboru za ekonomska in finančna vprašanja* izglasovali resolucijo, ki so jo predložile Birma, Čile, Egipt, Jugoslavija in Kuba. 28 delegacij se je izjavilo za resolucijo, 20 proti, 9 delegacij pa se je glasovanja vzdržalo. Resolucija določa, naj bi Gospodarsko-socialni svet predložil prihodnjemu zasedanju Generalne skupščine *načrt za ustanovitev posebnega sklada Združenih narodov, ki bi finansiral gospodarski program za razvoj nerazvitih držav. S sprejetjem resolucije je bila potrjena teza o nujni potrebi, da se pospeši mednarodna pomoč nerazvitim državam.* Na zahtevo kubanske delegacije je bilo glasovanje s klicanjem. Razen tistim, ki so predložili resolucijo, so zanje glasovale še arabske države, velika večina držav Latinske Amerike in skoraj vse azijske države.

Proti resoluciji so glasovale zahodne velesile, dalje Avstralija, Nova Zelandija, skandinavske države, zahodnoevropske države, Grčija, Turčija, Kanada, Južnoafriška unija, Liberija, Izrael in Kuomintanška Kitajska. Glasovanja so se vzdržale države sovjetskega bloka, Haiti, Mehika, Urugvaj in Siam. Pri glasovanju niso bili navzoči Peru, Abesinija in San Domingo.

Zanimivo je pripomniti, da so države sovjetskega bloka hitro spremenile svoje stališče. Pred nekaj dnevi je sovjetski delegat Arutiunian odločno napadel idejo mednarodnega finansiranja, češ da je to »ekspanzija kapitalističnega monopola« v nerazvitih državah. Zato se je mislilo, da bo sovjetski blok glasoval proti predloženi resoluciji petih držav. Toda bojazen, da bi tako glasovanje ne razkrilo pomanjkanja skrbi ZSSR za življenje in usodo nerazvitih držav, je prisililo sovjetsko delegacijo, da ni nastopila proti predloženi resoluciji, ki uživa podporo skoraj vseh nerazvitih držav.

Birmansko-kubanska resolucija je bila odklonjena: 19 delegacij (med njimi jugoslovanska) je glasovala za, 22 proti, 13 delegacij pa se je vzdržalo glasovanja. Ta resolucija je določala ustanovitev posebnega urada za koordinacijo naporov pri finansiranju gospodarskega programa za razvoj zaostalih držav.

Grško-brazilska resolucija je bila sprejeta s 41 glasovi, 13 delegatov pa se je glasovanja vzdržalo. Ker ta resolucija ne pomeni nikakršnega koraka naprej, ker se v njej govori samo o potrebi nadaljnjega proučevanja finansiranja, se je jugoslovanska delegacija glasovanja vzdržala.

Mali narodi morajo dobiti pravico do samoodločbe

V odboru za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja je med splošno razpravo o mednarodnem paktu o človečanskih pravicah govoril tudi jugoslovanski delegat **Vladimir Dedijer,** ki je zelo ostro grajal zahtevo Gospodarsko-socialnega sveta, da bi ponovno obravnavali lansko resolucijo Generalne skupščine in je ocenil to zahtevo kot korak nazaj v izdelavi pakta.

Nato je obširno govoril o tem, da **so gospodarske, socialne in kulturne pravice neločljivo povezane z državljanskimi in političnimi. Vsem tem pravicam je skupno to, da pomenijo tisti minimum, ki je človeku potreben, da bi lahko svobodno živel in da bi bilo mogoče pravilno urejati njegovo razmerje do skupnosti in razmerje skupnosti do njega. Vse te pravice so sestavni del svobodne človekove osebnosti in so kot takšne v tesni medsebojni zvezi in enotne, uživanje sleherne izmed njih pa je med seboj povezano.**

Nato je Dedijer omenil, da si ni treba delati utvar in pričakovati, da bo pakt za zmeraj rešil ali da je celo poklican rešiti pradavni boj človeka za njegov obstanek in za njegov razvoj. Toda z razglasitvijo gospodarskih, socialnih in kulturnih pravic v obliki obvezne pravne listine bo določena dolžnost držav, da se trudijo zvišati življenjsko raven, ki se bo širila kot podlaga za uživanje teh pravic.

Posebno pozornost je Dedijer posvetil vprašanju, ali je pravica do samoodločbe narodov individualna pravica človeka, ki mora priti v pakt o pravicah človeka, in izjavil, da je treba sprejeti načelo o samoodločbi narodov in vstaviti pravico človeka, da uporablja to načelo, v osnutek pakta o pravicah človeka. To je potrebno ne samo zato, da bi se narodom omogočilo da ustanovijo svoje nacionalne države, da se osvobodijo jarma tistih, ki jih držijo v odvisnosti, ampak tudi zato, **da se prepreči danes v samem srcu Evrope vsiljevanje tujih pojmovanj posameznim nacionalnim državam, pojmovanj, ki so nasprotna koristim in željam teh narodov, jutri pa morda tudi na drugih kontinentih.**

Ne smemo pozabiti, da so danes na svetu še narodi, katere v tej ali oni obliki ovirajo, da bi uveljavili načela o pravici do samoodločbe narodov. »Se več,« je rekel Dedijer, »znana so posamezna prizadevanja, da bi se evropskim narodom prinesla ideja in oblika ureditve na koncih bajonetov tistih držav, ki pripisujejo sebi zgodovinsko vlogo izvedbe svetovnih reform tudi ne glede na objektivno zgodovinsko pot in želje teh narodov samih, v resnici pa zaradi širjenja svojega gospostva.

Tovariš Dedijer je izjavil, da se strinja z belgijskim predstavnikom, da **je razvoj človeštva možen samo v povezavi posameznih narodov,** s kar najbolj tesno izmenjavo izkušenj in da vse to ustvarja možnost za združitev sveta v eno celoto, ter spričo tega poudaril, da se ne sme pozabiti, da je odprava pregrad med narodi možna edinole ob razvijanju odnosov med narodi, ki so dosegli svojo svobodo, ustvarili svojo nacionalno državo po načelu samoodločbe narodov in ki se kot enakopravne združujejo.

Dedijer je nadalje poudaril, da morajo mali narodi dobiti pravico do samoodločbe, saj je to prvi pogoj za demokratično združevanje sveta, ki je že postal gospodarska celota. Dejal je: **»Smo za popolno mednarodno sodelovanje, za najširšo medsebojno izmenjavo izkušenj, vendar pa to sodelovanje ne bi smelo nikdar ogrožati nacionalne neodvisnosti in zavirati svobodni demokratični razvoj vsakega posameznega naroda. Ubrati to pot bi pomenilo še bolj razdvajati svet in še bolj poglabljati prepad med razvitimi in nerazvitimi državami.**

Glede na vse to sodi jugoslovanska delegacija, da je treba sprejeti predlog 11 držav, naj bi prišla pravica do samoodločbe narodov kot poseben člen v pakt.«

Južnoafriška delegacija ne bo sodelovala v Generalni skupščini

Južnoafriška vlada je sklenila odpoklicati svojo delegacijo z zasedanja Generalne skupščine Združenih narodov. Južnoafriška unija ne bo sodelovala na sejah Generalne skupščine tako dolgo, dokler ne bodo zadovoljivo rešili južnoafriške pritožbe zoper Skrbstveni odbor.

Skrbstveni odbor Generalne skupščine je sprejel včeraj resolucijo, ki določa nadzorstvo OZN nad Jugozahodno Afriko ter resolucijo, naj bi ustanovili komisijo, ki bi začela pogajanja z južnoafriško vlado. Vodja južnoafriške delegacije dr. Donges je že zapustil Pariz, izjavil pa je, da je njegov odhod začasen. Po njegovih besedah bo južnoafriška delegacija še nadalje sodelovala v odborih, razen v Skrbstvenem odboru, ne bo pa sodelovala na plenarnih sejah Generalne skupščine.

ZADNJE VESTI

● **Pariz,** 13. dec. Francoski parlament je davi ratificiral Schumanov načrt za združenje premogovne in jeklarske industrije zahodnoevropskih držav s 377 : 235 glasovi. Vladi je bila izražena zaupnica s 377 : 233 glasovom.

Zadnje športne vesti

ZDA : Švedska 2 : 0

Melbourne, 13. dec. Prvi dan medconskega finala za Davisov pokal vodijo ZDA proti Švedski 2:0. Trabert je premagal Davidssona 6:3, 6:4, 9:7, Schröder pa Johanssona 6:2, 6:2, 6:4. Danes igrajo v parih Schröder, Trabert : Bergelin, Davidsson.

Napoved za petek: Pretežno lepo vreme z menjajočo oblačnostjo in jutranjo meglo po kotlinah. Temperatura ponoči do —6° C, podnevi 10° C. - Prevladovali bodo severni vetrovi.

Duh nestrpnosti in šovinizma
v odnosih do naše manjšine na Koroškem

Iz govora tov. inž. Pavla Žavcerja na zasedanju Glavnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije

Položaj Slovencev na Koroškem je popolnoma drugačen, kakor pa ga skuša dokazati del avstrijskega tiska. Dejstva dokazujejo, da imamo vso pravico biti zaskrbljeni zaradi dejanskega položaja slovenske manjšine v Avstriji. Kljub lepim besedam avstrijskih predstavnikov o njihovih namerah nasproti koroškim Slovencem in kljub vsem njihovim obljubam, se dejansko v vsakdanji praksi vedno bolj uveljavlja naproti naši manjšini duh nestrpnosti in šovinizma. Tako se n. pr. v Avstriji spet vračajo na stare šovinistične pozicije s pogrevanjem vsenemške teorije o »vindišarskem« narodu na Koroškem. Prvič v zgodovini koroških Slovencev so se oprijele te teorije tudi avstrijske oblasti in sicer pri ljudskem štetju v juniju letošnjega leta. Prvič v zgodovini koroških Slovencev so uporabljali pri določevanju občevalnega jezika posebej slovenski in posebej »vindišarski« jezik. Taka navodila so dobili številni komisarji od nadrejene oblasti.

Avstrijske oblasti še do danes uradno niso objavile rezultatov ljudskega štetja, kjer je bilo mnogo primerov nezakonitosti, groženj in potvorb, vendar razgiaša avstrijsko šovinistično časopisje, da so našteli komaj 3000 Slovencev in okoli 20.000 »vindišarjev«.

Tov. Žavcer je nato poudaril, da glede na to *skupno s koroškimi Slovenci v naprej odklanjamo kakršne koli, iz takega ljudskega štetja izhajajoče zaključke o narodnostnem stanju na Koroškem in obsojamo sramotne, iz fašistične ropotarnice privlečene teorije o »vindišarstvu«.*

Ko je govoril o šolskem problemu na Koroškem, je tov. Žavcer izjavil, da sicer obstoji zakon o dvojezičnih osnovnih šolah iz leta 1945, *dejansko pa se ta uredba le delno izvaja na polovici od 107 šol, za katere bi morala veljati.* Kljub temu pa je postala tudi ta uredba o dvojezičnem šolstvu posebno letos predmet silovitih napadov avstrijskih šovinistov, proti katerim so tudi avstrijski demokratični krogi dokaj neodločni. Pouka v slovenščini morajo biti deležni vsi slovenski otroci na Koroškem, ne glede na to, ali in koliko njihovih staršev ima možnost in razumevanje, da to tudi izrečno zahtevajo. *Koroški Slovenci imajo vso pravico ne le do ljudskih šol, ampak tudi do slovenske srednje šole, slovenskega učiteljišča in slovenske kmetijske šole, to se pravi do vzgojnih ustanov, kjer se bo poučevalo v materinščini. Kljub temu, da se koroški Slovenci za te svoje osnovne pravice bore že leta, pa doslej razen medlih obljub niso dobili v praksi ničesar. Mislim,* tako je dejal tovariš Žavcer, *da je čas, da bi tudi v tem pogledu avstrijske oblasti prešle od besed k dejanjem in storile s tem pomemben korak k vzpostavitvi dejanske enakopravnosti koroških Slovencev v Avstriji.*

Tov. Žavcer je omenil nato še gospodarsko zapostavljanje koroških Slovencev in slovenskega ozemlja sploh. Po podatkih, ki jih je pred volitvami v koroško kmetijsko zbornico objavilo dosedanje vodstvo kmetijske zbornice, je razvidno, *da so bili slovenskemu predelu Koroške izplačani iz raznih inozemskih in državnih subvencij za pospeševanje kmetijske proizvodnje 3 do 15-krat manjši zneski, kot severnemu delu Koroške.* Avtomatičnega zastopnika v kmetijski zbornici so pač priznali avstrijski, ne pa tudi slovenski Zadružni zvezi. Prav tako so odklonili zahtevo, da mora biti v kmetijskih zbornicah na slovenskem področju slovenščina drugi uradni jezik. Po zakonu iz leta 1950 so vrh tega dvojezične sodne okraje združili z nemškimi in tako omogočili majorizacijo, kar nasprotuje enakopravnosti Slovencev na Koroškem. *Kljub vsem tem mahinacijam pa so se slovenski kmetje pri teh volitvah afirmirali in s tem znova podkrepili svojo žilavost v borbi za enakopravnost.*

Tov. Žavcer je poudaril, da s tem nikakor še ni izčrpana veriga ukrepov proti koroškim Slovencem. Omeniti je potrebno še vrsto drugih dejstev: *borbo za povrnitev celotne škode, ki so jo utrpeli slovenski izseljenci; odlok notranjega ministrstva, ki osporava Slovencem vzpostavitev šolskega društva, katero so svoj čas razpustili nacisti; krivico, da slovenščina ni drugi uradni jezik na pretežno slovenskem področju Koroške, da Slovenci nimajo svojih predstavnikov v raznih uradih in ustanovah, da slovenskim vasem jemljejo njihovo slovensko ime in jim dajejo samo nemško, in podobno.*

Vsa navedena dejstva dovolj jasno dokazujejo dejanski položaj koroških Slovencev. Odločno moramo zato zavračati vedno bolj množeče se avstrijske glasove, češ da so koroškim Slovencem že zagotovljene vse pravice, ki jim pripadajo kot nacionalni enoti. Povedati moramo, da so preuranjeni glasovi dela avstrijskega tiska, ki skuša s samovoljnim prikrojevanjem raznih izjav ustvariti videz, kakor da so vsa vprašanja Slovencev v Avstriji že dokončno rešena in s tem spravljena z dnevnega reda.

Pozdravljamo izboljšanje odnosov med našo državo in Avstrijo, tako je tovariš Žavcer zaključil svoj govor, in samo želimo, da bi se odnosi dobrega sosedstva še poglobili. *Prav zato pa moramo tudi budno opazovati, kako se godi koroškim Slovencem in v kakšnih pogojih morajo živeti, ker smo prepričani, da je za tesnejše prijateljske odnose med obema državama nujno potreben tudi demokratičen odnos koroških in avstrijskih oblastnih forumov do slovenskega naroda na Koroškem.*

Častna avstrijska diploma za Meštrovića

Dunaj, 13. dec. (Tanjug). Jutri bo profesor Einberg v akademiji likovnih umetnikov na Dunaju podelil častno diplomo Avstrije jugoslovanskemu kiparju Ivanu Meštroviču, ki je sedaj vseučiliški profesor v Syracusi v ZDA.

Meštrovič je pred 50 leti obiskoval dunajsko akademijo likovnih umetnosti, kjer je končal šolanje pri profesorju Biterlichu in prof. Helmerju.

Zaposlenost v Trstu

Trst, 13. dec. (Tanjug). Konec avgusta je bilo v angloameriški coni STO registriranih okrog 90.600 zaposlenih in okrog 18.300 brezposelnih. Od skupnega števila zaposlenih je odpadlo na industrijo okrog 38.500, na javno upravo pa okrog 26.000 oseb, dočim so ostali delali v trgovini in podobnih gospodarskih panogah.

552 žrtev tajfuna na Filipinih

Manila, 13. dec. (AFP). Zaradi tajfuna, ki je včeraj besnel na Filipinih, je izgubilo življenje 552 ljudi, med njimi 457 samo na otoku Leyte.

Zapostavljanje Slovencev v Trstu in v Italiji

Iz govora tov. Mila Vižintina na zasedanju Glavnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije

Tovariš *Milo Vižintin* je na včerajšnjem zasedanju Glavnega odbora OF govoril o zapostavljanju Slovencev na Tržaškem ozemlju in v Italiji. Dejal je, da na Tržaškem ozemlju Slovenci ne uživajo enakopravnosti, katero jim priznava Statut, Svobodnega tržaškega ozemlja, zapostavljajo pa jih tudi v gospodarskem pogledu.

Zapostavljanje Slovencev je občutno tudi na šolskem področju. Slovencem nočejo dati samostojne šolske uprave, oblasti zapostavljajo slovenske šolnike pri nastavljanju in jih ne nastavljajo, če so bili zaradi svojega protifašističnega delovanja obsojeni od fašističnih sodišč. Kljub temu, da slovenski kmetje predstavljajo 90 odstotkov vsega kmečkega prebivalstva na ozemlju odgovorne oblasti nočejo ustanoviti slovenske srednje kmetijske šole, pri čemer se izgovarjajo, da ne razpolagajo s potrebnimi finančnimi sredstvi.

V javnem poslovanju ne upoštevajo načela dvojezičnosti. Na sodiščih velja slovenščina za tuj jezik. Slovencem, katerim so fašistične oblasti z dekretom poitalijančile priimke, nočejo vrniti njihovih starih priimkov, temveč zahtevajo, da vlagajo prošnje, katerih rešitev zavlačujejo v nedogled. Na tržaški univerzi ni stolice za slovenski jezik, da niti ne govorimo o možnosti slovenskega študija na univerzi. Dijakom, ki so dovršili srednjo šolo v Jugoslaviji, nočejo nostrificirati spričeval in diplom, čeprav je ZVU v to privolila.

Tov. Vižintin je dejal, da italijanski šovinisti, ki imajo na Tržaškem ozemlju v rokah vso civilno oblast, potujčujejo slovensko ozemlje okrog Trsta, predvsem pa obalni pas od Trsta do Štivana ter je navedel razne konkretne primere o naseljevanju Italijanov v slovenskih vaseh: Nabrežina, Sv. Križ, Devin, Štivan in Opčine.

Glede Slovencev v Italiji je dejal tovariš Vižintin, da so še dosti na slabšem od tržaških, ker ne uživajo niti osnovnih človečanskih pravic, ki jim pripadajo po vseh demokratičnih načelih italijanske ustave in mirovne pogodbe. Beneških Slovencev sploh ne priznavajo za Slovence, čeprav v Beneški Sloveniji na strnjeno naseljenem ozemlju živi celo po italijanskih statistikah od 50 do 60.000 Slovencev. Niti v Beneški Sloveniji, niti v Kanalski dolini nimajo Slovenci nobene slovenske šole. Otroke začenjajo potujčevati že v otroških vrtcih, katere vodi znana fašistično-iredentistična ustanova Opera Nazionale Assistenze Italia Redenta. Starše, ki so poslali svoje otroke v slovenske šole v Gorico, je sodnik iz Čente poklical na zaslišavanje in je zahteval od njih, da svoje otroke vpišejo na italijanske šole. Sedem županov iz občin Beneške Slovenije so prisilili, da so morali javno izjaviti, da Beneški Slovenci ne zahtevajo slovenskih šol.

Tovariš Vižintin je govoril o delovanju šovinističnih terorističnih tolp v Beneški Sloveniji, ki so ob letošnjih občinskih volitvah preprečevale beneškim Slovencem postavljanje slovenskih kandidatnih list. *Italijanske oblasti se prav nič ne zanimajo, da bi izsledile povzročitelje terorističnih akcij proti Slovencem.*

Tov. Vižintin je poudaril, da italijanskim šovinističnim oblastem pri zatiranju Slovencev pomaga tudi Vatikan ki je s pomočjo videmskega škofa Nogare izrinil slovenščino tudi iz cerkve. Od 47 čisto slovenskih župnij jih imajo le 13 slovenskega župnika. Vse ostale slovenske duhovnike so premestili v Furlanijo, v slovenskih župnijah pa so nastavili Italijane, ki so preje šovinisti kot duhovniki.

Za goriške Slovence je tov. Vižintin dejal, da sicer imajo slovenske šole, ki pa niso priznane. Potujčevalna organizacija ONAIR je tudi tu že začela gospodariti po slovenskih otroških vrtcih.

Kakor na Tržaškem ozemlju, tudi na Goriškem ni v nobeni javni ustanovi dvojezičnosti.

Tovariš Vižintin je omenil še razne druge primere zatiranja Slovencev v Italiji in je poudaril, *da bi morala italijanska vlada, preden je zahtevala revizijo mirovne pogodbe, izpolniti vsaj tiste obveznosti v odnosu do slovenske manjšine, ki jih je prevzela s podpisom mirovne pogodbe. Poleg tega pa bi italijanska vlada s takim ravnanjem prispevala tudi k ustvarjanju boljših odnosov med Jugoslavijo Italijo, ki so potrebni za sporazum o ureditvi tržaškega vprašanja.*

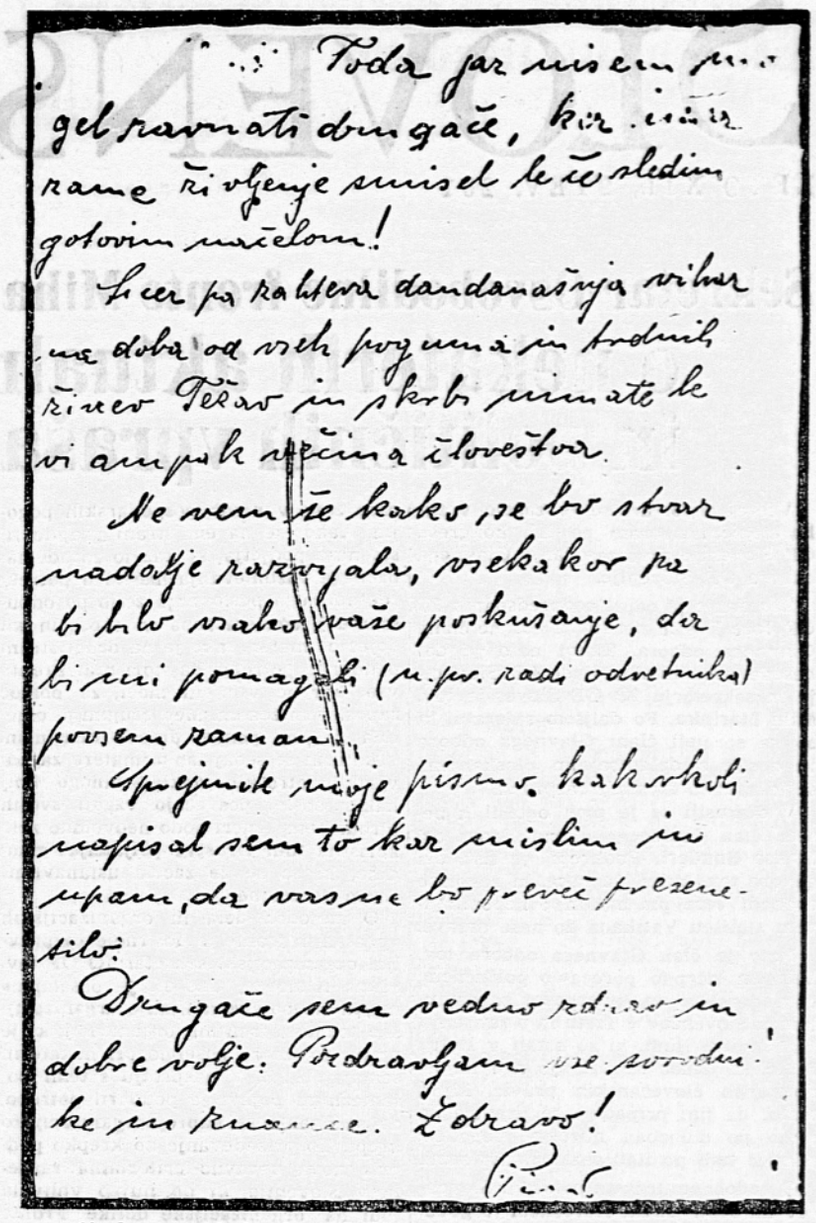

Toda jaz nisem mogel ravnati drugače, kar sem v ramo življenje smisel le ob sledim gotovim načelom!

Sicer pa kaltera dandanašnja vihar ne doba od vseh pogumna in trdnih živcev. Težav in skrbi nimate le vi ampak večina človeštva.

Ne vem še kako, se bo stvar nadalje razvijala, vsekakor pa bi bilo vsako vaše poskušanje, da bi mi pomagali (n. pr. radi odvetnika) povsem zaman.

Spejmite moje pismo kakršnoli napisal sem to kar mislim in upam, da vas ne bo preveč prizadelo.

Drugače sem vedno zdrav in dobre volje. Pozdravljam vse sorodnike in znance. Zdravo!

Pino

14. decembra je izredno fašistično sodišče za zaščito države izrekio obsodbo proti 60 Slovencem, proti katerim so uprizorili do tedaj največji proces. Devet obtožencev so obsodili na smrt z ustrelitvijo, ostale pa na 978 let ječe. Stirim obsojenim na smrt so spremenili smrtno kazen v dosmrtno ječo, ostalih pet Pina Tomažiča, Simona Kosa, Ivana Vadnala, Ivana Ivančiča in Vika Bobka pa so 15. decembra zjutraj ustrelili na openskem strelišču. Več obtožencev je zaradi mučenja v zaporih umrlo. Fašisti so hoteli s procesom in strogo sodbo prestrašiti primorske Slovence in istrske Hrvate, ki so se tedaj že začeli zbirati okrog Osvobodilne fronte in organizirati vseljudski upor, da bi se rešili fašističnega suženjstva. Dosegli pa so ravno nasprotno. Pino Tomažič in tovariši so padli na Opčinah, toda spomin nanje je bodril primorske partizane k še odločnejši borbi proti fašističnim krvnikom.

Churchill in Eden sta se posvetovala o poostritvi spora z Egiptom

Kairo, 13. dec. (Tanjug). Po poročilih tujih agencij sta imela včeraj predsednik britanske vlade Churchill in zunanji minister Eden poseben sestanek v zvezi z najnovejšo krizo v anglo-egiptovskih odnosih, ki je nastala spričo sporočila, da bo egiptovska vlada odpoklicala svojega veleposlanika iz Londona in da bo oborožila civilno prebivalstvo za boj proti Britancem.

V zvezi s tem so egiptovski krogi snoči poudarili, da Egipt še ni sprejel dokončne odločitve o odpoklicu svojega veleposlanika iz Londona in da bo to vprašanje znova proučil. Prav tako izjavljajo, da uradno še niso potrjene vesti egiptovskega tiska, po katerih namerava vlada oborožiti civilno prebivalstvo. Predstavnik egiptovskega veleposlaništva v Londonu je objavil, da je sporočilo o odpoklicu veleposlanika »preuranjeno«.

Egiptovski tisk izraža prepričanje, da egiptovska vlada ne misli popolnoma prekiniti svoje odnose z Veliko Britanijo, zlasti pa ne ekonomske in finančne. Časnik »Al Zaman« sodi, da bo vlada postopoma ukinjala diplomatske odnose z Veliko Britanijo s tem, da bo najprej pozvala veleposlanika v Londonu na posvetovanje, nato pa ga bo dokončno odpoklicala, če se položaj ne bo izboljšal.

Demonstracije v Teheranu

Teheran, 13. dec. (Reuter). Več tisoč vladnih pristašev je demonstriralo včeraj po glavnih teheranskih ulicah proti poslancem, ki so v parlamentu kritizirali Mosadikovo vlado. Muslimanski verski poglavar v Perziji Kašani je pozval Perzijce, naj jutri zapro svoje trgovine in prenehajo delati, da pokažejo sovraštvo proti Britancem. Med demonstracijami so zažgali slike voditeljev azerbejdžanskega gibanja, ki so odšli leta 1948. v Sovjetsko zvezo.

Dvesto »Borcev Islama«, pristašev verskega poglavarja Kašanija, je vdrlo danes v džamijo, kamor se je zateklo 50 verskih starešin, ki so proti Mosadiku. Policija je posredovala. Tri osebe so bile ranjene.

Finančna politika Donavske komisije ni realna

Galac, 13. dec. Na včerajšnji seji delovne skupine Donavske komisije je namestnik šefa jugoslovanske delegacije Pavlovič izjavil, da omenjeni pogoji pri izpolnjevanju letošnjega proračuna niso posledica varčevanja tajništva, marveč samo dokaz, da je bil proračun nerealno planiran. Po sporočilu tajništva je bilo za letos predvideno, da bodo porabili 1,942.000 rubljev, izdali pa so samo 1,142.000 rubljev.

Ko je govoril o proračunu za leto 1952, je jugoslovanski predstavnik izjavil, da je le-ta prav tako nerealen, ker ne daje prave slike potreb Donavske komisije, kakor je bilo tudi z lanskimi in prejšnjimi proračuni. Jugoslovanski predstavnik je postavil več konkretnih vprašanj, koliko in v kakšne namene so porabili denar in od kod prihranki v letu 1951. Na ta vprašanja je skušal odgovoriti tajnik Donavske komisije Morozov, ki po mnenju jugoslovanske delegacije ni dal zadovoljivega odgovora. Med drugim je Morozov dejal, da so bili prihranki doseženi tudi zato, ker v aparatu in tajništvu ni jugoslovanskih uslužbencev. Kakor je znano, je bilo Jugoslaviji svojčas ponudeno samo mesto pomožnega knjigovodje in še tri mesta manjšega pomena.

Po izjavi predstavnikov sovjetske večine, ki so avtomatično odobravali finančno politiko tajništva, je predsednik delovne skupine Manolov predložil resolucijo, ki priporoča plenumu Donavske komisije, naj odobri zaključni račun za letos in proračunski predlog za prihodnje leto. Na izrecno zahtevo jugoslovanskega predstavnika je bilo plenumu sporočeno, da se jugoslovanska delegacija ni strinjala s to resolucijo večine.

Vittorio de Sica odklanja »nagrado za mir«

Rim, 13. dec. (Reuter) Znameniti italijanski filmski režiser Vittorio de Sica je izjavil, da bo odklonil »mednarodno nagrado za mir«, za katero ga je predlagal informbirojski svetovni mirovni svet, če mu jo bodo ponudili.

De Sica, ki je po vojni snemal več izrazito socialnih filmov, med katere sodi tudi film »Tatovi kolesa«, je med drugim izjavil, da lahko sprejme samo nagrado, ki bi bila dodeljena izključno za umetnost in ki ne bi imela nikakršne politične tendence.

Rudarska stavka v Franciji se širi

Pariz, 13. dec. (Tanjug) Rudarska stavka, ki je v soboto zajela nekatere francoske rudarske revirje, se je včeraj in danes razširila. V rudarskem bazenu »Petit Rossel« je doslej zapustilo delo več kot 80 odstotkov rudarjev. Stavkovno gibanje je zajelo tudi rudarske bazene Saar in Moselle, kjer je doslej prenehalo delati več kot 10.000 rudarjev. Sodijo, da sedaj stavka 25.000 rudarjev. Vlada je ukazala policiji, naj zasede vse jaške, kjer sedaj delajo rudarji, ki so izrazili željo, da bodo nadaljevali svoje delo. Predstavniki sindikalnih organizacij se pogajajo z rudniškimi upravami, vendar pa ni mnogo upanja, da se bodo v kratkem sporazumeli.

POGAJANJA V PAN MUN JOMU

Kitajski predlogi glede ujetnikov

Pan Mun Jom, 13. dec. (Un. Pr.) Na včerajšnji seji pododbora za vprašanje zamenjave ujetnikov, je kitajsko-severnokorejska delegacija predložila nov predlog, ni pa hotela dati podatkov o ujetnikih Združenega poveljstva, ki so v njenih taboriščih, in tudi ni hotela izdati zastopnikom mednarodnega Rdečega križa dovoljenje, da obiščejo te ujetnike.

Po izjavi zastopnika Združenega poveljstva generala Nicholasa zahteva severna delegacija: 1. da se izpustijo vsi vojni ujetniki obeh vojskujočih se strank; 2. da se ujetniki izpustijo po skupinah, pri čemer naj imajo prednost ranjenci in bolniki, ki bodo izročeni v najkrajšem času po premirju; 3. da se zamenjava ujetnikov opravi v Pan Mun Jomu; 4. da obe stranki določita enako število zastopnikov, ki bi pod vodstvom vojaške komisije za premirje organizirali zamenjavo ujetnikov; 5. da izroči severna delegacija Združenemu poveljstvu podatke o ujetnikih, ko bo Združeno poveljstvo sprejelo omenjene štiri točke severne delegacije.

Po tem predlogu se obe stranki še zmeraj razhajata glede vprašanja zamenjave ujetnikov v tem, da Združeno poveljstvo zahteva najprej informacije o svojih ujetnikih, severna delegacija pa želi, da bi bil najprej sklenjen načelen sporazum o zamenjavi vseh ujetnikov in da bi šele potem dala zahtevane informacije.

Davčna afera v ZDA

Washington, 13. dec. (Un. Pr.) Ameriška vlada je izdala ostre ukrepe zoper davčne uslužbence, ki so dobivali podkupnino. Vrhovno sodišče v San Franciscu je vložilo obtožbo proti trem davčnim uradnikom, ker so organizirali in pripravljali poneverbe. Namestnik šefa davčne uprave v Broocklynu je bil odstavljen zaradi prejemanja podkupnine. Razen tega je ameriška vlada sklenila, da bo ukrenila vse potrebno proti davčnim obveznikom, ki so kršili svoje obveznosti.

Uprava za državne davke je objavila sporočilo, v katerem je rečeno, da je bilo leta 1951 odpuščenih 113 davčnih uslužbencev.

Oficirji za zvezo — predstavniki Severnokorejcev in Kitajcev ter Združenega poveljstva — začrtujejo v enem izmed šotorov, ki so jih postavili v Pan Mun Jomu »črto premirja«. — Na sliki vidimo ameriškega polkovnika Jamesa C. Murraya, ko riše na zemljevidu razmejitveno črto. Nasproti mu sedi kitajski polkovnik Tsai Ceng Ven, ki drži roko na zemljevidu

Težave naše transportne službe zaradi sovražne politike ZSSR

Zeneva, 13. dec. (Tanjug). Na četrtem zasedanju mednarodne komisije za notranji transport so razpravljali o poročilu generalnega tajnika o delovnih pogojih v transportni službi posameznih držav in o ukrepih za njih izboljšanje.

Med razpravo je spregovoril vodja jugoslovanske delegacije Marko Iljadica, ki je razložil razvoj delovnih pogojev v jugoslovanski transportni službi in poudaril, da imajo prevozni delavci v Jugoslaviji po zakonu omejen delovni čas, plačan letni odmor, nagrado za čezurno delo ter brezplačno socialno zavarovanje za delavce in njihove družine.

Ko je govoril o težavah, ki jih ima Jugoslavija v transportu, je Iljadica poudaril, da jugoslovanski transport zadeva poleg objektivnih težav tudi **na težave, ki izvirajo iz sovražne politike Sovjetske zveze in držav pod njenim nadzorstvom.** Pritisk, ki ga izvajajo te države na Jugoslavijo, se kaže v notranjem transportu. Več tisoč naših vagonov so neupravičeno zadržali: Madžarska približno 2500, Bolgarija 800, Poljska 122, Romunija 100. Plovba po Donavi se je zmanjšala na minimum in zadeva na težave. Donavska komisija se je spremenila v orodje Sovjetske zveze, ki po njej izvaja svojo politiko na škodo obrežnih držav, predvsem pa Jugoslavije. Plovba v Džerdapu med Jugoslavijo in Romunijo še ni urejena. Države pod nadzorstvom Sovjetske zveze kršijo mednarodne pogodbe in celo mirovno pogodbo ter nočejo povrniti škode, ki so jo povzročile jugoslovanskemu transportu med vojno. Promet s temi državami je vsak dan manjši.

Ta in podobna dejstva, je dejal jugoslovanski delegat, škodujejo ne le notranjemu jugoslovanskemu transportu, marveč mednarodnemu transportu sploh ter zavirajo delovne pogoje jugoslovanskih transportnih delavcev bolj kot je potrebno.

Na koncu je jugoslovanski delegat poudaril, da se bo jugoslovanska delegacija prizadevala, da bi po svojih močeh prispevala k rešitvi vseh problemov, ki so pred komisijo za notranji transport.

Kriza v informbirojski Mednarodni zvezi študentov

Pariz, 13. dec. (Tanjug). Predsednik francoske nacionalne študentske zveze Jean Sarvonnat je odklonil sleherno sodelovanje s kominformovsko Mednarodno zvezo študentov (MZS).

Sarvonnat je napisal ta članek v zvezi z nedavno izjavo predsednika Jožefa Gromana, da bo Mednarodna zveza študentov organizirala mednarodno konferenco, na kateri bi se predstavniki vseh bivših članic študentske zveze ter predstavniki tistih organizacij, ki niso bile njene članice, sešli z vodstvom Mednarodne študentske zveze, da bi proučili možnosti za nadaljnje sodelovanje.

Ta Gromanova izjava je izraz krize, v katero je zašla Mednarodna zveza študentov, ker se je spremenila v orodje informbirojske politike. Večji del nacionalnih študentskih zvez držav, ki so izven vplivnostnega področja ZSSR, je zapustil njene vrste. Podobno je tudi s francosko študentsko zvezo, ki ima le še malo stikov s to informbirojsko organizacijo. Groman je dal svojo izjavo v hipu, ko je francoska nacionalna študentska zveza prevzela pobudo, da bo sklicala konferenco evropskih študentskih organizacij, ki naj bi bila v Nancyju in bi okrepila sodelovanje ter zbliževanje študentov.

Prizadevanje kominform. MZS, da bi izrabila težnje študentskih organizacij za sodelovanje, pa ima malo upanja na uspeh, kar izpričuje tudi Sarvonnatov članek. Sarvonnat poudarja, da doslej ni nikdar opazil, da bi MZS izvajala svojo praktično dejavnost ločeno od politične pristranosti. Omenja zlasti Ljudsko mladino Jugoslavije, ki je bila leta 1949 izključena iz MZS in piše: »Karkoli naj bi že rekli o tem vprašanju, sodimo, da je MZS sprejela svojo odločitev le zato, ker je kominform pretrgal stike s Titovo Jugoslavijo in ker je hotel tako pokazato svoje podrejanje Moskvi.«

Finančna pomoč Pakistanu

Ottawa, 13. dec. (Un. Pr.) Sporočilo kanadskega ministra za trgovino pravi, da je bila Pakistanu dodeljena v okviru Colombo-načrta za finančno leto, ki bo končano 31. marca 1952, pomoč v znesku 10 milijonov dolarjev. Kanada je dobila tudi seznam zahtev Pakistana v okviru odobrene pomoči, ki jih sedaj proučujejo. Indija bo v kratkem dobavila pšenico v vrednosti 10 milijonov dolarjev, kar je bila doslej edina določena obvezna v okviru tega načrta.

Vprašanje ustanovitve evropske armade povzroča še vedno velike težkoče

Pariz, 13. dec. (Tanjung) Po zaključku konference zunanjih ministrov šestih zahodnoevropskih držav, ki naj bi ustanovile evropsko armado, sodijo francoski krogi, da je dala konferenca v Strasbourgu v glavnem zadovoljive rezultate.

V Parizu se je zvedelo, da so se ministri šestih držav v načelu sporazumeli o ustanovitvi začasnega evropskega parlamenta, ki bi bil politična oblast nad skupno evropsko armado. Evropski parlament bi imel zgornjo zbornico s predstavniki držav — članic in spodnjo zbornico, ki bi bila izvoljena s splošnim glasovanjem. Poudarjajo tudi, da je vprašanje proračuna za evropsko armado zaradi težav **še vedno nerešeno.**

V Zahodni Nemčiji ocenjujejo delo konference v Strassbourgu različno. Opozicija sodi, da je doživela neuspeh, vladni krogi pa poudarjajo, da je bilo mnogo vprašanj rešenih uspešno. Vladni krogi menijo, da je treba na bližnjem sestanku v Parizu rešiti vprašanje proračuna evropske armade in vprašanje sestava armadnih korpusov.

Francoski uradni krogi so zanikali tuja poročila, da so se ministri šestih držav na konferenci v Strassbourgu sporazumeli o ustanovitvi zahodnonemškega obrambnega ministrstva. Isti krogi pripominjajo, da bo Zahodna Nemčija po podpisu sporazuma o evropski armadi izvedla novačenje nemških enot, vendar pa za sedaj še ni določena ustanova, ki bo to storila.

Z ZASEDANJA GLAVNEGA ODBORA OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

Govor sekretarja Osvobodilne fronte Slovenije Mihe Marinka

Nadaljevanje s 1. strani

za špekulacijo. Pogoj za prehod na rentabilnostne osnove naše proizvodnje je, da dosežemo stabilizacijo tržišča, stabilizacijo cen na trgu, da bi zakon ponudbe in povpraševanja z določeno gospodarsko-finančno politiko držali čimbolj v oblasti in preprečevali občutno nihanje in skoke v cenah. V tem pogledu, kakor sem že prej omenil, imamo že vidne rezultate, ki slehernega prepričujejo, da smo na pravi poti. Postopen prehod iz sistema obveznega odkupa in ukinjanja sistema garantirane preskrbe, to je administrativnega razdeljevanja potrošnih dobrin, je izzval različne komentarje, vendar pa ima v končnem smislu pozitiven učinek. Spekulacija se ni razbohotila, kakor so se eni bali, drugi pa jalovo želeli.

Koncentriranje naših sil na tem, da se dogradi in začne obratovati naša ključna industrija in kapitalna izgradnja, še nujno zahteva mnogo odrekanja. Ta naloga nujno zahteva razmeroma več poseganja državne uprave v gospodarstvo, da bi se zagotovila koncentracija sil in sredstev na tem odločilnem poprišču. Pa celo tu smo letos že prešli na deloma nov način, da zagotovimo gradnjo ključnih objekov. To je politika cen gradbenega materiala, ki ji je bil hkrati namen tudi zmanjšati obtok denarja, stimulirati kmetijsko proizvodnjo. Ta oziroma slična finančna politika bo deloma potrebna tudi še v bodoče. Značilna novost pri tem je novi način, ki omogoča plansko usmerjanje brez odvečnega podrobnega operativnega vmešavanja državne uprave, ne da bi oviralo ustvarjalno iniciativo od spodaj. Ta način nam je dal že veliko rezultatov. Z uvedbo novega finančnega sistema bodo ti rezultati nedvomno še večji, ker nam ta način omogoča bistveno zmanjševanje stroškov neproduktivne državne in gospodarske uprave in administracije.

Cela vrsta doslej izvršenih ukrepov predstavlja zapovrstne priprave za prehod v nov planski in finančni sistem, priprave za novo podlago gospodarski iniciativi, to je bazo rentabilnosti. Objava predloga cen, ki je te dni dan v diskusijo predstavlja že dokaj zaokroženo celoto, na osnovi katere bo postavljen temelj za ugotavljanje rentabilnosti proizvodnih podjetij. Z do sedaj izvedenimi ukrepi in dopolnilnimi ukrepi, ki bodo sledili, bo temelj rentabilnosti podan za vso gospodarsko dejavnost in bo izzval še nekatera spreminjanja cen, prispeval k izravnavanju nesorazmerij v cenah in omogočil opustitev sistema faktorjev in pobiranja tržnega dobička v budžet. Na splošno pa bo ta sistem deloval na znižanje cen na trgu, omogočal bo tako imenovano ekonomsko formiranje cen. Naravno je, da bodo podjetja z manjšimi produkcijskimi stroški imela sorazmerno večje obveznosti pri odvajanju v fond akumulacije, toda uveden bo sistem določene progresije, ki bo stimuliral težnjo za zmanjšanje produkcijskih stroškov. Socialistični sistem planiranja in onemogočanje špekulacije bosta predstavljala seveda gotove okvire plačnemu fondu in sicer na način, da bo država bržkone garantirala neki minimum plače tistim delovnim kolektivom, ki ne bodo dosegli rentabilnosti svoje proizvodnje in dovoljevala drugim, ki bi jo presegli, da bodo smeli v določeni meji povečati planirani plačni fond. Gornja meja je potrebna zato, da se anarhično ne ruši ravnotežje med kupnimi in blagovnimi fondi, oziroma da se onemogoča zmeda in preveliki skoki med ponudbo in povpraševanjem. S tem bo na eni strani že podan stimulativni interes za povečanje proizvodnje in zmanjšanje produkcijskih stroškov, na drugi strani pa bo to pritisk za tiste, ki subjektivno premalo stremo, da bi dosegli nivo rentabilnosti proizvodnje oziroma bo to privedlo do tega, da se bo tista proizvodnja, ki objektivno ne more biti rentabilna, opuščala, če ni zanjo povpraševanja na trgu.

Vse te gospodarske osnove, ki sem jih tu samo na kratko navedel, bodo tudi našemu kmetijstvu prinesle bistvene spremembe. Na področju privatne proizvodnje bo potrebna le še večja ostrina in preciznost gospodarskih predpisov za krotitev špekulantskih in izkoriščevalskih teženj, a vendar brez nepotrebnega (upravno) administrativnega podrobnega posegania v proizvodnjo, kakršna so bila v preteklosti, ki po naših izkušnjah niso stimulirala, marveč prej zmanjševala interes za povečevanje proizvodnje. Elementarno delovanje ekonomskih zakonitosti bo regulirano z odgovarjajočo državno gospodarsko politiko, ki bo paralizirala in onemogočala špekulacijo. Ustrezajoča progresija obdavčevanja po obsegu in kvaliteti zemlje bo po ekonomski nuji stimulirala težnjo in potrebo po čim večji proizvodnji, obenem pa bo otežkočala in onemogočala bogatenje na račun najemnega dela. Dirigirano bo udejstvovanje gospodarske rentabilnosti v kmetijski proizvodnji, ki bo narekovalo in vzbujalo potrebo po zboljšanih zadružnih oblikah kmetijskega pridelovanja. O teh nalogah, ki jih na tem področju nalagajo sama navodila CK, bo pa več govora v drugem referatu.

Vsi ti ukrepi, ki smo jih doslej izvedli in jih uvajamo sedaj, ter ukrepi, ki bodo še sledili, že odkrivajo in bodo odkrivali mnogo virov povečane produktivnosti in preprečili marsikatera nepotrebna zapravljanja. V administrativnem načinu gospodarjenja, ki se ni dosledno oziral na osnovo gospodarske rentabilnosti, kakorkoli je bil v začetnem obdobju nujno potreben, umesten in upravičen, se je krilo mnogo nepravilnosti v distribuciji, ki so bile v nasprotju s potrebami življenja. Na splošno je ustvarjal vtis pomanjkanja, četudi je samo ponekod dejansko omejeval potrebe, medtem ko je na drugi strani povzročil nepotrebno kopičenje zalog oziroma nesmiselno in nekoristno povečeval potrošnjo in vzpodbujal k špekulaciji.

Zdaj, ko temeljito odpravljamo ostanke tega, imamo iz dneva v dan polno dokazov za to trditev. Odkriva se pa na drugi strani cela vrsta primerov, da so poedinci in skupine uživale neupravičene privilegije, ki so v nasprotju s temeljnim principom socialističnega nagrajevanja, v nasprotju s smotrnostjo pravilnega razpolaganja sredstev v mejah, ki jih današnja stopnja našega gospodarskega in družbenega razvoja dovoljuje. Se zdaj se vsak čas odkrivajo primeri neupravičenih privilegijev, ki bi že v začetku morali biti pod udarom uredbe o varčevanju. V celoti izvedena osnova rentabilnosti pa bo sama po sebi odpravljala vse, kar je v nasprotju s to uredbo. Dalje. Eden od spremljajočih negativnih pojavov prejšnjega načina, ki ga danes še ostreje vidimo, je lažisocialistični princip uravnilovke, ki je zaviral naravno zdravo stremljenje za večje spopolnjevanje izobrazbe in zvišanje produktivnosti ter je bil v popolnem nasprotju z dejansko socialističnim nagrajevanjem po zaslugi.

Tu je ena od zelo važnih naših frontovskih nalog: pobijati nesmiselne težnje po uravnilovki kot dozdeven socialistični princip. Danes, ko z vsemi našimi gospodarskimi ukrepi resno pristopamo k uvajanju rentabilnosti in nagrajevanju po zaslugi, srečamo večkrat take ugovore in pritožbe, češ da imamo vsi enake potrebe, da bi morali imeti vsi enake nagrade in slično. Na take ugovore naletimo običajno pri tistih, ki so doslej uživali neupravičene privilegije, ki niso prispevali s svojimi fizičnimi in umskimi napori za čim večji dvig našega družbenega ustvarjanja, ki ravno zaradi tega tudi niso stremeli po izpopolnjevanju v strokovni kvalifikaciji, ki so, skratka, redno zapravljali čas in čakali, da potečejo delovne ure, po katerih jim je šlo plačilo. Niso redki primeri, da so določene norme za nagrajevanje bile v njihovi progresiji izkrivljene, ker se je zanemarila kvaliteta in količina ustvarjalnega produkta. Neredko je bilo tudi klikaštvo, ter so se na račun kolektiva dajale višje nagrade, kakor pa bi bilo upravičeno. Proti tem slabostim je že in bo še v večji meri šla vsa naša borba, zato je treba pričakovati, da se bodo še množili taki glasovi za zaščito uravnilovščine. Zato bo izredno važna naša politična naloga, pobijati taka naziranja, ki v današnji stopnji našega gospodarskega razvoja in stopnji zavesti samo škodujejo. To je neke vrste utopičen komunizem, ki bi dal potuho parazitstvu na škodo skupnosti in njenega progresa, ki bi bil torej nesocialističen, ki bi onemogočal razvoj naših produktivnih (proizvajalnih) sil in razvoj naše družbene zavesti. V našem dnevnem praktičnem življenju imamo nešteto primerov, na katerih je treba prikazovati, kako nujno je dosledno uvajanje načela nagrajevanja po zaslugi. Zakon rentabilnosti v podjetju in načelo socialističnega nagrajevanja bo v svojem izvajanju nujno uveljavilo bolj raztegnjeno lestvico in večje razlike v nagrajevanju. Te razlike bo zahteval tudi sam zakon ponudbe in povpraševanja. Zaradi tega bo treba, da se naše politične, sindikalne in tudi druge množične organizacije mnogo več posvetijo načelnemu razpravljanju in utemeljevanju našega socialističnega sistema.

Če bomo šli tem potom, se bomo prav tako mnogo laže borili proti tistim pojavom, kjer naravne lokalpatriotske tendence prekipevajo v izbruhe šovinističnega nacionalizma.

Razumljive so želje tega ali onega kolektiva, tega ali onega kraja zadostiti tudi mnogim lokalnim potrebam. Te želje so tudi koristna vzpodbuda za večjo ustvarjalno iniciativo, izvršiti obvezo do skupnosti in preko tega napraviti še nekaj za sebe. V tem smislu je tudi zastavljen ves naš sistem. Treba je pa postaviti temu določen okvir, če hočemo premagati neenakomerno razvitost produkcijskih sil, če hočemo preprečiti neupravičeno izkoriščanje in špekulacijo, ki je v tem prehodnem socialističnem sistemu brez tega okvira tudi mogoče, kot sem to že prej nakazal. Naša demokracija se mora razvijati samo v koraku z razvijanjem socialistične zavesti, zavesti obligacij do skupnosti. Če je ta pomanjkljiva, morajo biti zakonski in upravno gospodarski predpisi, ki silijo na izvršitev teh obligacij. V tem pa je tudi v bistvu okvir, ki onemogoča anarhične izrastke demokracije. Zato je tukaj izredno važna naloga političnih organizacij, ki morajo s svojim delom in objasnjevanjem usposabljati delovne ljudi v demokr. inštitucijah, da bodo v pravih mejah izvajali svoje dolžnosti in demokratične pravice.

Na drugi strani pa v naših organizacijah prav tako mnogo premalo spremljajo zunanje politične dogodke in razpravljajo o njih.

Krivica za to pa v mnogih primerih ni v neinformiranosti, v kolikor ne gre za pomanjkljivo čitanje časopisov. Tukaj pa bi dejal, da gre za pomanjkanje iniciative.

Mislim, da ni treba, da bi tu dajali kakšne smernice. Nedvomno pa je, da povprečna politična zrelost, nacionalna zavest in naša skrb za položaj naše nacionalne manjšine za mejami narekuje, da ob harangi, ki jo vodijo germanizatorski krogi v Avstriji, zlasti pa histerična gonja v Italiji, ne dovoljuje, da bi ob vsem tem mogli mi ostati indiferentni.

Ne bi rad ponavljal tega, kar sem prejšnji teden dejal uredniku »Politike«, ne bo pa odveč če se vendarle še kaj več reče o nekaterih problemih naše narodne manjšine za mejami.

Značilno je, da neki vatikanski krogi, ne prenehujejo, temveč zaostrujejo gonjo proti naši državi po izpustitvi Stepinca.

Tovariš Marinko je nato navedel nekaj potankosti ter prešel na razpravljanje o delovanju reakcije pri nas.

Zunanja reakcija naravno računa na neke naše notranje probleme.

Prvo, so pojavi negativnih in reakcionarnih elementov na vasi. Tukaj so izredno važne naloge naših frontnih organizacij na podeželju. Kakor je že prej in večkrat bilo omenjeno, ima slaba politična aktivnost in nebudnost frontnih organizacij in njihova pomanjkljiva organizacijska iniciativa za posledico močnejšo aktivnost in rovarjenje reakcionarnih elementov na vasi. Mislim, da se čuti nekaj napredka, ki so ga naše organizacije napravile, zlasti po pretresanju resolucije, ki je sprejel IO glede nalog proti delovanju sovražnikov. S tem pa se nikakor ne smemo zadovoljiti, zlasti zato ne, ker se delovanje sovražnikov ni zmanjšalo, marveč na splošno poživilo. Napori naših nasprotnikov, da bi razbili naše socialistično zadružništvo, so sicer zaenkrat paralizirani. Ni pa s tem rečeno, da bi smeli kakor koli zanemariti našo budnost. Nasprotno, proti povečani aktivnosti reakcionarnega dela klera n. pr. moramo postaviti našo trdno politično enotnost in trdnost vseh naših organizacij, povečati njihovo sposobnost, odkrivati vsako kakor koli prikrivano rovarjenje klera in špekulantov in ga z mobilizacijo množic paralizirati. Zato pa mora za nas predstavljati prav resno vznemirjenje mlačnost, ki se v nekaterih organizacijah celo povečuje.

Ne utegnem navajati mnogih najrazličnejših oblik prikritega in odkritega rovarjenja in psihičnega pritiska, ki mu naše organizacije ne znajo parirati. Mislim, da je zato treba mnogo več čim konkretnejšega obravnavanja po naših organizacijah na terenu, sestankov, konferenc, katere naj bi v čim večjem številu obiskovali poslanci in drugi naši politični kadri.

Poživljeno delovanje reakcionarnega dela klera in vseh reakcionarnih elementov, moramo gledati v povezanosti z zunanjo sovražno propagando, zlasti s koncentrično aktivnostjo nekaterih vatikanskih krogov. Pa tudi v zahodnem časopisju in radijskih emisijah so nekateri elementi poživeli svojo sovražno propagando in klevetanje socialistične Jugoslavije se skladno dopolnjuje s kominformistično propagando. Zavedati se moramo, da reakcija ni in ne bo opustila svoje namere in želje, da bi socialistični razvoj Jugoslavije zavrla ali ustavila. Zato so ji dobrodošle vse naše težave, ki jih moramo premagovati, zlasti pa skušajo izkoristiti okolnost, da Jugoslavija prejema pomoč velikih zahodnih držav, da bi le nekako izsilila, da bi postavljali oficielni krogi določene pogoje v pogledu naše družbene ureditve. Ponovno oglašanje in pikrost propagande izvira tudi iz strahu pred neprestano naraščajočim ugledom socialistične Jugoslavije v svetu in iz strahu zaradi uspehov, ki jih žanje politika našega državnega vodstva na mednarodnih popriščih. Evo, spet je dosegla naša delegacija na letošnjem zasedanju Organizacije združenih narodov velik uspeh. Ta sovražna aktivnost ne izbira sredstev. Po eni strani skuša identificirati našo družbeno ureditev s sovjetskim sistemom in negirati demokratičnost naše družbene stvarnosti, po drugi strani pa skuša izsiliti ali tolmačiti usmeritev vseh naših ukrepov na poglabljanje socialistične demokracije kot vračanje k buržoazni demokraciji. Skladno s to propagando se na tem proprišču aktivizirajo tudi ostanki buržoaznih elementov pri nas doma. Vsemu temu ne bi bilo treba povečevati pomena, sama ta zunanja sovražna propaganda in notranji pojavi sovražne aktivnosti nam ne bi bili bolj nevarni kot sicer, ker se morejo opirati le na redke razredne elemente ostankov buržoazije, če ne bi šlo za pomanjkljivo zavest naših delovnih množic, ki lahko ob naši neaktivnosti postane njihov plen, zlasti pa, če ne bi šlo za mlačnost v naših lastnih vrstah, za malomeščansko dekadentnost, če ne bi šlo za porajanje nepravilnih pojmov o naši demokraciji celo med našimi kadri. Ob porajanju takega mlačnega in negativnega razpoloženja v naših vrstah, nam more postati sovražna propaganda resno nevarna. Kljub očitnim znakom v vsem našem gospodarskem in družbenem življenju, da dobro napredujemo, se vendar poedine težkoče, za katere zavestno pričakujemo, da se bodo pojavile kot začasne težave v tem našem prehodu na nov, sproščen socialistični gospodarski sistem, huje odražajo v nerazpoloženju množic na nekaterih naših terenih. Naše politične organizacije so manj odporne in sposobne pojasniti te težave kot logične, a le začasne posledice, in mobilizirati množice za uspešnejše premagovanje teh težav in odpravo njihovih vzrokov.

Mislim, da moramo v teh naših notranjih slabostih videti glavni najnevarnejši problem, o katerem je treba danes razpravljati, da bi se naše politične organizacije utrdile v taki meri, kakor so bile v težkih časih naše osvobodilne borbe in povojne obnove, ter se usposobile za izvrševanje obstoječih naleg. Brez dvoma je, da so ekonomski uspehi ali težave v dokajšnji meri osnova za razpoloženje ali nerazpoloženje. Toda naša orientacija bi bila popolnoma napačna, če bi svoje delo ali nedelo prepustili samo temu faktorju. Samo obljubljanje, zlasti pa neodgovorno, nestvarno, neutemeljeno, demagoško obljubljanje kot sredstvo naše propagande ne more koristiti vzgoji naših delovnih množic, ki se morejo usposobiti za konstruktivno demokratično soupravljanje v našem gospodarstvu in za usmerjanje našega socialističnega razvoja. Ti pojavi mlačnosti, nergaštva, pomanjkljive zavesti o potrebi družbene discipline, o obveznostih do naše celotne socialistične skupnosti, in krivo pojmovanje naše socialistične demokracije, o katerem sem prej dejal, da se poraja ponekod tudi v naših delovnih kolektivih, je zajelo zelo nevaren obseg v nekaterih naših inteligenčnih društvih in institucijah. V nekaterih teh krogih opažamo pojave zelo nevarnega zanašanja na stranpot, pojave, ki kažejo, da se je naša socialistična demokracija v njihovih pojmih zmaličila v pojem gnile buržoazne demokracije. Nekateri od teh najbrž so, ki stvarno imajo take nazore, ki si žele povračanja na staro, ki so zato že začeli razvijati svojo dejavnost in intelektualno dekadentsko ustvarjalnost v tej smeri. Pri drugih pa gre za pojmovno izmaličenje bistva naše demokracije. Tem je menda prišlo na misel, da bi šel nadaljnji socialistični razvoj spontano in da v naši demokraciji vloga subjektivnega, zavestno hotenega usmerjajočega faktorja, nima več kaj početi.

Najosnovnejši pojmi discipline, ki jo narekuje nazorska pripadnost in programska obveznost Partije ali Fronte, so pri nekaterih teh ljudeh, kot vse kaže, povsem zbledeli, zato drčijo na pozicije malomeščanskih dekadentov in klikaštva. Njim je vloga kritike kot sredstvo za usmerjanje socialističnega razvoja postala nepotrebna in nevšečna. V njihovih glavah se je izmaličilo pojmovanje naše demokracije v tem smislu, da je vsakršno iniciativo, pa četudi izvira iz najbolj gnilih in buržoaznih nagibov, treba tolerirati in celo, da bi jih zaradi njihovih cehovskih in klikaških interesov ne smele kritizirati naše politične organizacije in njihova vodstva, da pa bi se smeli kritizirati vsi postopki naših vodilnih organov. Taka pojmovanja izvirajo iz popolnega nerazumevanja naše politike, kajti nobenega smisla nima dopuščati, da tako kritikarstvo, ki izvira iz negativnih nagibov in ozkih interesov, ki niso v skladu z občnimi skupnimi interesi, ostane brez odgovora. Iz pojmovanja, ki se pojavlja v teh krogih, bi se dalo zaključiti njihovo mišljenje, da bi se naše organizacije morale odreči propagiranju naših socialističnih ciljev, nasprotno pa dopuščati svobodno tribuno za vso negativno kritiko in klevetanje naših socialističnih zasnov. Tuji elementi, ki so edini zainteresirani, da se razvija tako vzdušje, ne predstavljajo neke politične sile, zlasti zato ne, ker nimajo poguma, da bi se odprto borili proti našim socialstčinim osnovam. Njihovo povampirjenje bomo ukrotili z načelno kritiko. Zato pa je potrebno v prvi vrsti zaostriti naša socialistična čutila za budno spremljanje vseh gnilih dekadenteskih in reakcionarnih pojavov naše demokracije in jih podvreči naši načelni kritiki. V naših organizacijah se mora izoblikovati jasno pojmovanje, da našo demokracijo razvijamo in poglabljamo zato, da se razvija ustvarjalna iniciativa naših ljudskih množic, da se zaščitijo interesi poedinca pred brezdušnimi birokratskimi postopki, ki niso v skladu z zakonitimi predpisi, da se razvije pozitivna kritika tistih ukrepov, ki motijo skladnost razvoja in da se v krilu te demokracije razvija in spopolnjuje naša socialistična zakonodaja. Bistven element naše demokracije kot gonilna sila našega razvoja je kritika vsega negativnega, škodljivega, kar se v njenem okrilju in pod njeno firmo poraja. Ta kritika je nujen sestavni del in eno od osnovnih sredstev naših progresivnih gibalnih sil; to je izredno važno sredstvo, da zagotovimo socialistično smer našega razvoja, izredno važno sredstvo za politično vzgojo najširših naših delovnih množic in za paraliziranje sovražne dejavnosti. Naše politične organizacije moramo usposobiti, da bodo na vsakem poprišču kos sovražnemu delovanju, da bodo predvsem sposobne razkrinkavati v očeh množic sovražnike našega progresa, da jih izolirajo in jim izbijejo iz glave vse nade v kakršno koli povračanje na staro.

To nalogo pa mora v prvi vrsti vršiti naš tisk kot ena od osrednjih sredstev naših političnih organizacij Partije in Fronte.

Mi vsi skupaj pa moramo že iz navedenega spoznati, kako težka je pot socialistične preobrazbe naše družbe, zlasti preobrazbe politične zavesti. Zato moramo našo organizacijo utrjevati v tej smeri, da bo sposobna kritično presojati vse naše delovanje v smislu skupnih interesov in ciljev našega delovnega ljudstva.

Končno, tovariši, je treba, da se posvetimo nekaterim vprašanjem v zvezi z reorganizacijo naših ljudskih odborov. Ta reorganizacija, kakor je sedaj v teku priprav v diskusiji, bo narekovala, da v skladu z njo prilagodimo tudi oblike naših frontnih organizacij. Prediskutirati bo treba tudi, kako se frontne organizacije uveljavljajo in usmerjajo potek razprav o novi upravni razdelitvi, zlasti v opredeljevanju teritorialnih okvirov bodočih občin in strukture njihovih demokratičnih oblastvenih organov.

Kakor koli se je razvilo in razgibalo živahno razpravljanje po vseh krajih in vaseh o reorganizaciji našil L. O., kar je viden dokaz, kako se vse večje spremembe v našem družbenem življenju pripravljajo po resnično demokratični poti, so vendarle še mnoge slabosti in pomanjkljivosti v delu naših frontnih organizacij, ki bi morale biti nosilec in usmerjevalec vseh teh priprav. Kakor smo prej ugotovili, da naše frontne organizacije pomanjkljivo obvladujejo ekonomsko politiko, tako je nujno, da se te pomanjkljivosti odražajo tudi na tem področju. Reorganizacijo naših lokalnih oblastvenih organov v največji meri narekujejo spremembe v sistemu našega gospodarjenja. Zato tudi diskusije o oblikah in ustroju naših ljudskih odborov mnogokrat niso vsebinske. Ko se diskutira o oblikah, se rado pozablja na vsebino. Zaradi tega večkrat pridejo na površje spori, ki nimajo vsebine in podlage v naši ekonomiki, marveč interes tega ali onega upravnega aparata ljudskih odborov. Ozki osebni interesi ali pa za smotrno obliko in način upravljanja v naših ljudskih odborih negativni interesi privatnih kmetov v nekaterih predelih prihajajo toliko laže do izraza, ker niso postavljene v ospredje vsebinske, ekonomske osnove, ki narekujejo novo obliko organizacije. Zlasti je treba konstatirati, da prihaja do teh pojavov zaradi premajhnega angažiranja naših sindikalnih in drugih organizacij po industrijskih centrih in posameznih podjetij na deželi. Če bi naši delovni kolektivi po tovarnah in v socialističnem sektorju našega kmetijstva uveljavili svojo vodilno vlogo, bi bili brez dvoma v večji meri onemogočeni taki negativni pojavi in demokratične odločitve bi brez dvoma imele več načelne smotrnosti v tej reorganizaciji organov ljudske oblasti. V nadaljnjem delu, ki je še potrebno v pripravah za končno uzakonitev vseh predpisov v tej materiji, bodo morale naše frontne organizacije povečati svojo aktivnost, da bi se odpravile te pomanjkljivosti in onemogočile razne negativne tendence. Treba je danes napraviti tudi zaključek v obliki in načinu povezovalnih, odnosno vodstvenih organov naših frontnih organizacij v okviru predvidenih občin. Te frontne organe v občinah je treba snovati takoj, ko se doseže sporazum o okviru bodoče občine. Na teh organih fronte bo slonelo vse politično in organizacijsko delo ter iniciativa za neposredne volitve, ki bodo sledile sprejetju zakona o občinskih ljudskih odborih. Mislim, da bi ti vodstveni oziroma koordinacijski organi vseh frontnih organizacij v okviru občine morali biti sestavljeni v takem zastopstvu, da bi imeli čim boljše jamstvo, da se bo izvajala socialistična politika v lokalnih, ekonomskih, komunalnih in drugih družbenih vprašanjih. Obenem bi bilo treba skrbeti, da bi v njih prišlo do izraza mnenje sleherne organizacije na predvidenem občinskem teritoriju. Glavni odbor bi moral sprejeti vsaj načelne sklepe o teh organizacijskih vprašanjih — podrobnosti bi pa izdelal sekretariat IO ozir. okrajni odbori Fronte.

Za zaključek bi opozoril še na eno stvar. Se imamo ostanke formalizma in drobnjakarskega prakticizma, ki je nekoč prevladoval v življenju in delu naših frontnih in partijskih organizacij. S temi ostanki bijemo boj že precej časa in smo jih že v veliki meri odpravili. To se očitno kaže v tem, da večina občnih zborov krajevnih organizacij Osvobodilne fronte poteka v poživljeni aktivnosti, kar priča, da smo na dobri poti. Koristno in zaželeno pa bi bilo, da bi osnovne partijske organizacije večji del svojega množično političnega dela prenesle na teren frontnih organizacij, kar bi pomagalo odpravljati sektaške ozkosti in pripomoglo k dejanski široki politični aktivizaciji našega frontnega članstva. Za obdelovanje vseh splošno ekonomskih in družbenopolitičnih problemov je torišče v frontnih in drugih množičnih organizacijah. V tem pogledu ni načelnih in programskih razlik med Partijo in Fronto. Stremeti moramo, da frontne organizacije postanejo široko demokratično torišče vsega našega družbenega političnega življenja in aktivnosti naših delovnih množic. Čim večja in čim širša bo politična aktivnost naših organizacij, tem večji in tem hitrejši bodo uspehi v vseh naših konkretnih nalogah, ki jim je vsem skupno stremljenje k napredku.

O KMETIJSKEM ZADRUŽNISTVU

Govor predsednika Sveta za kmetijstvo Viktorja Avbija

Navodilo CK KPJ o nadaljnjih poteh socialistične preobrazbe vasi daje poleg točne analize sedanjega stanja tudi dalekosežne smernice za utrditev socialističnih elementov v kmetijstvu. To navodilo namreč ponovno opozarja na tiste negativne strani iz dosedanje prakse, ki so ovirale širši razmah kmetijskega zadružništva, postavlja organizacijska načela, ki bodo pripomogla k uvajanju dejanskih socialističnih odnosov v zadrugah, postavlja v zvezi z novimi ukrepi v gospodarstvu sploh ponovno zelo jasno osnove ekonomsko političnih odnosov in ukrepov na vasi ter odpira jasno perspektivo nadaljnjega razvoja kmetijskega zadružništva.

Zaradi tega morajo biti te naloge, ki so sicer naslovljene na partijske organizacije, ne samo vsebina dela teh organizacij, ampak morajo biti vsebina dela vseh organizacij Fronte, zlasti pa organizacij OF na vasi. S tem se bodo krepile frontne organizacije same, s tem bomo dosegli večjo razgibanost njenih članov, s tem se bodo najlažje in najbolje razčistila nekatera nejasna vprašanja v zvezi z razvojem zadružništva v OF sami. Ne bi bilo prav, če bi si pod konkretizacijo nalog, ki jih vsebuje »Navodilo«, predstavljali predvsem strokovno tehnično delo, brez močne politične akcije. Mislim, da precej na splošno velja, da v teh treh tednih, odkar je bilo »Navodilo« objavljeno, naše politične organizacije še niso v dovoljni meri mobilizirale niti komitetov in odborov, še manj pa svojega članstva za tako široko politično aktivnost. V glavnem se je doslej razpravljalo o bodočih nalogah v kmetijskem zadružništvu vse preveč na splošno in to predvsem v okrajnih odborih in zadružnih forumih. Posledica tega je, da na vasi še ni prave politične razgibanosti in jasnosti, da se ponekod pojavljajo napačna tolmačenja t. zv. »spremembe«, tolmačenja, ki omogočajo delovanje nasprotnikom socialistične preobrazbe vasi. Takšno stanje izkoriščajo ljudje, ki vsak naš ukrep v zadnjem času ocenjujejo predvsem s stališča, ali smo in v koliko smo odstopili od naše dosedanje politike na vasi, ali smo morda vendarle uvideli svoje napačno dosedanje stališče itd. Pa tudi v nekaterih obstoječih kmečkih delovnih zadrugah samih, zlasti v tistih zadrugah, v katerih smo imeli v zadnjem času izstopne izjave in ki so notranje slabo urejene, ali pa obstajajo pravzaprav samo na papirju, so dvignili glave špekulantski elementi, ki mislijo, da je prišel čas, ko bodo lahko zadrugo razbili.

V Sloveniji je 25 delovnih zadrug že uvedlo gospodarski račun

Oboji, tako politični špekulantje izven zadrug, kakor tudi špekulantski elementi v samih zadrugah se spodtikajo in hočejo sprožiti razpravljanje predvsem okrog vprašanja reorganizacije pasivnih kmečkih delovnih zadrug. Reorganizacijo si razlagajo kot nekakšen korak nazaj, kot odstopanje od dosedanje linije. Tako je na primer upravni odbor Lahonci iz ljutomerskega okraja poslal pismo, ki ga je podpisal predsednik zadruge in v katerem navaja, da so dosedanje izkusnje že dovolj jasno dokazale nerentabilnost in nesposobnost zadružnega gospodarjenja in da je treba končno že dovoliti, da se zadruga razide. Podrobnejši pregled prav te zadruge pa je dal povsem drugačno sliko; pokazal je namreč, da je dana polna osnova za zelo uspešno gospodarjenje, če bi zadružniki, zlasti pa upravni odbor sam delali tako, kakor je to v zadrugi potrebno, če ne bi gospodaril vsak član zase na svojem posestvu itd. Ponekod tudi vodilnejši tovariši na okrajih, kakor na primer v Radovljici, mislijo, da bi bilo treba iti na reorganizacijo vseh obstoječih kmečkih delovnih zadrug, ne da bi se pri tem poglobili v razmere v teh zadrugah, ne da bi proučili možnosti za njihovo ureditev in utrditev.

Tendencam, razlagati pomen in značaj reorganizacije kmečkih delovnih zadrug po svoje, dajejo najboljši odgovor tiste zadruge in tisti okraji, ki so začeli uvajati ali pa so že uvedli poslovanje po gospodarskem računu. Že doslej je uveden gospodarski račun v 25 kmečkih delovnih zadrugah, priprave pa so v teku v nadaljnjih 60 zadrugah. Do spomladi bo v glavnem to delo lahko opravljeno v vseh zadrugah. Dosedanje izkušnje kažejo, da nudi šele pravilna uvedba gospodarskega računa pravo sliko stanja v teh socialističnih kmetijskih obratih. V vseh dosedanjih primerih je ugotovljena sposobnost zadrug za rentabilno poslovanje. V vseh zadrugah, ki so doslej uvedle gospodarski račun, so dane možnosti za povečanje zaslužka članov zadružnikov, povsod se tudi povečuje tisti del akumulacije in fondov, ki bo v bodoče služil za razširjeno reprodukcijo. V Mariboru-okolici, kjer so uvedli gospodarski račun v 9 zadrugah, so pri tem zelo aktivno sodelovali vsi zadružniki, posamezne delovne grupe pa so podpisale z zadrugo pogodbe za leto 1952 na slovesen način na skupščini vseh zadružnikov.

Trenutne objektivne težave ali celo subjektivne napake ne morejo biti vzrok za debato o nadaljnjem obstoju delovne zadruge

Vprašanje reorganizacije kmečkih delovnih zadrug nikakor ne sme predstavljati torišča za razpravljanje o tem, ali naj konkretna zadruga še obstaja v dosedanji obliki in obsegu, ampak mora biti vspodbuda za njeno notranjo utrditev, za boljšo organizacijo dela, za pravilno nagrajevanje itd. Ali bomo reorganizirali posamezne kmečke delovne zadruge ali ne, je odvisno predvsem od tega, kaj nam v konkretnem primeru pokaže podrobna gospodarska analiza zadružnega gospodarstva. Povsod tam, kjer bo ta analiza zahtevala reorganizacijo, jo bo treba seveda brez vsakega oklevanja izvesti. Seveda morajo tisti, ki si želijo reorganizacije samo zato, da bi zadrugo razbili, vedeti, da tistih zadrug, ki imajo sicer dane vse pogoje za uspešen nadaljnji razvoj, ki pa so sedaj notranje neurejene in zato pasivne, ne bomo reorganizirali, ampak bodo morali najprej oni sami spremeniti svoj odnos do zadruge. Takšnih notranje neurejenih in zaradi tega tudi največkrat pasivnih zadrug je v Sloveniji okrog 35% ali okrog 130 od skupnega števila obstoječih 381 zadrug. Nekatere od teh so samo zadruge na papirju, kakor na primer zadruge Bunčani (Ljutomer), Senčur (Kranj), Črna vas in Dravlje (Ljubljana okolica), Kopriva in Hibnica, ter druge. Clani teh in njim podobnih zadrug gospodarijo vse od njihove ustanovitve naprej prav tako, kakor so gospodarili predtem so stopili v zadrugo.

Vsak obdeluje svoje posestvo, pospravlja in za svoj račun prodaja pridelke, ker pa je član zadruge, mu niso bile predpisane obvezne oddaje in ni plačeval davkov. Te zadruge je treba vsekakor reorganizirati, toda ne po željah njihovih članov, temveč tako, da uvedemo pravi zadružni način gospodarjenja. Naštetii primeri predstavljajo najnesramnejše izkoriščanje zadružne firme za lastne, osebne koristi. Smatram, da je prav, če izterjajo finančni organi od takih zadružnikov brezpogojno za nazaj vse davščine, ki bi jih sicer morali plačati kot privatni kmetje.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Z ZASEDANJA GLAVNEGA ODBORA OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

O kmetijskem zadružništvu

Govor predsednika Sveta za kmetijstvo Viktorja Avblja

Nadaljevanje s 3. strani

Pri ugotavljanju aktivnosti ali pasivnosti obstoječih kmečkih delovnih zadrug naletimo vedno znova na razdrobljenost oziroma razkosanost zadružnega posestva. So primeri, ko je manj kakor 20 ha obdelovalne zemlje razmetane v več kakor 100 parcelah. Uvesti gospodarski račun in zagotoviti rentabilnost je v takih obratih včasih nemogoče. Zato je toliko nujneje, da se čimprej reši vprašanje arondacije zadružnih obratov. Ne bi bilo prav, če bi zaradi razdrobljenosti posesti iskali rešitve v reorganizaciji, ampak je treba pripraviti vse, da se še v letošnji zimi izvrši arondacija povsod, kjer to zahtevajo prilike in kjer je to v skladu z zakonitimi predpisi.

Tudi v primerih, ko ustvarimo lahko s pravilno uporabo lastnih sredstev ali s pomočjo države v kratkem času pogoje za rentabilnost, ne bi bilo prav, misliti na reorganizacijo. Zadruge na Primorskem, med njimi zlasti nekatere vinogradniške, bodo lahko visoko aktivne, ko dobe pomoč v težjih obdelovalnih strojih. V letošnjem letu so že prejele čez 15 milijonov za obnovo vinogradov in sadovnjakov, urejenih je bilo okrog 200 ha novih vinogradov in planiaž, razen tega pa so prejele 5 milijonov za povečanje staleža goveje živine. Če prištejemo vse to k sredstvom, ki so jih zadruge same vložile v svoja gospodarstva za povečanje proizvodnje, pomeni to znaten korak naprej k ureditvi teh gospodarstev.

Zunanji videz pasivnosti, samo trenutne težave torej ne smejo biti razlog za spremembe po obsegu zadružnih sredstev za proizvodnjo. Kjer pa bo to potrebno in koristno za nadaljnji razvoj, bo reorganizacija pomenila ne korak nazaj, ampak korak naprej. Zadruga, ki tudi v bodoče zaradi objektivnih pogojev nima možnosti gospodarskega uspevanja, pomeni tako zadružnikom kakor skupnosti le nepotrebno breme. Sicer pa tudi v tem primeru ne gre za razpust, ker bodo tista proizvajalna sredstva, ki zagotavljajo gospodarsko aktivnost, še naprej predmet skupnega upravljanja. S pravilnim angažiranjem, dosežene akumulacije na teh skupnih zadružnih objektih pa se bo ta zadružna lastnina v bodoče krepila in tako prispevala k utrjevanju socialističnih odnosov na vasi.

Pomena splošnih kmetijskih zadrug za socialistično preobrazbo vasi ne smemo podcenjevati

Navedeni primeri, dejstvo, da je notranje stanje v zadrugah še marsikje neurejeno, da še niso končane priprave za arondacijo, da se na vasi v glavnem razpravlja o obstoječih delovnih zadrugah, manj pa o utrjevanju vloge splošnih kmetijskih zadrug in o splošnih političnih in gospodarskih nalogah na vasi, da ponekod tudi odgovornejši tovariši na okrajih in v zadr. organizacijah ne zastopajo enotnega stališča, zahtevajo močnejše politično delo na vasi in zlasti večjo razgibanost v delu frontnih organizacij. Zagotoviti izvedbo nalog za nadaljnjo krepitev socialističnega zadružništva pa ne sme biti samo trenutna akcija, ampak stalna vsebina dela organizacije OF. Odbori OF seveda ne morejo prevzemati konkretnega izvajanja operativnih nalog, morajo pa biti zelo dobro seznanjeni s stanjem in problematiko, da bodo lahko vsakodnevno spremljali in usmerjali tako delo upravnih in zadružnih organov, kakor tudi delo frontnih organizacij.

Najvažnejše za nadaljnji razvoj socializma na vasi je v naši republiki vsekakor vprašanje utrjevanja splošnega kmetijskega zadružništva. Delovne zadruge so sicer opravile in opravljajo zelo važno vlogo v kmetijskem gospodarstvu. Samo ta oblika gospodarjenja na vasi bo v bodoče v celoti lahko zagotovila uvedbo socialističnih odnosov, uporabo modernih agrokemičnih in agrotehničnih sredstev, ki so pogoj za zvišanje proizvodnje poljedelskih pridelkov, nujno potrebnih za prehrano mestnega prebivalstva. Zato je ustanavljanje življenja sposobnih delovnih zadrug važna naloga tudi v bodoče. Toda podcenjevati vlogo splošnih kmetijskih zadrug pri preobrazbi našega kmetijstva bi pomenilo močno zoževanje fronte, bi pomenilo podcenjevanje tiste poti, po kateri smo povezani z najširšimi množicami delovnih kmetov.

In prav podcenjevanje vloge splošnih kmetijskih zadrug je bila ena najpogostejših napak v preteklosti. Zato tudi so te zadruge še vedno v glavnem slabe trgovine. Tudi tam, kjer kmetijske zadruge že imajo posestva in podjetja in bi torej že lahko razvijale njihovo dejavnost za dviganje kmetijske proizvodnje, te možnosti niso izkoriščene.

Kmečke delovne zadruge v Sloveniji pa združujejo skupno le 6,5% privatnih kmečkih gospodarstev, 6% vsega kmečkega prebivalstva in imajo 7,5% skupnih površin (če ne štejemo ohišnic zadrugarjev). Kljub tem nizkim odstotkom so poleg obveznih oddaj in poleg izvoženih količin pridelkov prodale na trgu v desetih mesecih letošnjega leta samo v svojih prodajalnah za okrog 200 milijonov, skupno pa za okrog pol milijarde din svojih pridelkov. Z intervencijskimi cenami so s tem v veliki meri pomagale v borbi za zniževanje cen poljedelskim pridelkom, za zbijanje položaja monopolnega privatnega sektorja v kmetijstvu na prostem trgu. Za izvožene pridelke in deloma z državno pomočjo se je letos v kmečkih delovnih zadrugah občutno povečalo število poljedelskih strojev. Uvoženih je bilo 102 traktorja, 7 rigolnih traktorjev in plugov, 102 traktorske kosilnice, 35 ročnih motornih kosilnic in večje število manjših strojev. To pomeni močno oboroževanje obstoječih zadružnih obratov.

Kljub doseženim uspehom vendarle ostaja izven socialističnega sektorja okrog 95% kmetijskih gospodarstev v Sloveniji, medtem ko je razvoj v drugih republikah daleč pred nami. Pravilno postavljena vloga splošnih kmetijskih zadrug v današnjih pogojih lahko v bližnji bodočnosti bistveno prispeva k utrditvi socialističnih odnosov v kmetijstvu. Zato bi moral biti razvoj vsake poedine splošne kmetijske zadruge v središču našega zanimanja, zato bi moralo pomeniti osnovno našo nalogo dosledno izvajanje splošnih ekonomsko-političnih ukrepov, ki bodo največ prispevali k okrepitvi vloge kmetijskih zadrug na vasi.

Osnovni pogoj za utrditev Kmetijskih zadrug je vsekakor prosta doslednost v izvajanju gospodarsko-političnih ukrepov na vasi in doslednost v izvanjanju ukrepov proti vaški špekulaciji.

Naše kmečko delovno zadružništvo moramo krepiti tudi s pravilno davčno politiko

Pravilna davčna politika je med drugim važen regulator blagovno-denarnih odnosov med mestom in vasjo. V letošnjem letu so ob uvajanju novih ukrepov v blagovni zamenjavi odtekle večje količine denarja na vas na škodo mestnega prebivalstva. Res je, da so v pogojih svobodnega trga, svobodnega formiranja cen po zakonu o ponudbi in povpraševanju v zadnjem času padle cene kmečkim pridelkom, toda istočasno so se znižale tudi cene blagu, ki ga kupuje kmečko prebivalstvo za zadovoljitev svojih potreb, prav tako se bodo znižale cene sredstvom za reprodukcijo. Za pravilno ceno dohodkov kmetijstva je treba upoštevati, da je kmet prodal večino svojih pridelkov na prostem trgu in ne državnim trgovskim podjetjem. Tu pa je še vedno dosegel sorazmerno dosti višje cene. Kako nepravilna je ponekod še vedno davčna politika pove tudi naslednja primerjava:

V okraju Kamnik je povprečna davčna osnova na 1 ha obdelovalne zemlje 11.427 din, najvišja pa je v Komendi in to na ohišnicah članov tamkajšnje delovne zadruge in znaša 44.000 din, to je za 385% višja, kakor povprečno za privatnega kmeta.

V Kranju okolici je n. pr. davčna osnova za ohišnice članov zadruge Zabnica določena 616% višje od okrajnega povprečja, privatna kmečka gospodarstva pa v isti vasi, torej okrog te zadruge same, pa imajo davčno osnovo za 12,3% pod okrajnim povprečjem. Slične primere imamo tudi v nekaterih drugih okrajih. V Kočevju so s pretirano visokimi davki na ohišnice hoteli utrjevati sicer šibko zadrugo, namesto da bi tudi z drugimi posegi odstranili notranjo neurejenost v zadrugi.

Ob prvem primeru, to je ob obdavčevanju ohišnic članov Komendske zadruge, je treba pripomniti, da so nekateri zadružniki sami sodelovali pri oceni dohodka od ohišnice in so tedaj pravilno določeni. Napaka je torej v niski oceni dohodkov privatnih kmetijskih posestev. Da to ni izjema, potrjuje pregled oziroma primerjava obdavčenja zadružnih ohišnic napram privatnim kmetijskim gospodarstvom tudi na področju zadrug Zalog, Trzin, Goričane in Voglje, kjer so odnosi približno enaki. Jasno je, da je taka davčna politika vse prej kakor v prilog razvoju in razširitvi delovnih zadrug, da nasprotno utrjuje položaj privatnega kmeta.

Kmetijskih zadrug je v naši republiki nekaj nad en tisoč. Tri sto dvajset od teh ima svoje zadružno posestvo. Poleg tega ima več kakor polovica kmetijskih zadrug odbore in tudi skupna sredstva za povečevanje proizvodnje, kakor plemensko živino, stroje in razne obrtne predelovalne obrate. Vrednost proizvodnje samo v obrtno-predelovalnih obratih je znašala lansko leto okrog 200 milijonov din. Že ureditev poslovanja teh obstoječih podjetij splošnih kmetijskih zadrug po načelih socialističnih podjetij, pred vsem pa zagotovitev, da se čisti dobiček uporablja za razširjevanje njihove dejavnosti pomeni ojačanje vloge kmetijskih zadrug. Najti, organizirati pri vsaki kmetijski zadrugi tak predmet skupne lastnine in upravljanja bo omogočilo široko fronto prodirčenja socialističnih odnosov na vasi.

V pogojih svobodnejšega delovanja ekonomskih zakonov na prostem tržišču je kmečki proizvajalec veliko bolj zainteresiran na povečanju svoje kmetijske proizvodnje. Stanje kmetijstva pri nas bo tu težka ovira za poedinca. Težko se bo vsako kmetijsko gospodarstvo posebej upiralo škodljivcem, ki ogrožajo nekatere najdonosnejše kulture.

Tako predstavlja n. pr. zelo važen dohodek za slovenskega kmeta krompir, kar je kmet v letošnjem letu tudi hotel kar najbolje izkoristiti. V pričakovanju visokih cen zaradi močnega povpraševanja v času izkopavanja. Prav krompirjeve nasade pa ogroža najresneje koloradski hrošč, ki se je v letošnjem letu razširil na 27 okrajev, tako da za sedaj ni možno govoriti o uničenju tega škodljivca, ampak samo o omejevanju posledic. Zaradi okužbe sadnega drevja po ameriškem kaparju je ogroženih 5 milijonov sadnih dreves. Nad 1 milijon jih je bilo v tej kratki dobi že popolnoma uničenih. Podobno je vprašanje obnove vinogradništva in vzgoje gozdov. To stanje nujno zahteva združevanje sredstev v okviru splošnih kmetijskih zadrug če ne bo hotel priti privatni kmet v nasprotje z zakonitimi predpisi. Tu bo vsekakor morala tudi država dajati sredstva, toda ta pomoč bo morala biti uporabljena v skladu z utrjevanjem socialističnih odnosov v okviru splošnih kmetijskih zadrug.

Zagotoviti je treba izpolnitev postavljenih nalog

Utrditev okrajnih zvez kmetijskih zadrug, ki bodo morale nuditi vse večjo pomoč neposredno kmetijskim zadrugam, je zato nujna in zelo važna naloga. Ponekod je že sama organizacija in zasedba teh zadružnih organov takšna, da je lahko razvila le enostransko trgovinsko dejavnost. In prav te trgovine so v zadnjem času najbolj motile dosledno izvajanje politike cen poljedelskim pridelkom. Nujno potrebno je, okrepiti okrajne zveze z novimi ljudmi, potrebni so jim kmetijski strokovnjaki in sposobni revizorji. Nikakor ne sme ostati samo pri takih ugotovitvah, ampak je treba zagotoviti dejansko izpolnitev te naloge.

Ko bo glavni odbor OF razpravljal o kmetijskem zadružništvu in sprejel sklepe za bodoče delo frontnih organizacij na tem področjuu, predlagam, da sprejme tudi sklep, naj se v prihodnjih dneh sestanejo okrajni zbori OF, ki naj obravnavajo politično-ekonomsko situacijo na vasi, stanje kmetijskega zadružništva in naloge organizacij ter članstva za nadaljnjo utrditev socialističnega kmetijskega zadružništva.

Popoldanska seja

Na popoldanskem delu zasedanja Glavnega odbora Osvobodilne fronte je imel referat o kmetijskem zadružništvu tov. **Viktor Avbelj**, član Izvršnega odbora OF in predsednik Sveta za kmetijstvo in gozdarstvo. Njegov referat objavljamo na drugem mestu. Koreferat k isti temi je imel član Glavnega odbora OF **Jože Ingolič**. Njegov referat bomo objavili v eni prihodnjih številk našega lista. Za njim se je oglasil v diskusiji član Glavnega odbora OF **Andrej Petelin**, ki je govoril o nalogah Fronte pri politični vzgoji zadružnikov. Dejal je, da frontne organizacije premalo skrbe zlasti za vzgojo članov kmečkih delovnih zadrug. Omenjal je tudi veliko zanimanje zadružnikov za zadnja navodila CK KPJ o nadaljnjem razvoju našega zadružništva.

Za njim je govoril član Glavnega odbora **Bela Brglez** iz Murske Sobote. Opozarjal je zlasti na razdiralno delo reakcije, ki je tudi zadnja navodila CK KPJ skušala obrniti v svoj prid in začela trositi med zadružniki sovražne govorice, češ da pomenijo navodila CK KPJ likvidacijo kmečkih delovnih zadrug. Naš aktiv je pogosto premalo buden proti takim govoricam in tudi pogosto na razne ukrepe ljudskih oblasti in političnih organizacij prepočasi reagira in jih prepozno tolmači članstvu. Tov. Bela je sprožil tudi vprašanje nedograjenih zadružnih domov.

Clan Glavnega odbora **Beno Kotnik** je razpravljal zlasti o nalogah zadružništva v goratih predelih, pri čemer sta mu kot primer služila Pohorje in hriboviti kraji naše Koroške. Omenjal je zlasti, da se kmečke delovne zadruge in tudi splošne zadruge v goratih predelih lahko uspešno razvijajo, če se lotijo tistih panog, ki tod prevladujejo, to je gozdarstva in živinoreje.

Clan Glavnega odbora tov. **Igor Peternel** je na to razpravljal o kadrih v našem zadružništvu, pri čemer je omenjal, da se premalo pažnje posveča zlasti kadrom, ki naj bi skrbeli za kmetijsko proizvodnjo. To velja posebno za splošne kmetijske zadruge. Nadalje je omenjal, da je finančna revizija kaj šibka točka naših splošnih kmetijskih zadrug in imamo celo okraje z močno razvitim zadružništvom, kot je n. pr. Kranj, kjer ni nobenega finančnega revizorja. Pomanjkanje revizijske službe je marsikje pripomoglo k neurejenosti finančnih razmer splošnih kmetijskih zadrug. Tov. Peternel je nadalje govoril še o problemih jačanja socialističnih elementov pri splošnih kmetijskih zadrugah.

Kot zadnji se je k diskusiji oglasil tov. **Jože Pikl** iz Trbovelj, ki je poudaril, da se je preskrba v Trbovljah, odkar so v veljavi novi gospodarski ukrepi, zelo izboljšala, težave so edino še z mlekom. Omenjal je tudi gmotne težave nekaterih upokojencev. Ko je govoril o škodljivi vlogi reakcionarne duhovščine, je poudaril, da je treba proti njenim poskusom voditi predvsem konkretno borbo, ne pa samo načelno.

Predsednik tov. **Josip Vidmar** je po končani diskusiji dal na glasovanje resolucijo zasedanja Glavnega odbora OF, ki je bila soglasno sprejeta. S tem je bilo zasedanje zaključeno.

Važna knjiga za našo politično zgodovino

Pri založbi »Mednarodni problem« v Beogradu bo v kratkem izšla knjiga, v kateri so zbrani najrazličnejši dokumenti, razprave in članki sovjetskih državnikov, znanstvenikov in raznih strokovnjakov o Jugoslaviji in jugoslovanskih narodih, ki so bili objavljeni v sovjetskem tisku pred julijem 1948, torej pred informbirojsko resolucijo. Ta velika zbirka bo razkrinkala na eni strani veliko razliko v mišljenju sovjetskega državnega vodstva znanosti do naše države in naših narodov, na drugi strani pa bo razkrila tudi marsikatere sovražne nakane, ki so jih gojili v Sovjetski zvezi že med vojno in takrat, ko so se sovjetski voditelji izdajali za največje pokrovitilje in prijatelje Jugoslavije.

Progo Šabac—Zvornik so podaljšali do gradbišča velike hidrocentrale na Drini

Da se olajša dovoz materiala za gradnjo velike hidrocentrale na Drini pri Zvorniku, so te dni dovršili gradnjo podaljška proge Šabac—Mali Zvornik do gradbišča hidrocentrale. Nova proga je dolga 3.7 kilometre. Gradili so jo v zelo težavnem terenu. Za to razmeroma kratko progo je bilo treba izkopati 22.000 kubikov zemlje in 14.500 kubikov skalovja, zgraditi 14 podvozov in en viadukt. Sedaj ko je podaljšana proga do gradbišča, bo mogoče pospešiti gradnjo hidrocentrale.

Sladkorna tovarna v Osijeku je doslej izdelala še enkrat več sladkorja kakor lani

Te dni je tovarna sladkorja v Osijeku kot prvo podjetje te vrste v državi izpolnila letošnji znatno povišani proizvodni plan. Doslej so v tovarni izdelali 21.000 ton sladkorja (lani manj kakor 12.000), v tovarni pa še delajo z vso zmogljivostjo, ker imajo še velike količine pese, ki jo morajo predelati. Tako bo do konca proizvodne kampanje, ki bo segala še v januar, celotna proizvodnja znatno presegla dvojno lansko količino.

V nedeljo nov roman „Slovenskega poročevalca“

Pod vodo se razprostirajo čudoviti svetovi. Če se spustiš le nekaj metrov pod površje, se ti zdi, da si v deveti deželi. Med pisanimi koralami migotajo ribice, nekatere te gledajo prijazno, druge radovedno, ta je ogorčena, ker si jo zmotil v njenih sanjarijah, ona te prestrašeno prosi z očmi, kakor bi hotela reči: »Pusti me v miru!« V tej čarobni deželi pa le ne bodi preveč brezskrben, za teboj potuhnjeno preži morski som; ljudje, ki žive daleč od morja in so o njem samo brali ali slišali, se ga še bolj boje, vsakemu pravijo morski pes ali morski volk, čeprav je somov 170 različnih vrst in so samo nekateri zares nevarni. Tam se ti bliža velikanska kača, boj se je, saj je strupena, čeprav — ni kača, temveč murena. — —

To in še marsikaj drugega boste zvedeli, če boste brali naš novi podlistek *Med korali in morskimi somi*, ki bo začel izhajati v »Slovenskem poročevalcu« v nedeljo dne 16. decembra.

Občni zbori Fronte v novomeškem okraju razkrivajo zlorabljanje verskih čustev

Do pretekle nedelje je imela občne zbore dobra polovica osnovnih frontnih organizacij v novomeškem okraju. V teku so priprave za občne zbore še v ostalih organizacijah. Predvideno je, da bodo do 20. decembra občni zbori že v vseh organizacijah, razen v tistih, ki bodo morale občni zbor zaradi slabih priprav ponoviti.

Tam, kjer so stari odbori pravilno razumeli pomen občnih zborov in so se nanje dobro pripravili, potekajo ti prav dobro ter ob več kot zadovoljivi udeležbi. Na teh občnih zborih so tudi živahne razprave o vseh perečih vprašanjih vasi. Največjo udeležbo je imela doslej frontna organizacija v Bršljinu, kjer se je občnega zbora udeležilo 350 članov. Frontovci so tu razpravljali o delu KUD, o izobraževalnih tečajih, o delu belogardistične in ostale reakcije, o predvideni združitvi občin in podobno. Tudi za frontovce II. in IV. terena v Novem mestu je bila sindikalna dvorana mnogo premajhna, da bi sprejela vse, ki so prišli na občni zbor. Razprava na teh občnih zborih se je sukala največ okrog stanovanjskega vprašanja, obnove ceste skozi mesto, o temah in posečanju Ljudske univerze, o vzgoji otrok ter o izobraževalnih tečajih, ki se bodo v kratkem začeli. Frontovci I. terena so največ razpravljali o preskrbi z vodo v tem delu mesta, ki je zares pomanjkljiva. Mestnemu ljudskemu odboru so poslali predlog, naj se na območju tega dela mesta zgradita dva večja vodnjaka, dokler ne bo rešeno vprašanje večje zmogljivosti vodovoda. Na občnem zboru frontne organizacije v Dolenjskih Toplicah pa so razpravljali med drugim tudi o sporu z župnikom zaradi zvonenja in cerkvene ure, o čemer smo že poročali.

Na splošno so občni zbori frontnih organizacij prav dobri v Suhi krajini, topliškem sektorju ter po vaseh pod Gorjanci. Skoraj na vseh teh občnih zborih sprejemajo v Osvobodilno fronto tudi nove člane. Po teh krajih so bile tudi priprave na občne zbore najbolj temeljite. Mnogo slabše pa je z občnimi zbori v Škocijanu in okolici ter v nekaterih vaseh šentjernejskega sektorja. V Šmarjeških Toplicah so n. pr. opravili občni zbor Fronte brez vsakega poročila o dosedanjem delu zaradi česar ga bodo morali ponoviti. Res je, da nekateri frontni odbori nimajo skoraj ničesar, o čemer bi lahko poročali glede svojega dela, ker so bili pač vse leto nedelavni. Vendar pa je treba na občnem zboru razpravljati tudi o tem, poleg tega pa se je treba pomeniti o gospodarskem in političnem stanju dotičnega kraja ter o bodočem delu.

Najslabše potekajo občni zbori v Škocijanu in okoliških vaseh, kjer ob vsakih volitvah ali kateri koli drugi akciji »pogruntajo« kakšno za lase privlečeno novico, samo da zavajajo ljudi. Tako so nekateri frontovci v okolici Škocijana vrnili frontnim odborom legitimacije Osvobodilne fronte, češ da bodo zdaj vsak čas prišli Angleži in potem ne bo upoštevan tisti, ki je bil član Osvobodilne fronte. Baje so že videli angleški avion bele barve, ki je preletel njihove vasi. Tudi škocijanski kaplan Škoda skrbi, da ljudje nimajo zaupanja v Osvobodilno fronto. Te dni je namreč s prižnice razlagal, da je vzrok dveh ubojev, ki sta se dogodila v tem kraju v letošnjem letu, pač ta, ker ljudje ne hodijo k maši. Krivdo za to nosijo seveda tisti, ki sploh ne hodijo v cerkev in dajejo s tem tudi ostalim slab zgled, to pa so člani Partije in Fronte. Kaplan Škoda s tako nesramno razlago omenjenih dveh ubojev pač dokazuje samo to, da je zvest belogardističnim tradicijam »vojskujoče se Cerkve«, obžalovanja pa je vredno, da se še vedno najdejo ljudje, ki nasedajo takemu zlorablanju vere in verskih čustev za obnavljanje belogardizma in za politične cilje najtemnejše reakcije.

(r)

Velik koncert godbe JA v Postojni

V okviru proslav, ki jih prirejata Okrajni odbor Fronte in Klub Jugoslovanske armade v Postojni v počastitev Dneva JA, je bil prejšnji teden tudi velik koncert godbe na pihala JA iz Ljubljane ob sodelovanju godbenikov postojnskega garnizona. Dirigirala sta Jernej Brodnik in poročnik Dlesk iz Ljubljane.

Na programu so bila naša domača in tuja klasična dela, ki so bila res dovršeno izvajana. Na žalost je bila udeležba zelo pičla, so pač Postojnčani premalo dovzetni za glasbeno umetnost.

Prodajanje živil na industrijske bone je prepovedano

Predsednik zveznega sveta za blagovni promet je v sporazumu s finančnim ministrom izdal odredbo, po kateri lahko potrošniki na industrijske bone kupujejo vse blago, ki je v prosti prodaji, razen predmetov iz naslednjega seznama: **žito in žitni izdelki** (moka, kruh, pecivo, keksi, testenine) **vštevši tudi riž; jedilno olje, mast, margarina; meso in vse vrste mesnih izdelkov; sladkor; mleko in mlečni izdelki; jajca sveža in konservirana; ribe** (sveže, soljene, sušene) **in ribje konserve vseh vrst; kakao izdelki; sočivje vseh vrst; zelenjava,** (sveža, konservirana, sušena **in kisla); sadje,** sveže, konservirano **in sušeno in vsi drugi sadni izdelki; izdelki sladkorja: marmelada, džem, sadni sokovi, kompoti, bonboni in slaščice; alkoholne pijače, naravne in umetne; brezalkoholne in sladke pijače;** vse **začimbe, domače in uvožene; kava in kavovine.**

Odredba prepoveduje plačevanje blaga samo z boni in mora vsak potrošnik plačati vsaj 20% prodajne cene v gotovini. Če ima kupec bon večjega nominalnega zneska, mu je treba vselej vrniti v bonih, ne pa v gotovini. **Prodajalec in potrošnik se kaznujeta z denarno kaznijo do 10.000 din, če ravnata v nasprotju z določbo te odredbe.** Organi trgovinske inspekcije pa morajo voditi posebno kontrolo glede izvajanja odredbe, Tiste, ki prekršijo gornje predpise morajo nemudoma naznaniti organu, ki je pristojen za kaznovanje.

F. SVETEK:

„Psihologija dela“

Pred nekaj tedni je izšla knjiga vseučiliškega prof. dr. Antona Trstenjaka pod naslovom **»Psihologija dela«**.

Res, bolj o pravem času ni mogla iziti, saj nam je prav sedaj ko preurejamo zlasti vse naše gospodarstvo v nove smeri — na žive tokove življenja — vsak prispevek koristen in dobrodošel.

Po Trstenjakovi študiji obravnava psihologija dela predvsem vprašanje, kako prilagoditi človeka - delavca delu in orodju in kako čim bolje prilagoditi delo z orodjem vred človeku - delavcu. Na prvi pogled precej skromen delokrog. Če pa pomislimo, da si življenja civiliziranega človeštva sploh ni misliti (zlasti pri gostoti naseljenosti), brez razumsko organiziranega dela, brez zadosti kvalitetne in kvantitetne produkcije dobrin, potem nam je jasno, da zadeva to vprašanje na temelj, na katerem je vse ostalo sezidano in da z njim stoji in pade.

Uvodna poglavja »Zgodovinski pregled psihologije dela« in »Psihologija delovne roke« so pisana seveda strogo teoretično-znanstveno in so kljub vidnemu trudu pisatelja, da bi jim dal poljudni stil, vendarle težka in se jih mora proučevati in ne samo čitati. Toda ona so temelj kasnejši razpravi in bodo voditelji naših obratov in ustanov ter sindikalni funkcionarji prav storili, če se vanje temeljito poglobijo. Na vsak način je važno da znanstveni organizaciji dela po naših obratih ne zapadamo v brezčuten odnos do človeka-delavca, kar se je po svetu že tolikokrat zgodilo, da je bila sama ideja racionalizacije tako diskreditirana, da ni dosegala v produkciji zaželenih rezultatov.

Pri nas nismo glede znanstvene organizacije dela povsem novinci. Teoretsko stran tega vprašanja so že pred vojno obdelovali nekateri naši znanstveniki, kakor inž. Dragotin Domajinko, bivši inšpektor dela v Sloveniji in sedanji vseučiliški profesor tehnične fakultete v Zagrebu, dalje dr. Milan Ivšić, ki je že leta 1931 napisal knjigo »Ideja racionalizacije i njezin medjunarodni karakter«, ter univerzitetni profesor ljubljanske univerze dr A. Bilimovič, ki je objavil tozadevno študijo že leta 1929. Svoje stališče so k temu vprašanju zavzeli tudi takratni »Svobodni delavski sindikati«, ki v posebni deklaraciji objavljajo da se ideji racionalizacije ne bodo protivili, pač pa se borili, da dobi socialno noto se pravi, da mora višja produkcija služiti predvsem zboljšanju standarda zaposlenih delavcev in nameščencev in po poceni vitvi blaga tudi širokim množicam potrošnikov.

Kljub nekaterim obratom v Sloveniji ki so že pred vojno stremeli za razumsko organizacijo dela (n. pr. železarna Jesenice, tovarna emajlirane posode v Celju, rudnik Trbovlje itd.), pa ta prizadevanja niso mogla doseči onega razmaha, kakor ga bodo lahko sedaj, ko v spremenjenih lastninskih pogojih ni skrbi da bi povišana proizvodnja ne bila v korist skupnosti. Tem večji razmah lahko pričakujemo od dejstva, da se za stvar zavzema tudi zvezna vlada, ki je prav pred dnevi sklicala po ministru B. Kidriču več desetin naših znanstvenikov in strokovnjakov na posvet o teh vprašanjih.

Trstenjakova knjiga bo v marsičem delo racionalizacije olajšala. Že navedba okoli stotine literarnih virov, na katere naslanja svojo študijo, nudi dragocen pregled znanstvene obdelave tega gradiva in to večinoma najnovejše literature, izšle po drugi svetovni vojni. Se večji je pa njen prispevek v tem, da s strogo znanstveno utemeljitvijo postavlja v središče gospodarskega udejstvovanja samega človeka in da z njim rešuje vprašanja, ki so jih mnogi kapitalistično najeti znanstveniki prepustili brezčutnemu stroju in bi po tej poti postal človek popoln sužnj stroja in ne stroj njegov pomočnik.

V tretjem oddelku knjige je obravnavana sama psihologija dela. Ta materija je razdeljena na štiri poglavja, in sicer:

1. Delo kot funkcija energije, ki ima še podpoglavja: a) Delo kot produkt preosnove energij; b) Delo kot izraz raznovrstnih energij; c) Delo kot funkcija pridobivanja energije; d) Delo kot funkcija trošenja energije.
2. Drugo poglavje obravnava »Delo kot funkcijo življenja«, ki je zopet razdeljeno na 3 poglavja: a) Delo kot funkcija življenjskega ravnotežja; b) Delo kot funkcija biofunkcij in c) Delo kot funkcija življenjskega ritma.
3. Tretje poglavje obsega snov »Dela kot funkcije zavesti« s podpoglavji: a) Delo kot funkcija zavestnega doživljanja; b) Delo kot funkcija zavestnega usmerjanja; c) Delo kot funkcija zavestnega ostvarjanja.
4. Četrto poglavje nosi naslov »Delo kot funkcija družbe« in obravnava v treh podpoglavjih: a) Delo kot funkcijo družbene energije; b) Delo kot funkcijo družbenega življenja in c) Delo kot funkcijo družbene zavesti.

•

K celotni knjigi je treba reči da bodo v njej našli mnogo koristnega in novega tudi tisti, ki so imeli že mnogo opravka s psihologijo dela, zlasti ker je predelal pisatelj že tudi najnovejšo literaturo te sicer mlade znanosti. Koristnost knjige je poudarjena predvsem v dejstvu, da je v njej zbrana in sistematično urejena materija ki je v svetovni literaturi razmetana na množico del, za katere pregled je potreben mnogoleten študij. Skoraj gotovo bo knjiga, če pride v roke mednarodnim kapacitetam, ocenjena tudi od njih kot eno najboljih preglednih del te stroke.

V naši stvarnosti bo knjiga dobro služila na eni strani obratnim vodstvom in funkcionarjem sindikatov, ker bodo ob nieni opori lahko izključili neživljenjske šablone pri rentabilizaciji naših gospodarskih ustanov in obratov.

Krasen material je zbran tudi za panogo poklicne izbire in poklicnih svetovalcev, to je tiste ustanove brez katere si prave ljudske države, ki gradi bujnejšo bodočnost, ne moremo predstavljati.

Izvrstno bo služila knjiga tudi našim pedagogom, da bodo tem laže premagali neživljenjsko navlako ki jo je zapustila v vzgoji naša nevesela preteklost. Javni delavci — to smo prepričani — bodo pa najbolj posegli po knjigi kajti problem človekovega odnosa do dela je v sedanjem razdobju človeške družbe kardinalen problem in od njega je največ odvisna usoda človeštva.

Pisatelj se je potrudil osvetliti to vprašanje z vseh mogočih strani, in to s toplino, ki jo težko najdemo v znanstveni literaturi in v jeziku, tako poljudnem kakor je za znanstvene obravnave le količkaj mogoče. Razumljivost knjige pa še povečuje skladovnica primerov, vzetih iz praktičnega vsakdanjega življenja in narodnih rekov.

Odnos človeka do dela je odvisen od socialnih in gospodarskih razmer, v katerih živi. Že sam izvor besede delo kaže, da je prvotni človek delo sovražil in se mu izognil, kjer je le mogel. Delo je bilo garanje od zore do mraka tako težko in tako dolgotrajno da človek ni našel razen animaličnega počitka, oddiha v razvedrilu — otiuma —, da bi razmislil, kako si olajšati in olepšati življenje. Na koncu se je prebil iz tega razdobja, izboljšal si orodja, razširil svojo zavest, tako da je vzporedno z napredovanjem svojega uma zmanjševal trud svojih mišic. Stroj za strojem je uvrščal ščasoma k svojemu delu in na koncu iznašel še pogonsko silo. Prvotni neokretni in primitivni vodni pogon je dobil tekmeca v parnem stroju in ta tekmeca v eksplozivnem motorju, elektriki in sedaj smo nedaleč od tega, da dobimo v službo dela še atomsko energijo ki bo osvobodila zopet toliko milijonov človeških mišic in za stoletja rešila vprašanje pogonskih surovin.

Delo, pravilno urejeno, in ljudje, pravilno razporejeni, ne bo več muka, saj se že sedaj počasi spreminja v — šport. Odvišne energije ki ostajajo v človeku, ker jih je nadomestil stroj silijo na dan k udejstvovanju. Koliko ljudi je že danes, ki po svojem rednem delu vrtnarijo kose, kopljejo žagajo zato da se razgibajo, kakor pravimo. In koliko jih je, ki bi to z veseljem delali če bi imeli tako možnost.

Delo, ki je bilo v starih časih nadloga, muka, robota, postaja modernemu človeku potreba za uravnoteženje življenja zdravja, življenja. Na višini svoje razprave pravi pisatelj: »Šele, ko bo človek in družba okrog njega gojila delo v prvi vrsti zaradi njegovih notranjih, imanentnih kvalitet, kakor je vitalno funkcionalen užitek, osebno ustvarjano zadoščenje, doživetje sproščenosti, osebne veličine in etične vrednote dela, šele potem bo rešeno vprašanje, kako dati delavcu veselje do dela.«

Pametno bi bilo dognati, katera teoretska dognanja bi bilo mogoče že v današnjem štadiju naše industrije, obrti in delavnosti sploh koristno porabiti. Mesto za take razprave bi bilo v strokovnem tisku. Upajmo, da ne bo manjkalo zlasti vodilnih organizatorjev gospodarskega udejstvovanja in da bodo tudi sindikalni funkcionarji iz svoje vsakodnevne prakse doprinesli svoj prispevek k provedbi teh koristnih dognanj v živo življenje. S tem bi bila tudi najbolje podprta akcija za razumsko organizacijo dela.

Kritičen pregled dela splošnih kmetijskih zadrug v Beli krajini

Vekoslav Fabjan in Anton Rudman sta povzročila KZ v Podzemlju 726.000 din izgube

Nekatere kmetijske zadruge v Beli krajini so povzročile s svojim nesolidnim poslovanjem svojim članom občutno finančno in materialno škodo. Zaradi tega je obstoj nekaterih zadrug resno ogrožen. Do večjih nerednosti je prišlo zlasti v zadrugah, kjer so upravni odbori samo bolj na papirju medtem ko ima dejanski monopol nad vsem poslovanjem slab ali celo nepošten poslovodja s svojimi uslužbenci. Ponekod so prišli odborniki celo pod vpliv reakcionarnih elementov, ki bi odpravili zadružništvo raje danes kakor jutri. V Dobrličah so n. pr. sovražniki govoričili, da je zadruga kriva obveznih odkupov kmetijskih pridelkov. Ne oziraje se na neumestnost takih govoric — saj smo neštetokrat pisali o tem, zakaj so obvezni odkupi bili in so delno še danes potrebni — jim je upravni odbor nasedel in zadružno trgovino ukinil, čeprav je v tem kraju potrebna.

Da bi kmetijske zadruge utrdila in odpravila vse nerednosti, sta se Okrajni ljudski odbor in Okrajna zveza kmetijskih zadrug v Črnomlju lotila pregleda zadrug v večjem obsegu. Ob tej priliki so v kmetijski zadrugi Podzemelj ugotovili, da so povzročili Anton Rudman, Vekoslav Fabjan in nekateri drugi uslužbenci s svojo malomarnostjo ter nepoštenostjo tej zadrugi v enem letu 726.000 din izgube. Zdravilna zelišča in druge gozdne sadeže ter kmečke pridelke, ki so jih ti ljudje odkupovali, so plačevali vse kot prvovrstno blago, ne oziraje se na dejansko kakovost odkupljenih pridelkov. Razen tega so se v tej zadrugi pokvarile velike množine živil, kakor jajc, jabolk in gob. Druge sadeže, ki so jih pošiljali GOSADU v Ljubljano, je prevzela zadruga kot tretjevrstno blago. Ob teh manipulacijah je bil poslovodja še nagrajen z ročno uro. Veliko izgubo je povzročil zadrugi tudi poslovodja gostinskega obrata te zadruge Anton Rudman. V dogovoru s Fabjanom je prikrival dejanske nabavne cene in knjižil mnogo višje cene. Tako sta ob neki priliki kupila sod vina za 9000 din, zadrugo pa sta obremenila za 15.000 din. Razliko 6000 din sta si »po bratovsko« razdelila. Primanjkljaje sta prikrivala tudi s ponarejenimi dokumenti. Za vsa ta nepoštena dejanja čakata sedaj v zaporih na pravično sodbo metliškega sodišča.

Tudi zadruga v Starem trgu je »prigospodarila« 600.000 din izgube in sicer pri lesni manipulaciji. Lesni manipulanti te zadruge so prevzemali les samo na papirju in v gostilni. Tako so ponekod prevzeli kot rezan les izmečke, ki niso bili porabni niti za kurjavo. V sinjevrški zadrugi nimajo odborniki očitno drugega dela, kakor da se lovijo za kar najvišjimi dnevnicami. Tudi stalna izguba žage v Suhorju je zelo sumljiva. — Do posebnega izraza pa je prišla »ljubezen« do zadruge v zadružni ekonomiji Semič: člani te ekonomije sekajo kakor za stavo drva in drug uporaben les v skupnem gozdu, čeprav imajo lastnega lesa na pretek. — V mnogih primerih so ljudje tudi opazili, da osebni in z uredbami določeni prejemki zadružnega osebja niso v skladu z izdatki in splošnim načinom življenja teh uslužbencev. Zaradi tega se je pred svojim upravnim odborom že moral zagovarjati poslovodja kmetijske zadruge v Dragatušu.

Poleg slabih pa so v Beli krajini tudi lepo urejene zadruge, ki vzorno poslujejo. To velja zlasti za zadrugi v Vinici in v Preloki. Tu moti le dejstvo, da priznavajo upravni odbori iz sklada vodstva posameznikom pretirano visoke nagrade. Tako je dal upravni odbor viniške zadruge upravniku za oktober 18.000 din nagrade in drugim uslužbencem po 3000 din in še več. Gotovo bi se dala sredstva tega sklada vodstva uporabiti bolj koristno v kulturne namene, ne oziraje se na to, da je treba seveda nagrade vskladiti z načeli pravilnega socialističnega nagrajevanja. — Kmetijski zadrugi v Črnomlju in Metliki pa še daleč nista izkoristili za napredek in razvoj vseh možnosti, ki jima jih nudi veliki okoliš. Obe zadrugi posedujeta n. pr. večje kleti za vino, ki bi ga praviloma morali odkupovati od kmetov. V nasprotju s to nalogo sta spremenili obe zadrugi te kleti v navadne pivnice, v katerih točijo vino na drobno.

Teh nekaj primerov nam pove, da prav upravni odbori kmetijskih zadrug v Beli krajini še ne razumejo svoje vloge in še ne prispevajo h gospodarskemu napredku Bele krajine vseh potrebnih naporov. Zato je prav, da jim pomagata tako Okrajni ljudski odbor kakor tudi Okrajna zveza kmetijskih zadrug in to s stalnim strogim nadzorstvom, pa tudi s praktičnimi nasveti. Le na ta način bo kmetijsko zadružništvo tudi v Beli krajini odigralo tisto vlogo, ki jo je nakazal CK KPJ s svojim navodilom o okrepitvi in postopnem širjenju kolektivne posesti splošnih kmetijskih zadrug in o nadaljnji socialistični preobrazbi naše vasi.

V. J.

TEKMOVANJE V POČASTITEV 10 LETNICE JA

Usnjarji in gradisovci v Soštanju najboljši

Med posameznimi sindikalnimi podružnicami šoštanjskega okraja sta v petem mesecu tekmovanja v počastitev 10. obletnice JA dosegli najboljše uspehe tovarna usnja in sindikalna podružnica Gradisa iz Soštanja.

Soštanjska tovarna usnja je plan proizvodnje presegla za 1.7 % in to kljub pomanjkanju surovin. Delovno disciplino so izboljšali za 2.3 % ter zmanjšali število neopravičenih izostankov za 0.9 %. V petem mesecu tekmovanja so razglasili 36 udarnikov, od teh je bila ena tovarišica že devetindvajsetič imenovana za udarnico. Člani planinske sekcije tovarne so med drugim opravili 480 prostovoljnih ur in s tem dovršili v surovem stanju planinski dom tovarne v Št. Vidu. Sekcija Ljudske tehnike je poslala v Bočno skupino, ki je ostala pri kmečki delovni zadrugi dva dni in tam popravila večje število orodja. V tem mesecu tekmovanja je bilo zelo razgibano tudi kulturno prosvetno delo: imeli so 6 javnih nastopov.

Sindikalna podružnica šoštanjskega Gradisa pa je na čast 10. obletnice JA poleg živahnega dela v predvojaški vzgoji osredotočila vse svoje napore za dosego letnega plana gradilišča. Delovni kolektiv je z zanimanjem sledil krivuljam na dveh grafikonih, saj so sklenili, da bodo letni plan dosegli do 29. novembra. Vsi člani kolektiva so z veseljem prijeli za delo — letni plan so dosegli 9. novembra. Skupaj s partijsko organizacijo so uredili grob padlih partizanov. Prekopali so namreč raztresene partizanske grobove po gozdovih ter so nato ostanke padlih borcev položili v skupni grob. Tudi študijske sestanke imajo redno. Kot najuspešnejše predavanje je bilo predavanje inž. Cadeža v okviru Ljudske univerze in sicer o tajnosti atoma.

F. L.

V prašičereji bi Slovenija lahko tekmovala z mnogimi državami

Slovenija ima v prašičereji lepo tradicijo. Naši mesnati prašiči »pršutarji« že odnekdaj slovijo daleč preko meja. Taki naši mesni izdelki, kakor so eksportni bekoni, hamburška slanina in praška gnjat, so tudi na svetovnih tržiščih svinjskega mesa in izdelkov zelo iskano blago. Slovenija je bila že pred vojno skoraj edini izvoznik teh izdelkov iz naše države in ima tudi danes vse pogoje, da to koristno tradicijo nadaljuje.

Že pred vojno smo v Slovenijo uvozili veliko število plemenskih svinj in merjascev iz Anglije, Češke, Nemčije in Madžarske. Po osvoboditvi je ljudska oblast poskrbela, da smo zlasti iz Češke uvozili mnogo dobrih plemenskih živali. Njihovo potomstvo je danes raztreseno že skoraj po vsej Sloveniji. Potrebno bi bilo, da ga skrbno varujemo, pa naj je v rokah državnih, zadružnih posestev ali zasebnih kmetov. Te živali namreč niso samo zanesljiv temelj nadaljnjega napredka, temveč imajo na trgu tudi mnogo višjo ceno kakor neplemenske. Z njimi varčujemo devize, ker nam nadaljnji uvoz plemenskih živali ni potreben. Nasprotno, Slovenija lahko ob primerni skrbi in reji pripravi precej plemenskih prašičev in svinj za izvoz v druge republike, če že ne tudi v druge države. Zlasti skrbno moramo gojiti našo plemenito belo svinjo, ki ima odlično meso in ki počasi tudi izriva drugo pri nas zastopano pasmo, to je belo oplemenjeno svinjo.

Kako je s kakovostjo naših plemenskih svinj in prašičev, nam zgovorno kažejo ugotovitve petletnega nadzora nad prirejevanjem matičnih prašičjih čred na državnih posestvih. Ta nadzor je organiziral živinorejski institut Kmetijskega znanstvenega zavoda, katerega strokovnjaki so usmerjali nadzorstveno delo. K nadzoru so bila pritegnjena državna posestva v Sent Juriju pri Celju, Ponoviča, Grmu pri Novem mestu, Marenbergu, Slovenskih Konjicah, Rakičanu, Beltincih, Apačah in Pohorskem dvoru pri Mriboru. Inž. Branislav Marković, ki je te ugotovitve zapisal v posebni brošuri, nam je o njih takole pripovedoval:

»Nadzor nad prirejevanjem so opravljali na državnih posestvih živinorejski poročevalci, ki so jim pomagali svinjerejski brigadirji. Vse podatke so skrbno zapisovali v matične knjige. Ker so se potrudili, nam je uspelo v šestih letih pregledati 1237 gnezd 835 plemenkih svinj in 46 plemenskih merjascev. Pri tem je bilo stehtanih 8449 prašičkov v prvem dnevu starosti, 6452 prašičkov v 28 dneh starosti in 5045 prašičkov v starosti 56 dni. Bilo je treba torej precej dela in potrpežljivosti. Ugotovitve pa so toliko pomembnejše, ker so izsledek množičnega dela.

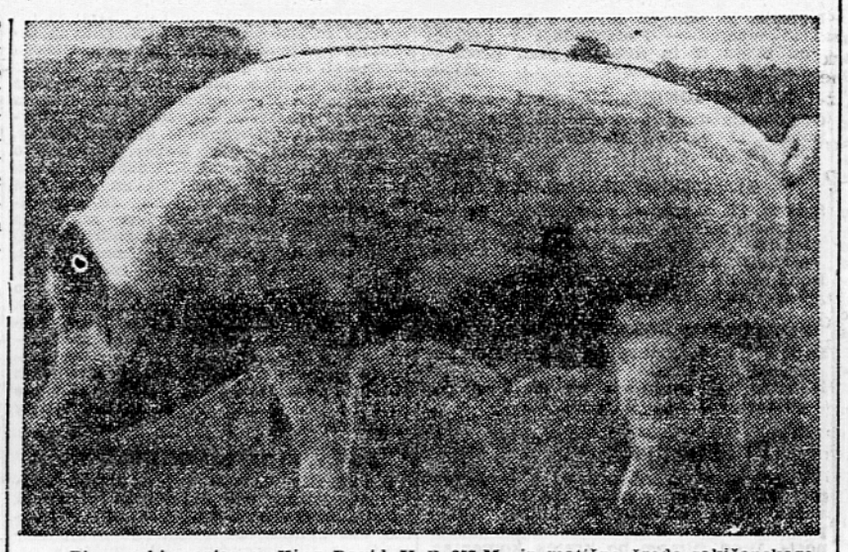

Plemenski merjasec »King David II R 257 M« iz matične črede rakičanskega državnega posestva

Kaj je dognal nadzor? Pri vsakem rojstvu so nadzorovane plemenske svinje povrgle povprečno po 8.94 prašičkov! Od teh jih je bilo do 56 dni starosti zrejenih 74.74 Ko so se rodili, so prašički tehtali povprečno po 1.36 kg. Ko so bili stari 28 dni, so tehtali povprečno po 5.91 kg, ko pa so bili stari 56 dni, pa so tehtali 11.75 kg. Do 28 dni starosti so dnevno pridobivali na teži povprečno po 162 gramov, od 28. do 56. dneva pa 208 gramov. Od zrejenih prašičkov jih je bilo odločenih za plemensko rejo 30 %, ostale pa so državna posestva pitala.

Zanimivo je, kakšne uspehe so dosegle najboljše nadzorovane živali. Med plemenskimi svinjami je pokazala največjo plodnost »Nedelja S 231« iz matične črede šentjurskega državnega posestva. Ta je ob vsakem porodu povrgla povprečno po 14.4 prašičkov. Največjo mlečnost, ki se izraža s težo prašičkov ob 28. dnevu starosti, je pokazala plemenska svinja »Nada S 207« iz matične črede šentjurskega državnega posestva. Njeni mladiči so ob 28. dnevu starosti tehtali skupno 86 kg. Največje število do 56. dneva zrejenih prašičkov je imela plemenska svinja »Bela P 439« iz matične črede ponoviškega državnega posestva. Pri njej so našteli pri 56. dnevu povprečno po 11 prašičkov v gnezdu. Največ porodov je imela plemenska svinja »Gama R 17« iz matične črede rakičanskega državnega posestva, ki je v svojem življenju povrgla 11 krat.

Največjo plodnost so pokazale plemenske svinje, ki jih je oplodil merjasec »Medlog K 2M« iz matične črede slovenskokonjiškega državnega posestva. Te plemenske svinje so povprečno povrgle po 14.33 prašičkov. Največjo težo živorojenih prašičkov so zabeležili pri plemenskih svinjah, ki jih je oplodil merjasec »Ceh D 3M«. Tega smo uvozili iz Češke in je pripadal matični čredi državnega posestva »Pohorski dvor«. Povprečno je vsako gnezdo novorojenih prašičkov tehtalo 14.54 kg. Največje število zrejenih prašičkov so pokazale plemenske svinje, ki jih je oplodil plemenski merjasec »Herkules P 2M« iz matične črede ponoviškega državnega posestva. Pri teh svinjah so našteli povprečno po 9.58 vzrejenih prašičkov. Največ plemenskih svinj je oplodil plemenski merjasec »Lord A 2/36M«, ki je sin iz Anglije uvoženega plemenjaka »Maršala I. R 3588«. Ta merjasec pripada matični čredi državnega posestva v Apačah. Oplodil je 126 plemenskih svinj.

Na osnovi doseženih rezultatov prirejevanja spadata plemenska svinja »Nada« (Sent Jurij) in merjasec »Medlog« (Slovenske Konjice) v I. kategorijo, sedem plemenskih svinj in dva merjasca spadajo v II. kategorijo, 23 plemenskih svinj in 10 merjascev spada v III. kategorijo, 55 plemenskih svinj in 20 merjascev v IV. kategorijo, 47 plemenskih svinj in 8 plemenskih merjascev pa v V. kategorijo.

Sedaj te izsledke po najsodobnejših metodah razčlenjujejo, da bi ugotovili podedovane proizvodne lastnosti pri posameznih linijah, ki bi jih bilo treba čim bolj izkoristiti in razširiti. Tudi to delo bo velike vrednosti za napredek prašičereje v Sloveniji. Že dosedanji izsledki pa kažejo, da imamo v Sloveniji zelo dobre plemenske živali in da se pri vzreji mesnatih prašičev lahko Slovenja kosa z mnogimi državami v Evropi, kakor na primer z Dansko, Nemčijo, Švedsko in drugimi. Potrebno pa bi bilo, da bi tak nadzor nad prirejevanjem uvedle čimprej tudi obdelovalne zadruge. Dati bi jim bilo treba na razpolago potrebne klešče in znamkice za tetoviranje, tehtnice za tehtanje prašičkov, prav posebno pa še obrazce, ki jih najbolj pogrešajo. Ta »evidenca« bi bila v obdelovalnih zadrugah prav gotovo koristnejša, kakor so mnoge druge, pa se zanjo še nismo dovolj potrudili.

-zg

Ob 10-letnici ljudske revolucije

bo tovariški večer za vse tovariše, ki so med osvobodilno borbo sodelovali v tehnikah (tiska) KPS, i: sicer 15. decembra ob 20. uri v Domu Ljudske milice v Ljubljani, Slomškova ulica. — Tovariši, ki vabila ne bi prejeli zaradi nepoznanja njihovih naslovov, naj ga dvignejo v pisarni Glavnega odbora Zveze borcev, Erjavčeva cesta 16, telefon 47-36.

Pripravljalni odbor.

Mariborski mladinci za praznik JA

V šestmesečnem tekmovanju za počastitev desete obletnice JA so dosegli centri predvojaške vzgoje v Mariboru pomembne uspehe. Prednjačijo centri predvojaške vzgoje v mariborskih tovarnah, predvsem mladinci iz Delavnic državnih železnic, »Elektrokovine« in Gradis - Tezno. Med šolami pa so prvi učiteljiščniki. Ob priliki raznih vojaških vaj in manevrov so napravili mariborski pripadniki predvojaške vzgoje nad 600 km marša. V mnogih centrih so uredili vojaške kabinete, vsi centri pa so prispevali k izgradnji novega fizkulturnega poligona. Mladinci letnikov 1932 so sodelovali pri šolskem streljanju. Med 420 strelci je bilo 165 odličnih in 125 prav dobrih. Mladinci iz Delavnic državnih železnic so izdelali univerzalne mušice in stojala za streljanja, s katerimi so oskrbeli tudi ostale centre.

Za Dan armade se centri predvojaške vzgoje pripravljajo na veliki vojaški manever, katerega bodo izvedli z enotami Armade, z organizacijo Zveze borcev pa bodo naredili več pohodov.

Poleg svojega vojaškega urjenja se mladinci v mnogih centrih trudijo, da bi izdelali čim lepša darila, ki bi jih za praznik podarili vrhovnemu komandantu JA, tov. Titu. Mladinci iz Delavnic državnih železnic so izdelali bronasto maketo, ki predstavlja mladinca v obrambi domovine, v kolektivu tovarne »Franc Leskošek« pa so pripravili maketo s simboličnim znakom svojega dela — kladivo, turbino in nakovalo. jp

V Postojni so ustanovili Društvo za človečanske pravice

V okviru Ljudske univerze so v ponedeljek ustanovili v Postojni pripravljalni odbor Društva človekovih pravic. Ob tej priliki je obširno govoril o deklaraciji OZN, ki govori o človekovih pravicah tovariš Šturm iz Ljubljane. Kulturni program so izvajali gojenci Glasbene šole v Postojni. Udeležba tega večera je bila zelo velika, računajo, da je bilo okrog 350 mladine in odraslih.

Pa tudi sicer je delo Ljudske univerze v postojnskem okraju zelo razgibano. Najbolje so organizirale delo Ljudske univerze v Št. Petru na Krasu, v Cerknici, Starem trgu in v Postojni, kjer jih vodijo predvsem prosvetni delavci. V Postojni in v Št. Petru so predavanja vsak teden in jih je obiskalo doslej okrog 740 ljudi. Najbolj je bil obiskan večer naših književnikov, na katerem je bilo okrog 500 poslušalcev.

-bil.

Priprave za 10. obletnico JA na Tolminskem

Na okrajnem odboru ZB v Tolminu vlada že nekaj časa precejšnja živahnost, kajti 10. obletnico JA hočejo na Tolminskem čim dostojneje proslaviti. Kot nekak uvod v to so od 10. do 23. decembra posebna predavanja po terenu o nastanku JA, o narodnoosvobodilni borbi i. p., ki jih vodijo oficirji JA. Ta predelava bodo na Planotih, Slapu, Spod. Tribuči, Idrskem, Kamnem, Drežnici, Lomu, Podmelcu, Podbrdu, Bovcu, Kobaridu in Tolminu. Dalje bo 16. decembra pri Sv. Luciji vaja protiletalske zaščite in vseh ostalih enot izvenarmadne vzgoje. Na sam večer pred praznikom bodo svečane akademije s kulturnim sporedom. Take akademije bodo v Tolminu, Kobaridu, Breginju, Sv. Luciji, Bovcu, Podmelcu, Podbrdu, po možnosti pa tudi drugod. Prav tako bodo zvečer pred praznikom in na praznik tudi javne kulturne, fizkulturne in druge prireditve, na njih bodo podeljevali diplome najboljšim kolektivom in organizacijam v tekmovanju ter odlikovanja borcem.

-Se.

Miličniki v rudniku za Dan Jugoslovanske armade

Miličniki, podoficirji in oficirji Ljudske milice, ki so odšli prve dni oktobra na daljše delo v slovenske rudnike, so sklenili, da bodo v počastitev 10. obletnice ustanovitve JA opravili poleg rednega osemurnega dnevnega dela še nad 400 dni prostovoljnega dela. Nameravajo pa to obveznost tudi preseči.

Najboljša med vsemi sta miličnika Anton Kos in Anton Velišček, ki delata v rudniku Senovo in sta obljubila, da bosta delala v ta namen vsak šest dni.

I. S.

Izpolnila je drugo petletko!

Tovarišica Ivanka Šter, tkalka v tovarni »Tiskanina« v Kranju, je pred dvema dnevoma izpolnila drugi petletni plan. Prvo petletko je izvršila že v mesecu novembru 1949.

Tovarišica Ivanka Šter je doma iz Dupelj pri Naklem. V tovarni »Tiskanina« v Kranju je zaposlena že 6 let pri tkalskih strojih. V tem času je prejela že 23 krat častni naslov udarnice, Prezidij Ljudske skupščine pa jo je februarja 1949 kot vestno in marljivo tovarišico in dobro delavko ter mater 2 otrok odlikoval z medaljo dela.

Tovarišica Ivanka izpolnjuje povprečno normo s 116% na dan. Ob njenem izrednem uspehu se pridružujemo čestitkam ostalih članov delovnega kolektiva.

IZ NAŠIH KRAJEV

V Trbovljah so pred letom ustanovili mladinsko kulturno umetniško društvo »Prerod«, ki je zbralo okrog sebe precej mladih ljudi, ki imajo veselje do kulturno-umetniškega dela. Pred kratkim je imelo društvo svoj občni zbor, na katerem so mladi prosvetni delavci pregledali svoje dosedanje delo in se pogovorili, kako bodo delali naprej. Med sekcijami tega društva je bil najdelavnejši filmski krožek, ki se še vedno bori s težavami zaradi zastarele kinoaparature. Dramska sekcija je vprizorila v minuli sezoni dve igri, medtem ko je lutkovno gledališče zaživelo lani v decembru, nato pa spet zaspalo, ker ni imelo lastnih prostorov. Sedaj je dobilo na razpolago okrajno dvorano ter bo za novoletno jelko nastopilo z lutkovno igro. Z uspehom deluje tudi plesna sekcija, ki ima dvakrat na teden plesne vaje pod strokovnim vodstvom. V prihodnjem letu pa nameravajo iz vrst najboljših mladih plesalcev izbrati folklorno skupino. Tudi dramska skupina ima lep načrt za bodoče leto, toda imajo premalo režiserjev.

S. S.

NAJBOLJŠA ENOTA PROTILETALSKE ZAŠČITE MARIBORSKIH INDUSTRIJSKIH PODJETIJ JE V TOVARNI »FRANC LESKOŠEK«

Delo organizacije Protiletalske zaščite je v mariborski tovarni »Franc Leskošek« že dolgo precej razgibano. Zlasti se ze razmahnilo v zadnjih mesecih, ko je prevzel vodstvo organizacije Rudi Gajšek. Člani se usposabljajo v raznih tečajih, ki so dali že nekaj sposobnih vodij posameznih ekip. Tečaje je z uspehom končalo že okrog 850 tečajnikov. Doslej so imeli že šest velikih vaj, pri katerih so sodelovale vse enote PLZ, razen tega pa še 12 vaj s sodelovanjem dveh enot in 24 individualnih vaj s posameznimi enotami V načrtu imajo še tri strokovne tečaje za člane, ki so že uspešno končali sanitetni, protikemični tečaj in tečaj za vodilno osebje. Dušan Leskovec je strokovni tečaj PLZ v Beogradu končal z odličnim uspehom in ima pri dvigu domače organizacije precejšnje zasluge. — Tudi organizacija gradnje zaklonišč v tovarni dobro napreduje. Člani so pri izkopavanju zaklonišča in pri pogozdovanju opravili okrog 3000 prostovoljnih delovnih ur. Organizacija PLZ v tovarni »Franc Leskošek« na ta način upravičeno že tri mesece nosi naslov najboljše med industrijskimi enotami v Mariboru.

J. P.

Kako so gradili osnovno šolo na Kogu

Na pobudo krajevnega ljudskega odbora in Ljudske prosvete so začeli na Kogu letos avgusta graditi osnovno šolo na še dobrih temeljih med vojno porušene bivše Kmečke hranilnice in posojilnice.

V začetku je bilo videti na gradbišču le dva ali tri mladince, ki so hiteli odstranjevati ruševine ter jih sejali, da so dobili iz njih potrebni pesek za gradnjo. Za to delo resda ni bilo potrebno takrat še več delavcev, vendar so to udeležbo izrabljali za svoj posmeh nekateri bivši vaški veljaki, ki jim naša družbena ureditev nič kaj ne ugaja. Skoraj vsak dan je bilo slišati glasen razgovor med tukajšnjim župnikom in bivšim trgovcem in gostilničarjem Ivanom Meškom, ki sta zadovoljno ugotavljala, da s to gradnjo ne bo nič in da bi bilo treba voditelje gradnje osmešiti v »Pavlihi«. Take in podobne razgovore sta imela na cesti pri gradbišču, da so delavci taka posmehovanja prav dobro slišali. Čas pa je kljub temu tekel naprej in s časom je napredovala tudi gradnja šole.

Zidarji so zidovje kmalu sezidali, za njimi so prišli na vrsto tesarji z ostrešjem. 20. novembra so krepki člani lovskega društva že postavili izgotovljeno ostrešje. Med tem časom vaški veljaki seveda niso molčali. Vsako najmanjšo oviro pri gradnji so uporabili za svoje namene, da so se lahko posmehovali. Proti koncu gradnje je župnika in njegove le zaskrbelo, kako bo z župnijskimi hlevi, ki so pokriti s šolsko opeko, ki jo je posodil kmalu po osvoboditvi šolski odbor, dokler je ne bodo rabili za kritje nove šole. S težkim spoznanjem, da bo šola le zgrajena, je župnik porabil od vernikov nabrani denar za nakup opeke v Ljutomeru in jo dal prepeljati v župnišče. Vozili so mu celo nekateri zadružniki z zadružno vprego, čeprav pri prevažanju gradiva za šolo prej niso hoteli sodelovati.

Nekega dne so se postavili pionirji osnovne šole v dolgo vrsto od šole do hlevov in v enem dnevu preselili opeko z ene strehe na drugo ter tako prispevali svoj delež h gradnji nove učilnice. Zdaj dokončujejo v njej zadnja notranja dela in se bo pouk kmalu začel. Nova stavba je le začasna. Ko bodo zgradili novo šolo, bodo v njej upravni prostori krajevnega ljudskega odbora.

Ko so tako razkrili župnijske hleve, je župnik vsakomur žalostno tožil, da so mu vzeli opeko in da se zdaj ostrešje namaka v dežju. Priznal pa je le, da opeka ni bila njegova. Končno so mu pokrili tudi hlevc, seveda tisti, ki jih pri gradnji šole ni bilo. Med njimi je bil tudi Meško, čeprav je pustil tistega dne svojo knjigovodsko službo, ki jo opravlja v kmečki delovni in splošni kmetijski zadrugi na Kogu.

P. o.

Za nedovoljeno trgovanje...

Pred okrajnim sodiščem v Slovenjem Gradcu se je te dni zagovarjal Ivan Vržun iz Dravograda, ki je pod firmo Lesno - industrijskega podjetja v Dravogradu prodal na Hrvatsko 3 vagone lesa. Pri tem je zelo dobro zaslužil, saj za dva vagona niti ni plačal prometnega davka. Plačati bo moral visoko denarno kazen ter sedeti v zaporu 6 mesecev. Kaznovana sta bila tudi uslužbenca LIP v Dravogradu Pašek in Vogrin, ki sta omogočila Vržunovo špekulacijo.

Izpred trebanjskega sodišča

Pred okrajnim sodiščem v Trebnjem se je te dni zagovarjal Franc Planinšek z Vrha pri Trebnjem, ki je lani in letos sekal drva v gozdu, katerega lastnik je v Ameriki. Namesto, da bi Planinšek gozd čuval, kakor je bila njegova dolžnost, ga je še sam izkoriščal. Posekal je okrog 150 kub. metrov drv, jih večinoma prodal, denar pa porabil zase. Obsojen je bil na 3 mesece zapora.

Franc Zaman s Kamnega vrha pri Primskovem je bil že kaznovan, ker je brez dovoljenja imel doma orožje. Nedavno so organi LM pri njem ponovno našli orožje in je bil pred sodiščem obsojen na 3 mesece zapora.

Posestnik Franc Sirk iz Stehanje vasi ni hotel izpolniti predpisane obvezne oddaje žita. Izgovarjal se je, da ga nima. Zastopniki ljudske oblasti, ki so hoteli priti stvari do dna, so pri preiskavi v njegovi kašči ter v zemlji pod skednjem našli večje količine žita. Pred sodiščem se je moral Sirk zagovarjati tudi zaradi klevetanja ljudske oblasti in je bil obsojen na 8 mesecev zapora in 6000 din denarne kazni.

Z. A.

Uspela vaja Protiletalske zaščite v Litostroju

Dobre pol ure pred četrto popoldne so odhajali kurirji pa tudi drugi iz Litostroja na vse strani. V tovarno se jih je vračalo čedalje več. Kaj bo? — Ob 16. uri pa so se po vseh oddelkih Litostroja oglasili zvočniki: sovražna letala so v naletu v smeri St. Ilj—Maribor. Delavci, ostanite na svojih mestih! Pripadniki vseh enot Protiletalske zaščite na zborna mesta! — Bila je vaja njihove industrijske Protiletalske zaščite v okviru tekmovanja za deseto obletnico JA. Po drugem opozorilu so bili že vsi na svojih mestih. Prišli so skoraj stoodstotno! — Alarm! — Grobno tišino so pretrgale eksplozije bomb. Ogenj se je razplamtel na strehi čistilnice, v modelarni, mizarni, v skladišču in še drugod.

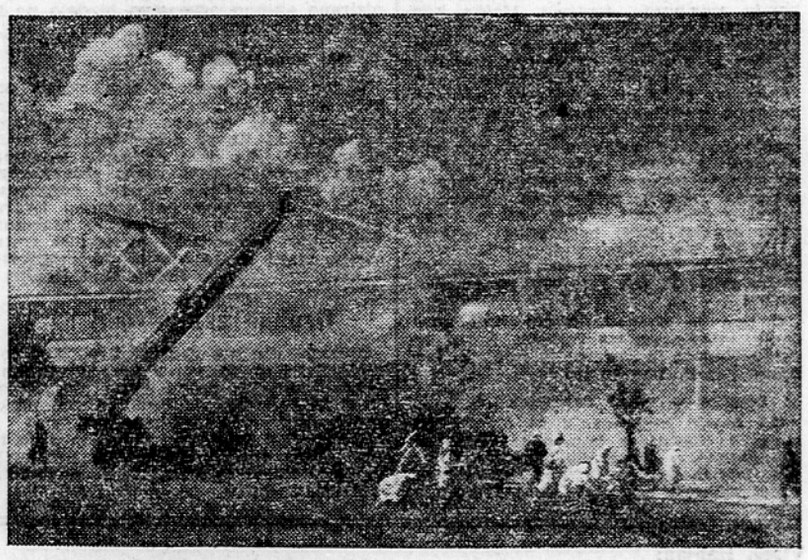

Ko so letala odletela, je bila prva na delu kemična ekipa, ki je označila od plinov ogrožena mesta. Po končanem znaku alarma pa so se lotile dela vse skupine. Gasilci so napeljali cevi in začeli gasiti v dobri minuti! Rekord! Oddelki za odstranjevanje ruševin, skupina za vodovod, bolničarske ekipe — vsi so v najkrajšem času vzorno opravili svoje delo!

Po končani vaji, ki je trajala približno eno uro, so se zbrali vsi. Bilo je že mračno. Kratek pregled tega dela je pokazal odlične uspehe. Bili so pohvaljeni. Opozorilo na nekaj napak pa bo šola za prihodnjo vajo. Na koncu pa jim je tov. Ros v imenu Glavnega odbora Zveze borcev NOV Slovenije izročil diplomo kot priznanje za najboljše mesto v skupini industrijskih enot PLZ v petem mesecu tekmovanja za deseto obletnico JA. Hkrati pa jim je predal še alarmno sireno — darilo mestnega ljudskega odbora.

UČIMO SE STENOGRAFIJE!

Pred republiškim tekmovanjem stenografov državnih ustanov LRS

Znanje stenografije daje znatno pomoč vsem, ki se pri svojem delu ukvarjajo s peresom ali z administrativnim poslovanjem. Mnogi še danes ne znajo pravilno ceniti praktične vrednosti stenografije. Smatrajo jo še vedno za stranski, manj pomembni predmet. Niso jim tudi dovolj znane naloge stenografov.

To krivo mnenje o predmetu stenografije izvira iz dosedanjega nesmotrnega pouka stenografije, ki je še posledica vzgoje stenografskega kadra po raznih privatnih tečajih ne glede na smoter in potrebo pravilne zaposlitve. Skrb za vzgojo stenografov so imeli predvsem privatni trgovski zavodi; v svojih »kratkodobnih« tečajih so navadno vzgajali le nižji stenografski kader, ki se zaradi pomanjkanja nadaljnjega razvoja ni mogel povzpeti do višine popolnega stenografa.

Napačno je tudi mnenje, da bo moderna tehnika z napravami za snemanje žlvih govorov nadomestila stenografske kadre. Da ni tako, kaže dejstvo, da še danes v najnaprednejših državah tehnike še vedno vzgajajo dragocen stenografski kader, kajti stenograf je nenadomestljiv s svojimi posebnimi nalogami.

»Primorski dnevnik« je nedavno objavil pod naslovom »Nov način vadenja stenografov« naslednje:

»Družba Dupont de Memours and Company je uvedla neobičajen način vadenja svojih stenografov. Program ima geslo: »Zasluži, ko študiraš« in obstoja v tem, da se učenke bližnje trgovske šole v prostem popoldnevu zaposlijo v uradih družbe. Sedaj je zaposlenih pri družbi 118 študentov — delavcev in 23 absolventov šole. Študentke izbirajo po njihovi spretnosti in sposobnosti. Vsaka učenka dobi plačo za ves dan in se po uspešni zaključitvi tečaja, ki traja 40 tednov, pri podjetju stalno zaposli. Začetnice imajo tedensko plačo, ki narašča.

Družba zahteva, da plačajo študentke svojo šolnino same, vendar jim po končanju tečaja in namestitvi pri družbi po preteku enega leta povrne družba polovico šolnine v trgovski šoli. Po drugem letu zaposlitve pa jim povrne družba še drugo polovico šolnine in jim všteje tudi čas šolanja v trgovski šoli.«

Iz teh vrstic vidimo, kako smotrno vzgajajo in cenijo v najnaprednejših državah tehnike še danes stenografski kader.

Da postane stenografija važno sredstvo nove delovne metode po naših ustanovah in podjetjih, v gospodarstvu in političnem življenju pri izgradnji socializma, prireja Republiški odbor sindikatov uslužbencev državnih ustanov republiško tekmovanje vseh uslužbencev - stenografov državnih ustanov LRS, ki bo v Ljubljani.

IvC

Čigavi so ukradeni predmeti?

Organi Poverjeništva za notranje zadeve Ljubljana - mesto so nedavno aretirali vlomilca Veselina Veselinoviča, doma iz Leskovca. Aretirali so ga takoj po prihodu v Ljubljano. Pri njem so našli siv, nov nahrbtnik, v katerem je imel radijski aparat znamke »Kosmaj« (št. KJ 47354 N), skoraj nov, bel kopalni plašč, dve brisači (frotirki) in uro-budilko. Vlomilec sicer priznava, da so bili ti predmeti ukradeni, noče pa povedati, kjer so bili odvzeti. Lastnik teh predmetov naj se čimprej oglasi ali sporoči svoj naslov Poverjeništvu za notranje zadeve na Prešernovi cesti 22, soba št. 38.

Kamniški alpinisti se uvrščajo med najboljše

Kljub temu, da ima Kamnik že staro alpinistično tradicijo in da se je pred vojno močno uveljavljal, zlasti pri osvajanju Rzeniškega ostenja, po vojni ni dosti pomenil v slovenski alpinistični dejavnosti. Z delom v letošnji poletni sezoni pa so mladi kamniški plezalci dokazali, da se bodo kmalu uvrstili med vodilne alpinistične odseke v Sloveniji.

Prvi pomembnejši uspeh sta dosegla Janko in Čebulj 10. julija z drugo ponovitvijo smeri Kemperle-Presl-Benkovič v Rzeniku. Tudi prvo ponovitev so opravili lani Kamničani. 27. julija je naveza Čebulj-Janko tretjič ponovila smer bratov Gregorin v severnem stebru Kalške gore. Mesec dni kasneje sta tretjič preplezala razvpito severno steno Rzenika. Plezalca sta v spodnjem delu plezala po smeri Modec-Režek, zgoraj pa verjetno po varianti Levstek-Vavken. 2. septembra so trije Kamničani tretjič ponovili levo smer v zahodni steni Brane. Prvič so preplezali Čebulj, Janko in Juteršek leta 1949. 8. septembra pa sta v desnem delu iste stene preplezala Čebulj in Mulej novo smer. S tem vzponom je bil problem zahodne stene Brane v glavnem rešen, ostanejo le še skrajno težavne možnosti.

Največji uspeh po vojni pa so dosegli Kamničani z novo smerjo v osrednjem delu Rzeniškega ostenja. To smer so 15. in 16. septembra plezali Štupar, Čebulj in Čebular. Vstop so izbrali v levem delu grušča pod severno zahodno steno, nato pa prečili v znameniti Rjavi pas, po katerem se giblje vsa nadaljnja smer. Plezalci so bili prisiljeni prenočiti v steni, kjer jih je zajela tudi nevihta. Ponavljalcem, ki bodo v navezi dveh, pa bo gotovo uspelo preplezati steno v enem dnevu. Značilnost te smeri je skrajna krušljivost, ki je velika zlasti v zgornji, najtežji polovici.

23. septembra sta Kopitar in Belc ponovno preplezala zahodno steno Brane. V mesecu oktobru, ko je v gorah že snežilo, pa so petič ponovili smer bratov Gregorin v Kalški gori in opravili tretjo ponovitev smeri Kermperle-Presl-Benkovič v Rzeniku.

To je kratek pregled važnejših vzponov. Kamniški alpinisti so julija organizirali tudi reševalni tečaj, na katerem so sodelovali vsi alpinisti.

Ker PZS že dve leti pošilja naše alpiniste v tuje gore, so tudi Kamničani izrazili željo obiskati avstrijske Alpe. Toda pri razdeljevanju nemških mark komisija za inozemstvo pri PZS Kamnika ni upoštevala. Podobne nepravilnosti so bile tudi z voznimi kartami.

Kum je mikavna planinska postojanka

Trboveljsko Planinsko društvo Kum je na nedavnem občnem zboru dalo obračun svojega dela. Iz poročila tajnika je bila razvidna živahna dejavnost vseh članov, ki jih je okoli 400.

Društvo vzdržuje planinsko kočo na Kumu, ki je oskrbovana tudi pozimi. Med letom je bilo prirejenih več skupinskih izletov na Kum, Triglav, Črni vrh in Celjsko kočo. Poleg sodelovanja v Titovi štafeti so trboveljski planinci lepo proslavili 10. obletnico OF z organizacijo lokalne planinske štafete s Kuma do delavskega doma v Trbovljah.

Planinska postojanka Kum postaja čedalje bolj mikavna izletniška točka, ki jo je lani obiskalo nad 3000 planincev. Zaradi rastočega obiska so zborovalci sklenili, da bodo zgradili na Kumu novo kočo, v svoje vrste pa vključili še več delavoljnih ljudi.

26 držav se je že prijavilo za zimsko olimpiado

Organizacijski odbor zimskih olimpijskih iger je objavil, da se bo verjetno do konca decembra prijavilo 32 držav za udeležbo na zimskih olimpijskih igrah. Organizacijski odbor je prejel prijave 26 držav: Argentina, Avstralija, Avstrija, Belgija, Bolgarija, Češkoslovaška, Danska, Anglija, Finska, Francija, Grčija, Nova Zelandija, Norveška, Nemčija, Madžarska, Poljska, Romunija, ZDA, Švica, Švedska, Holandska, Islandija, Japonska, Južna Afrika, Kanada. Pričakujejo tudi prijave Cila, Južne Koreje, Portugalske, ZSSR in Jugoslavije.

Nogometne tekme za pokal Ria

Današnji »Neues Oesterreich« omenja pod naslovom »Avstrija in Jugoslavija bosta zastopali kontinent v Riu« poslednji sklep Brazilske zveze o nogometnem tekmovanju za pokal »Ria«. Med drugim je rečeno: »Predstavnik Evrope mora biti Anglija ali Škotska, s kontinenta pa Avstrija ali Jugoslavija. Če bi Jugoslavija odpovedala udeležbo zaradi sodelovanja na olimpiadi, pridejo v poštev Italija, Španija in Francija.

Zagrebška Lokomotiva v Ljubljani

Zanimiv športni dogodek prihodnje nedelje v Ljubljani bo prijateljska nogometna tekma med članom I. zvezne lige Lokomotivo iz Zagreba in domacim Odredom. Zagrebški železničarji so naši športni javnosti znani po svoji lepi tehnični igri. Po nedeljski zmagi Odreda nad Metalcem smemo upati, da bo dvoboj mikaven tudi za razvajene ljubitelje nogometa. Odred bo nastopil v svoji najmocnejši postavi, pri Lokomotivi pa bo igral bivši član Odreda Filip Lesjak.

Kratke šahovske vesti

Moštveni brzoturnir med sindikalnimi šahovskimi moštvi in moštvi JA, za katerega smo poročali včeraj, da bo v nedeljo 16. t. m. v Domu JA, je zaradi tehničnih ovir preložen na prve dni januarja prihodnjega leta. Kapetani sindikalnih šahovskih moštev, naj kljub temu prijavijo svoja moštva najkasneje do 25. tega meseca. — Namesto moštvenega brzoturnirja bo v nedeljo ob 8.30 v Domu JA v Ljubljani srečanje na 60 deskah med pripadniki JA (oficirji in podoficirji) ter ljubljanskimi sindikalisti (rezervnimi oficirji in podoficirji). Zato vabimo vse sindikalne podružnice glavnega mesta Ljubljane, da pošljejo svoje najmočnejše igralce na to zanimivo srečanje, ki spada prav tako v okvir prireditev 10. obletnice JA.

LUŠK bo priredil v nedeljo ob 8.30 v veliki predavalnici na Grabnu tradicionalno moštveno brzopotezno prvenstvo fakultet in oddelkov. Vsaka fakulteta lahko določi po več moštev. Vsako moštvo šteje po 6 igralcev, ki so lahko člani tudi drugih klubov. Lanski zmagovalec je Glasbena akademija, ki je tudi letos favorit za prvo mesto.

Lastnik Osvobodilna fronta Slovenije. Odgovorni urednik Sergej Vošnjak. - Uredništvo in uprava: Ljubljana, Knafljeva ul. 5, telefon 55-22 do 55-26. Uprava za Ljubljano telefon 24-63, inseratni oddelek telefon 38-96. Poštni predal 29. Tek. račun ND 601-90321-0. - Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani. Mesečna naročnina 120 din. — Poštnina plačana v gotovini

Ali bodo ZDA spet osvojile Davisov pokal?

Včeraj se je začel v Melbournu (Avstralija) teniški dvoboj za Davisov pokal med reprezentancema ZDA in Švedsko. Američani so v tem tradicionalnem tekmovanju zmagovali v vseh povojnih letih do 1949, lani pa so jim Avstralci v New Yorku odvzeli to dragoceno darilo. Vodja ameriškega teniškega moštva Schields je z igralci vred prepričan, da si bodo ZDA priborile 18. zmago v tekmovanju za Davisov pokal.

Švedi so torej Američanom prva ovira na tej poti. Če bodo Schröder in njegovi soigralci premagali Bergelina, Davidsona, Johanssona in Blomquista, bodo imeli končni obračun s Sedgmanom, Mc Gregorom in Roseom v dneh od 26. do 28. t. m. v Sidneyu.

Kakšno pozornost posvečajo Američani temu tekmovanju, dokazujejo njihove priprave za dvoboj s Švedsko ozir. Avstralijo. Njihovo moštvo so trenirali najboljši ameriški profesionalci, kakor Kramer, Budge, Parker in Mako. Od desetih igralcev, ki so prihajali v poštev za reprezentanco, je ostala samo še petorica, in sicer: Schröder, Trabert, Savitt, Seixas in Richardson. Vsi ti igralci so na enomesečnem treningu v Melbournu igrali dnevno po dva niza z ameriškimi profesionalci.

Prvi dan so igrali tile: Trabert : Davidson in Schröder : Bergelin.

Sedgman (Avstralija)

Nekaj o mariborskem tenisu

S požrtvovalnim prizadevanjem mladih teniških igralcev je postal Maribor v zadnjih letih eno prvih središč teniškega športa v državi. Ljubitelji tenisa so opravili ogromno delo, ko so skoraj izključno z lastnimi močmi zgradili ne samo največji, temveč tudi najlepši teniški park v državi. To jim lahko služi v ponos, drugim pa v zgled, kaj lahko ustvari skupina neutrudno marljivih ljudi.

Ob tradicionalnem prvenstvu Maribora, ki leto za letom privablja najboljše teniške igralce iz vse države, je letošnji prvak Milan Branovič med drugim dejal: »Teniški šport se v vašem mestu zelo lepo razvija. Zaenkrat imate med posamezniki kvalitetno dobre samo mladinke, ki v državnem merilu štejejo v prvi razred, vendar bi vsaj dva boljša igralca lahko raven mariborskega tenisa močno dvignila.«

Največji problem — moški igralci

Milan Branovič je v nekaj besedah nakazal vso problematiko, s katero se borijo mariborski tenisači. Moška konkurenca, ki je največje merilo za moč nekega kluba, je v Mariboru najšibkejša. To je pokazalo prvenstvo Slovenije in zvezni turnirji. Reaktivizacija mg. Albaneža, ki je po večletnem počivanju ponovno postal mariborski igralec št. 1 nam to najbolje dokazuje. Res je, da manjkajo Mariborčanom izgubljena vojna leta treninga, toda tudi od novo vzgojenih igralcev iz povojnega časa ne moremo mnogo pričakovati. Tukaj bi veljal v prvi vrsti nasvet našega državnega prvaka, kajti brez nekaj »vrhov«, ki bi jim bili vzgled, tudi mlajši nimajo in ne bodo imeli izgledov za napredek. Kako priti do teh igralcev pa je stvar kluba!

S tem je obenem zajeto tudi vprašanje mladincev, od katerih še največ obeta Horvat in generacija mlajših, med njimi Šipek, Lovrec itd.

Igralke — edini napredek

Od ženski htekmovalk so članice dosegle v letošnjem letu nekaj uspehov. Zamanjeva v Beogradu, Trojka Zamanja, Voglar in Čop so lepo napredovale. Najmočnejše predstavnice Maribora so mladinke. Lani sta Dora Winterhalter in Truda Lovrec z zasedbo prvega mesta na državni ranglisti prinesli mariborskemu tenisu največjo in najdragocenejšo trofejo. Truda Lovrec je letos kot prva zastopnica Jugoslavije sodelovala na največjem turnirju na svetu — v Wimbledonu. Po tem nastopu je pokazala majhno stagnacijo v formi, tako da so jo nepričakovano prehitele ostale tekmovalke, vendar je Mariboru zopet pokazala svoje »stare« sposobnosti. Lora Winterhalter pa bo letos s svojimi odličnmii igrami zopet zasedla prvo mesto na državni ranglisti.

Moč celote

Navada je, da ocenjujemo poleg poedincev tudi kolektive, v katerem so ti zbrani. Zaradi redkih ekipnih nastopov je v tenisu težko določati najboljše, vendar vemo, da se mariborski tenisači lahko uvrščajo med prve v republiki, kakor tudi v državi. Samo široko organizirano ekipno prvenstvo bi dalo na to vprašanje odgovor.

Pot bodočnosti?

V teh nekaj vrsticah sem skušal podati sliko mariborskega tenisa.. Mladi klub se, kot rečeno, bori z velikimi težavami, ki jih je doslej bolj ali manj premagoval. Za dvig ne samo mariborskega temveč tudi vsega slovenskega tenisa pa bo velike važnosti pozornost, ki jo bo klub posvečal novemu kadru. Z vzgojo moških igralcev bi Mariborčani lahko pretendirali na »svoje« tretje mesto, kajti za to imajo vse možnosti!

Peter M. Košenina

Drobne zanimivosti

Sportno društvo Odred Ljubljana bo imelo jutri ob 20. uri v verandi Uniona v Ljubljani III. redno letno skupščino. Člani in prijatelji društva ter zastopniki ostalih društev iz Ljubljane vabljeni!

Nogometaši Triglava imajo danes ob 17 letni občni zbor v društvenih prostorih ob Miklošičevi 5a. Prijatelji nogometa vabljeni.

DNEVNE VESTI

KOLEDAR

Petek, 14. decembra: Vojmir, Spiridijon.
Sobota: 15. decembra: Anton, Kristina.

SPOMINSKI DNEVI

14. XII. 1760. — Umrl v Zagrebu književnik Andrija Kačič-Miošič.
14. XII. 1799. — Umrl Jurij Washington, prvi predsednik ZDA.
14. XII. 1941. — Ustanovljen nad Stično Štajerski bataljon, ki je postal jedro II. grupe.

*

»Kresniček«, mladinska spevoigra Radovana Gobca je izšla v založbi Sveta Zveze pionirjev in se dobi v DZS — Mizikalije. 2388-n

PUTNIK v Ljubljani vas vabi na veselo silvestrovanje v priznanih turističnih središčih! Zahtevajte programe in informacije v poslovalnici v Ljubljani! 2407-n

PUTNIK v Ljubljani organizira 23. decembra enodnevni izlet na Pokljuko!

PRVIČ V LJUBLJANI!

Gostovanje Mariborske artistične skupine **samo v petek 14. decembra ob 17. in 20. uri v dvorani Sindikalnega doma na Miklošičevi cesti 22.** — Nastopata umetnika **Thauma in Paradiso** z vedrim sporedom: moderne magije, iluzije jasnovidnosti, telepatije in sugestije. Predprodaja vstopnic od 10—12 in od 14 dalje pri blagajni. — Dve uri humorja in spretnosti. 2378-n

Gledališče

Drama

Petek, 14. dec. ob 14.30 Finžgar: Razvalina življenja. Zaklj. predstava za gimnazije Sežana, Tomaj. Komen in Herpelje. - Ob 20: Lope de Vega: Fuenteovejuna. Zaklj predstava za ZSJ univerze in visokih šol
Sobota, 15. dec. ob 20: Cankar: Hlapci. Red D.
Nedelja, 16. dec. ob 14.30: Cankar: Hlapci. Izven. — Ob 20: Kanin: Cez noč rojena. Izven.

Opera

Petek, 14. dec. ob 20: Bizet: Carmen. Abonma red E
Sobota, 15. dec. ob 20: Verdi: Falstaff (veljajo vstopnice od 14. oktobra 1951).
Nedelja, 16. dec. ob 19.30: Charpentier: Luiza. Izven.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE Šentjakobski trg

Petek, 14. decembra ob 17: Pocci: »Carobne gosli«.
Sobota, 15. decembra ob 17: Pocci: »Carobne gosli«.
Predprodaja vstopnic na dan predstave ob 11 do 12 in pol ure pred predstavo pri blagajni MLG na Šentjakobskem trgu.

Uprava MLG opozarja občinstvo, da je lutkovno gledališče namenjeno predvsem otrokom in je zato razumljivo, da mora zaradi visokih stroškov vzdrževalnine vsakdo brez izjeme (tudi otroci) imeti za poset predstave svojo vstopnico. Za otroka, ki ga imajo starši v naročju, je cena vstopnice 10 din. Obenem prosimo, da ne vodite v gledališče otrok, ki še niso dosegli treh let starosti, ker s svojo navzočnostjo, jokom in nemirom samo motijo igralce in občinstvo, sami so pa premajhni, da bi imeli od predstave kakšen užitek. 2290-n

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE MESTNI DOM

Sobota, 15. decembra ob 20: Hopwood: »Skandal pri Bartlettovih«, veseloigra. Red sobota.
Nedelja, 16. decembra ob 20: Hopwood: »Skandal pri Bartlettovih«. Veseloigra. Izven.
Vstopnice vseh vrst so še na razpolago in se dobe v predprodaji, ki je od petka dalje od 10—12 in 15—17 ter eno uro pred pricetkom predstave pri blagajni v Mestnem domu.

KUD FRAN LEVSTIK — VIČ

Društvo »Komorno gledališče« ponovi gostovanje na splošno željo.
Nedelja, 16. dec. ob 20: »Dva ducata rdečih vrtnic«. — Predprodaja v nedeljo od 10 do 12 in dve uri pred predstavo. 2370-n

KUD »SIMONČIČ«, Dolenjska cesta

Gostovanje društva »Komorno gledališče«
Sobota, 15. dec. ob 20: »Dva ducata rdečih vrtnic«. 2369-n

ŠENTVIŠKO GLEDALIŠČE

Sobota, 15. decembra ob 20: Lope de Vega: »Prebrisana norica«, komedija, premiera. (Režija in scena Emil Frelih, dirigent Albin Fakin).
Nedelja, 16. decembra ob 16: Lope de Vega: »Prebrisana norica«. Repriza.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

Sobota, 15. decembra ob 19.30: Tomažič: Mlinarjev Janez.
Nedelja, 16. decembra ob 14: Tomažič: Mlinarjev Janez. Zadnjič.

Predavanja

V petek, 14 decembra bo v predavalnici Fizikalnega instituta (poslopje Univerze, vhod iz Gosposke ulice) **Večer poučnih filmov** z naslovom **»Izlet v znanost«.** Pred filmom bo kratek komentar **Slovensko zdravniško društvo vabi vse** zdravnike in medicince na predavanje tov. doc. dr. Andreja Župančiča: Osnove in razvoj traumatskega šoka. Predavanje bo v dveh delih, in sicer v petek 14. in 21. decembra ob 19 v predavalnici Interne klinike. 2239-n

Radio

SPORED ZA PETEK

Poročila ob 5.40, 6.30, 12.30, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00. — 5.30—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) — vmes ob 5.50—6.00 Jutranja telovadba in objava dnevnega sporeda: 6.40—7.00 Gospodinjski nasveti: 7.00—7.10 Pregled jugoslovanskega tiska in radijski koledar; 12.00 Simfonični plesi: 12.40 Zabavna glasba, vmes objave: 13.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike, vmes pester glasbeni spored, 14.00 Vesele popevke in poskočni ritmi: 15.10 Zabavna glasba, vmes objave, 15.30 Želeli ste — poslušajte! (operna glasba); 16.00 J. B. Prietsly: Pojo naj ljudje, radijski róman v nadaljevanjih; 16.20 Koncert po željah; 17.10 Narodne pesmi poje ženski zbor SKUD »France Prešeren« iz Kranja pod vodstvom Petra Liparja (prenos iz Kranja); 17.30 Ing. Loize Kerin: Vodno gospodarstvo ob uvajanju novih gospodarskih ukrepov; 17.50 Igra orkester Radia Ljubljana; 18.10 Za pionirje — V. Winkler: Nandek; 18.30 Kaj je to — rondo? 19.00 Ponovitev 10 lekcije tečaja angleškega jezika: 19.15 Pojo bratje Mills; 19.45 Zabavna glasba, vmes objave; 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled: 20.15 Iz del Rista Savina (ob 3. obletnici smrti): 21.00 »Svet v satiri in humorju« — Rado Murnik: Groga in drugi; 21.20 Franz Schubert: Godalni kvartet v d-molu »Deklica in smrt«; 22.15 Mala nočna glasba — na valovih 202.1 in 212.4 m. Oddaje za inozemstvo Radia Jugoslavija na valu 327.1 m 22.15: Oddaja v nemščini; 22.30 Oddaja v italijanščini; 22. Mala nočna glasba (nadaljevanje); 23.00 Zaključek oddaje.

Kino

LJUBLJANA UNION: francoski film: »Parmska kartuzija« Predstavi ob 16 in 19.30. uri. — SLOGA: angleški film: »Ana Karenina«. Brez žurnala. Zaradi dolžine filma predstave ob 16. 18.30 in 21. uri. — MOSKVA ameriški film: »Key Largo«. — Kratki film: Ne spijo vsi ponoči. Predstave ob 16. 18 in 20 Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 15 dalje. — TRIGLAV: angleški film: »Zadeva Windslow«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. — ŠIŠKA: francoski film: »Praznik«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. — LITOSTROJ: ameriški film: »Vrnitev«. Tednik. Predstava ob 20. — VEVČE: angleški film: S čredami čez kontinent«. Tednik.
CELJE — METROPOL: francoski film: »Parmska kartuzija«. Tednik. — DOM: ameriški film: »Zmajevo seme« II. del. Tednik.
KRANJ STORŽIČ: francoski film: »Brata Bouquinquant«. Tednik. — SVOBODA: jugoslovanski film: Rdeči cvet«. Tednik.
RADOVLJICA: angleški film: »Fanny«. Tednik.
BLED: avstrijski film: »Eroica«. Tednik.
JESENICE: ameriški film: »Škotska kri«. Tednik.
VRHNIKA: ameriški film: »Seherezada«. Tednik.
TRBOVLJE: ameriški film: »Dama v Hermelinu«. Tednik.
MEDVODE: ameriški film: »Draga Ruth«. Tednik.

Obvestila

OBJAVA

Na podlagi točke 1 in 2 odst. 3 navodila o izvajanju odredbe o sklepanju pogodb z dne 5. decembra 1951 št. 10835 objavlja Svet vlade LR Slovenije za industrijo, seznam osnovnih potrošnikov, ki so pooblaščeni izdajati odobrenja za nakup proizvodov (uslug). Odobrenja smejo izdajati naslednji osnovni potrošniki: Glavna direkcija za elektrogospodarstvo LRS, Glavna direkcija za premog LRS, Glavna direkcija za metalurgijo LRS, Glavna direkcija za strojegradnjo LRS, Glavna direkcija kovinske industrije LRS, Glavna direkcija lesne industrije LRS, Glavna direkcija kemične industrije LRS, Glavna direkcija tekstilne industrije LRS, Glavna direkcija usnjarske industrije LRS, Glavna direkcija prehranbene industrije LRS, Okrajni ljudski odbor Koper, Ministrstvo za notranje zadeve LRS, Uprava državne varnosti za Slovenijo, Glavna direkcija za sanitetni material LRS, Glavna direkcija industrije gradbenega materiala LRS, Glavna direkcija gradbenih podjetij LRS, Glavna uprava za promet LRS, Glavna uprava za komunalne zadeve LRS, Glavna uprava za vodno gospodarstvo LRS, Svet za prosveto in kulturo LRS, Združenje grafičnih podjetij LRS, Fizkulturna zveza Slovenije, Svet za kmetijstvo in gozdarstvo LRS, Svet za blagovni promet LRS, Svet za gradbene in komunalne zadeve LRS. — Minister vlade LRS in predsednik Sveta za industrijo: Leskošek Franc.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

Z dnem 15. decembra 1951 preide v likvidacijo krajevna ekonomija Hrastnik in otroška restavracija Hrastnik. Pozivamo vse upnike, da uveljavijo svoje terjatve do 31. decembra 1951, dolžnike pa, da svoje obveznosti do istega roka poravnajo. Likvidatorji. 2384-a

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

Državno trgovsko podjetje Okrajni magazin v Kočevju preide v likvidacijo z dnem 31. decembra 1951 na podlagi odločbe OILO Kočevje, št. 3640 z dne 4. decembra 1951. Obveščamo vse upnike, da predložé svoje terjatve do 31. januarja 1952, dolžnike pa, da do tega roka poravnajo svoje obveznosti, ker bomo sicer primorani dolgove sodno izterjati. 2385-a

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

Okrajno industrijsko podjetje »Les Opeka« Hrašče preide s 30. decembrom v likvidacijo. Priglasitveni rok je 25. december 1951. Pozivamo vse upnike, da prijavijo svoje terjatve do postavljenega roka, sicer se poznejše prijave ne bodo upoštevale. Enako se pozivajo vsi dolžniki, da do tega roka poravnajo vse svoje obveznosti do Okrajno industrijskega podjetja »Les Opeka« Hrašče, sicer bodo dolgovi sodno izterjani. 2386-a

Mali oglasi

IZGUBLJENO LISTNICO z dokumenti na ime Iva Kranjec oddati za nagrado v oglasnem oddelku. 2287-10
2000 DIN NAGRADE najditelju torbice, pozabljene v Celju na kolodvorski blagajni. Naslov v legitimaciji. 2299-10
PREKLICUJEM sindikalno izkaznico, glasečo se na ime Ph. Mr. Žumer Albin, upravnik okr. lekarne v Sevnici ob Savi, izdano leta 1945. 2320-10
BROŠKO, izgubljeno na Zaloški cesti, vrniti za nagrado . Naslov v oglasnem oddelku. 2192-10
PREKLICUJEM neresnične izjave o tov. Tinetu Kernc, Ljubljana, zahvaljujoč se za odstop od tožbe. Cirila Ivančič.
SPOSOBNEGA KLJUČAVNIČARJA-železostrugarja sprejmemo. Ponudbe z referencami je nasloviti na Tovarno lesovinskih plošč Ilirska Bistrica. 2381-1
ŠIVALNI STROJ, krojaški, prodam. Ponudbe na Urankar Ivan, Trbovlje II, štev. 108. 2383-4
MLAD OVČAR se je našel. — Dobi se Campova 4. 2379-11
ELEKTROTEHNIK išče zaposlitve. Naslov v oglasnem oddelku. 2365-1
6-CEVNI RADIJSKI APARAT, — dobro ohranjen prodam. Hafner, Labore 70, Kranj. 2305-4
GLOBOK VOZIČEK, avto model, prodam. Bertoncelj, Posavc 15, p. Podnart. 2303-4
DVA ZDRAVA PEKOVSKA POMOČNIKA z večletno prakso sprejme takoj Pekarna — Kranj. 2391-1
PSICO (ovčar), sivo, 8 mesecev staro, izgubljeno v torek zvečer Dravlje—remiza, prosim oddati za nagrado Celovška cesta 287a. 2364-10
MODISTINJO, res prvovrstno, samostojno moč sprejme salon »Julči« Klopčič, Miklošičeva cesta 34. 2273-1
DVIGNITE v oglasnem oddelku več najdenih usnjenih rokavic, novo copato in ključe. -11
25 GRAMOV STREPTOMYCINA prodam po 350 din. Naslov v ogl. odd. 2402-4
POSTREŽNICO za trikrat tedensko iščem takoj. Wolfova 3-II. 2401-2
KUHINJSKO POHIŠTVO, staro, prodam. Wolfova 3-II. 2400-4
CIZO PRODAM. Naslov v oglasnem oddelku. 2397-4
KRASEN RADIJSKI APARAT, 7-cevni z dvema zvočnikoma, magično oko iz predvojnega materiala, nov, prvovrsten, pripraven za gostilno oz. za kako dvorano in tapeciran športni voziček za dvojčke ugodno prodam. Naslov v ogl. oddelku. 2387-4
PRODAM MOTOR DKW 350 ccm, v odličnem stanju, ali zamenjam za 125 ccm. Ogled v nedeljo od 9—12. Celovška cesta 275. 2414-4
SKORNJE, rjave, št. 37 prodam — 800 bonov. Drobnikar, Malgajeva 8. 2416-4
ČRN PLAŠČ in suknjo, skoraj novo, prodam. Gubčeva 11-I, vrata 4. 2417-4
SLAMOREZNICO, dobro ohranjeno prodam. Zaloška 143, Ljubljana. 2418-4
KRASNA SPALNICA naprodaj. Ogled: Slikoplesk, Hrenova ulica štev. 8 od 7. do 15. ure. 2422-4
SADOVNJAK in majhno posestvo oddam v najem. Stanovanje in hlev na razpolago. Poizve se: Varl, Drenikova ulica številka 35. 2423-7
FOTOPOVEČEVALNIK prodam. Ponudbe na ogl. odd. pod »Leicaformat«. 2424-4
»VINOCET«, tovarna kisa, Viška cesta 60, telefon 23-89 proda večjo množino steklenic 5, 10, 20 in 30 litrov v lesenih zabojih po 10 din za 1 liter vsebine.
RAZNO POHIŠTVO prodam. Tyrševa 91 — Vidic. 2427-4
RADIJSKI APARAT, nov, prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 2276-4
ZAMENJAM SOBO, kuhinjo v centru, za enako v Šiški ali Št. Vidu. Kladnik, Prešernova 11-III. 2208-9
MOTORNO KOLO znamke JAP, 200 ccm, dobro ohranjen, ugodno prodam. Dobravec, Šmartno pod Šmarno goro številka 49. 2406-4
POTUJEM V BEOGRAD in Skoplje. Sprejmem razna naročila. Ponudbe na ogl. odd. pod »Do 19. decembra«. 2411-11
DVIGNITE SLEDEČE PONUDBE v ogl. oddelku: »Avto«, Avtoservis, Brzošivalni, Center, December, Dom, Drva, 1213, Emajlirano, Frizerka, Gorenjsko, Gospodinjstvo, Gorenjska,, Hiša, Harmonika, Inštruktor, Inozemec, Inštrukcije, Kuharica, Kabinet, Kuku, Ljubljana, Lep vrt, Mlajša, Nastop 1. december 1951, Odlična kvaliteta, Plačam dobro, Prijeten dom, Premestitev, Plačam, Pianino, Poljubna velikost, Povečanje slike, Poslovodja, Pomoč, Pas, Rabim za krpanje, 7000, Skromno, Stanovanje, Soliden, Starinsko, Selitev takoj po dogovoru, Selitev plačam, Šiška 4, Šivalni stroj, Št. Vid, Takoj, Tovorni avto, Trajno preskrbljena, Voz, Verzirana moč, Vsi predmeti, Zamenja posestvo, Zanesljiva, Zazidljiva. -11

Umrli

Za vedno nas je zapustila naša najdražja mama, stara mama, babica **FRANJA DE TONI** roj. **MEKINDA** v visoki starosti 93 let. Pogreb pokojne bo v petek 14. decembra ob 15 na farno pokopališče v Begunjah pri Cerknici. Žalujoče rodbine: de Toni, Turšič, Hlapše, Pangre, Vidmar in ostalo sorodstvo. 2415-a

Naznanjamo žalostno vest, da je za vedno zatisnila oči naša dobra mama, stara mati **MARIJA SNOJ,** Sneberje štev. 51. Pogreb bo v petek, 14. decembra ob 15 iz hiše žalosti na pokopališče Polje. Žalujoči: hčerke Marija por. Mrak, Jožefa por. Markič, Lucija por. Špenko in ostali sorodniki. 2393-a

Po vdanem in potrpežljivem prenašanju težkih muk, se je umaknila nadaljnjemu trpljenju moja dobra žena **ERLINDA JAUSOVEC,** učiteljica v pokoju. Do groba jo spremimo v soboto 15. decembra ob 15 na mestnem pokopališču v Celju. — Franjo Jausovec. 2403-a

Sindikalna podružnica v Bombažni tkalnici Vižmarje javlja žalostno vest, da je v cvetu let umrla tovarišica **JUSTI ZEVNIK.** Ohranili ji bomo trajen spomin.

Za vedno nas je zapustila naša dobra delavka **JUSTI ZEVNIK.** Naj ji bo večna slava. Bombažna tkalnica Vižmarje nad Ljubljano. 2412-a

Zahvale

Vsem, ki ste počastili spomin našega ljubljenega moža in očeta **LUDVIKA MIHELAKA,** se najiskreneje zahvaljujemo. Žalujoče družine Mihelak-Konič.

VSE NAŠE NAROČNIKE,
KAKOR TUDI VSE POTROŠNIKE,

ki želijo stopiti z nami v poslovno zvezo, obveščamo, da bodo osi za vozove, konjske podkve ter segmenti za krožne žage za rezanje matalov v letu 1952 v

SVOBODNI PRODAJI

Vabimo vse odjemalce, ki želijo skleniti z nami pogodbe za gornje proizvode, da nam čimpreje dostavijo svoje naročilnice z detaljnimi specifikacijami

ŽELEZARNA GUŠTANJ

Vlado Habjan:

STARI IN NOVI ZNANCI S KRIŽIŠČ PARTIZANSKIH POTI NA PRIMORSKEM

»Slo je h koncu zadnje zimske ofenzive,« mi pravi, »ko se je z Vojskega umikalo neverjetno Svabov, četnikov in belogardistov. Na vsem lepem se pokaže nad njimi partizansko letalo. Naši iz korpusa so ga po radiu poklicali na pomoč. In še preden je prišla drhal do sape — sprva so mislili, da je njihovo — ga že ni bilo več. Ni preteklo pet minut in že se pripodi drugo letalo izza hriba. Cesta gre po čistini — to jim je nasul mitraljezec tistega hudičevega zrnja po buticah, da se je kar krcalo. Komaj je opravil prvi, jim je bil že za petami drugi in nažigal po njih še huje kot prejšnji. Skušali so ga zbiti s strojnicami, a kaj boš! Niti rafala niso spustili do kraja, in že je bilo po njih. Drugi, pametnejši so jo raje ucvrli, kar so jih nesle noge, s ceste in čistine tja v tistile gozd,« je kazal proti robem, poraslim z borovci.

»Takrat sem bil na položaju z našo četo malo nad cesto. Splazil sem se za večjo skalo in opazoval po senožeti. Proti mulam in vozovom, kamor so nalagali ranjence, se je plazil tudi neki belogardist z razbito nogo. Obupno je javkal in kakor obseden venomer zatrjeval: ‚Zdaj vidim, da je res bog. Leta in leta so mi kaplani zaman ubijali v glavo, nisem jim verjel. Tale partizanska škatla pa me je mimogrede prepričala. O, bog nebeški, zakaj sem čakal toliko let, že davno bi moral vso to vojaščino poslati k vragu.‘

Najbrž bi slišal še več takih in podobnih, če se mi ne bi mudilo naprej. Pred opoldnevom sem hotel biti na Vojskem in zato sem se spet pognal po bližnjicah navkreber.

Vojsko ni znano samo po tem, da je menda najvišja fara na Slovenskem — da pa je revna, sklepam po tem, ker ne premore mežnarja in je župnik sam vlekel za vozlasto vrv, prav ko sem stopal mimo cerkve. Bila je nedelja, gotovo je vabil k pozni maši. Kaj delj se v vasi nisem utegnil ubirati, ampak sem se podvizal proti Vogalcam. Pri kapnici sredi vasi me je pot zmagala. Sedel sem, se spustil v pomenek z dekletom, ki je pralo solato in tudi meni postreglo z vodo.

Nisva govorila četrt ure, ko se pokaže z majhnega okna enonadstropne, sicer pa s slamo krite kmečke hiše stroga glava moža srednjih let. Po vsem videzu je bil dekletov oče. Sprva precej skope besede so se mu takoj odtajale, ko sva začela govoriti o nekaterih znanih partizanskih dogodkih v okolici. To naju je zbližalo bolj, kot ne vem kako predstavljanje. Niti četrt ure ni preteklo in že je prišel ven in me povabil v hišo.

Triliterski lonec mleka se je znašel pred menoj in privoščil sem si ga po mili volji. Se med odžejanjem sem segel po »Partizanskem dnevniku«, ki je ležal med drugimi časopisi in knjigami na klopi v kotu pod razpelom.

»O, spominska izdaja,« sem se začudil in jel listati po časopisu. Gospodar ni rekel nobene. Zazrl sem se v fotografijo na šesti strani in previdno primerjal njega s sliko. Prebrisano me je pogledal s strani, češ: si boš prišel na čisto ali ne?

»Tale možak vam je pa hudo podoben,« sem dejal.

»Kaj mi ne bi bil, saj sva si v sorodu. Ime mu je kot meni in še piše se prav tako,« se je pošmihal v svoje navzgor prifrknjene brke. Njegov skraja kar nekam trd pogled pa je postal od trenutka do trenutka bolj domač.

V kratkem opisu pod sliko sem zvedel, da je Peter Kogej pokazal partizanom kake pol ure od naselja skoraj nedostopno brezno med skalami, kjer so nato varno namestili tiskarno »Slovenija«. Pomagal je urediti prostore in skrbel za dovoz materiala. Skratka, Vogalčnik, kakor rečejo po domače pri hiši, ni tehtal in cincal z vsakim korakom, ki je šel v prid osvoboditve.

Neštetokrat sem hodil v partizanih po Vojskem, za tiskarno pa vendarle nisem vedel. Moram reči, da sem bil prav vesel, ko sem tako slučajno zvedel, kje so tiskali »Partizanski dnevnik«. Na položajih smo se ga razveselili nič manj kot kruha ali pomembne zmage.

Pogovor nama je stekel, ali kaj ko